

The Project Gutenberg eBook of Mehiläinen 1839, by Elias Lönnrot

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Mehiläinen 1839

Editor: Elias Lönnrot

Release date: February 26, 2016 [EBook #51301]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MEHILÄINEN 1839 ***

E-text prepared by Jari Koivisto

MEHILÄINEN 1839

Toim.

Elias Lönnrot

Helsingissä, Präntätty G. O. Waseniuksen tykönä, 1840.

Präntättäköön: *J. M. af Tengström*.

SISÄLLYS:

Tammikuu:

Mehiläisen entisestä olostä ja nyt jälle ilmaumisesta.

Muistelmia: Lieto Lemminkäinen.

Suomen muinashistorioitsioille mietinnäksi.

Helmikuu:

Suomen muinashistorioitsioille mietinnäksi. (Jatkoa.)

Laulusta.

Maaliskuu:

Laulusta. (Jatkoa.)

Laskuopista.

Huhtikuu:
Kerrosta yksimääräisissä.
Runoista.
Tietäjän runo.

Toukokuu:
Runoista. (Jatkoa.)
Kahviruno.
Koiranruno.
Toinen koiraruno.
"Suru runot".

Kesäkuu:
"Suru runot". (Jatkoa.)
Lauluja.
Tyttöin lauluja.
Poikain lauluja.

Heinäkuu:
Lauluja. (Jatkoa.)
Runo postilaukusta.
Neljä kultalintua.

Elokuu:
Neljä kultalintua. (Jatkoa.)
Juttu juhlujuomisesta.
Huolikaihos Karjalassa.
Lauluja 1-3.

Syyskuu:
Kertomus muutamasta varkaudesta.
Pään parannuskeino.
Tarina.
Indialaisten kuollonjuhla.
Ystävät.
Keino ylösherättää kuolleita.

Lokakuu:
Kuningasten onni.
Uskonopin vaikutus.
Suuttuu kerran viisaski.
Neljä tarinata.
Graeca sunt; non leguntur.

Marraskuu:
Graeca sunt, non leguntur. (Jatkoa.)
Miksi kutsutaan kotimaatamme Suomeksi?
Ihmissusista.

Joulukuu:
Alkuluomisesta.

MEHILÄINEN.

W. 1839. Tammikuulta.

Mehiläisen entisestä olosta ja nyt jälle ilmaumisesta.

Kaks' oli vuotta kaahatellut,
Ajastaikoa ajellut,
Mehiläinen meiän maalla,
Koska kurja kulkuansa,
Raukka rannan kiertoansa,
Waivanen vaellustansa,
Alko suuresti suruta,
Walitella vaikiasti
Sano ei saatavan simoa,
Eikä mettä mielehistä,
Näillä mailla, mantereilla,
Talvisilla tantereilla,
Näissä pakkasen pajoissa,
Wilun vihmojen majoissa.

Oli hän käynyt Karjalassa,
Sekä samonnut Savossa,
Häilynyt Hämeheh maalla,
Tungetellut Turkuhunki,
Wielä mennyt Wiipurihin,
Yrttänyt lahen ylitse
Wirohonki viimeisellä.
Löynnyt ei sitä sioa,
Paikkaa palaistakana,
Jossa armo annettaisi,
Saataisi sulosananen.
Muut linnut, lihavat linnut,
Ehkä muuten muukalaiset,
Saivat lemmen liikkumalla,
Kunnian kuleksimalla.
Heill' oli puku parempi,
Nuttu kahta kaunihimpi,
Tuotu Tukulmin periltä,
Saksan maalta saatettuna;
Hän oli halpa harmajassa,
Kotisaaussa sarassa.
Sillä kurja kunniansa,
Raukka arvonsa alensi;
Oli outona kylissä,
Tuntematonna tuvissa,
Karjalassa kainu vieras,
Savossa sananalanen,
Hämeheessä häiy lintu,
Turussa paha turilas.
Ken se tuomitsi tulehen,
Ken oli viskata vetehen,
Ken muuten pahoille panna,
Korpin syöä syyätellä.

Niinpä sieltä tultuansa,
Kotihin kohattuansa,
Ei sanonut ensinkänä
Oikein älyvänsä,
Mintähen tämä hänelle —
Mintähen ajan tämänki
Teki työti tuhman lailla,
Kaksi vuottansa kaotti.
Oisi ollut mielestänsä
Parempi pajun vesoilla
Maata maassa paikallansa,
Nukahella nurmikolla,
Lehtovieressä levätä.

Ei oisi kylä kysynyt,
Miero miettinyt mitänä,
Olostansa, onnestansa,
Tavoistansa, taioistansa;
Eik' oisi kulunut kieli,
Wäki tyhjähen väsynyt.

Sillä mielellä samalla
Ei luvannut luonenkana
Mennä toiste tuonemmaksi,
Etähämmäksi ikänä,
Palvelemahan pahoja,
Ihmisiä ilman alle,
Kataloita kaikkialla,
Ylen harvassa hyviä.

Kuultuani kurjan itkun,
Waikian valitusäänen,
Toki tunsin tuiman huolen,
Kanssa katkeran havatsin.
Ajattelin armahella,
Säästellä ja säälitellä,
Antoa asuaksensa
Oman pirttini pihalla,
Oman pellon pientarella,
Oman rantani rajoilla.
Waap' on tunki toisahalta,
Pääsi päähäni ajatus,
Muistu muinanen sanoma,
Kun ma olin kuulla saanut
Palkollisista pahoista —
Kuinka kurjat kumman lailla
Muita aina arvelevat,
Muita moittivat yhäti,
Itse syytönnä elävät,
Ilman virhettä, viatta.
Sanoimpa sanan samassa,
Lausuelin linnulleni:
"Mitä tuhma tuikuttelet,
Lintu kurja kuikuttelet
Olostasi, onnestasi,
Wuosistasi, voimistasi,
Kun et kurja kumminkana
Olla oikein osannut!
Tuhmin työsi toimittelit,
Pahoin päiväsi menetit;
Olit lapsi laatuasi,
Warsin heikko varreltasi;
Et kyennyt kumppaliksi
Rinnalle ripiänlaisten;
Muut ne töille työntelihen,
Muut saivat salometsille,
Sinä lauluja latelit,
Ja vetelit virsiäsi,
Panit paljolta lorua,
Et sitänä siivon lailla;
Outoja oli sanasi,
Tuiki tuntemattomia,
Weettyjä Wenäeheltä,
Karjalasta kaivetuita,
Rajamaissa mainituita,
Kuultuja Kotalapissa,
Keksimiä kehnomprien,
Talonpoikaisten puheita,
Joit' ei suuremmat suatse.

Kärsi kuulla korvatkana."

"Sentähen sinua neuon.
Sekä käsken ja kehotan —
Mene vielä, kun menetki,
Lähe taasen, kun lähetki,
Wuoeksi vaeltamahan
Suomen suurihin kylihin.
Ennen tuttuihin tupihin,
Wieläpä luoksi vierastenki
Ennen tuntemattomien!
Sitte sinne tultuasi,
Kunne'ki kulettuasi,
Pyyä siivona pysyä,
Ajan kaiken kaunihina;
Aina siivona sanoissa,
Sekä töissä toimellisna,
Iloksi monen isännän,
Monen miehen mieltä myöten!"

"Heitä poies herjat laulut,
Lorut joutavat lopeta,
Tuo ennen toet sanomat.
Hanki taampaiset tarinat,
Elämästä entisestä,
Suuren Suomenmaan kylissä,
Lausu vielä lasten kuulla
Nykyisestääki olostä,
Mitä tuntenet toeksi,
Ja muuten muisteltavaksi,
Josta oppia olisi,
Kartutusta kasvaville!"

"Elekä kysy kyllin päältä,
Puhu paljo palkoistasi —
Kysy riuna, kysy kaksi,
Ano puolen palttinaista,
Koko kuukauen kululta,
Neljän viikon vieremältä;
Sano et voivasi sitänä
Palkita pahalla työllä,
Tolkun, toimen puuttumalla,
Wähän voimasi varalla."

Jälkimaine. Semmoisia nevoja kyllä annanki kotoa lähteissänsä Mehiläiselle, jos niistä paranisi! —
Muuten toivon lukian siitä ei pahastuvan, että olen ne runopukuun laittanut.

Muinelmia.

Lieto Lemminkäinen.

Touko- ja Kesäkuun Osissa v. 1836 kerroimme lieto Lemminkäisen asuntopaikasta, nimestä, nuoruutensa ajasta, taidosta, varustimista, mielenlaadusta, kuinka hän lähti Pohjolan neittä kosimaan, mitä hänelle lähtiessänsä ja matkalla tapahtui, minkälaisia ansiotöitä hänelle Pohjolassa määrättiin, ennenkun luvattiin neittä antaa, kuinka hän kolmannella työllänsä, eli joutsenta Tuonelan joelta ampuessansa, saatettiin surman käsiin Ulappalan ukolta, mitenkä äitinsä, siitä tiedon saatua, lähti Pohjolaan, haravoitsi Lemminkäisen ruumiin ylös Tuonelan joesta ja laitti jälle henkiin kuolleen poikansa. Sihen päätyi sillon tarinamme Lemminkäisestä, jonka nyt otamma jälle kerrottavaksi.

Sama *Pohjolan neiti*, jota Lemminkäinen ja moni muu aikoinansa oli pyytännyt, annettiin sitte seppä Ilmariselle. Häihin kutsuttiin paljo rahvasta, parempiäki, pahempiäki. Kutsuttiin kaikki köyhät ja kurjat, rujot, rammat, sokiat ja muut vaivaiset. Sillä paremmin, kun nykyinä aikoina, muistettiin sillon, että ilo ei mistään niin parane, kun siitä, että laitetaan ilon osalliseksi semmoisiäki, joilla itsestään ei löydy monta iloista hetkeä. Wielä oli Pohjola hyvin varakas talo, että ilman surematta kykeni suurtenki häiden

pitoon. Niin kaikkien häihin kutsuttua, Lemminkäistä yksin ei kutsuttu. Lemminkäinen parahillan peltoa kyntäessä kuuli, kuinka kaikki matkasivat häihin. Jopa pisti vihaksi, heitti auran siihen paikkaan, nousi hevoselle selkään ja ratsasti kotihinsa. Sitte syönyt, kylpenyt alko varustautaa. Äiti kysyi, mihin varustelihen ja tiedon siitä saatuansa, Lemminkäisen Pohjolaan yrittelevän, kielsi lähtemästä, sanoen:

"Ellös menkö poikueni!
Ei sua kutsuttu sinne,
Ei tarkon tahotakkana".

Waan Lemminkäinen mitä huoli äitinsä sanoista! Hän vaan arveli ja vastasi:

"Koirra kutsuen menevi,
Hyvä ilman lykkeleksen —
Tuoss' on kutsut kuunikuiset
Terässä tulisen miekan,
Wyöllä kalpani käressä".

Äiti yhä kielsi lähtemästä ja koki sillä peljätellä poikoansa, että sanoisi kolmeen surmaan matkalla yhtyvän. Lemminkäinen kysyi minkälaisia surmia ne olisivat. Äiti vastasi tulisen kokon tulisella luodolla häntä vahtaavan päivän matkan päässä. Jos siitä pääsisi, niin toisen päivän päässä olisi tulinen hauta matkallansa, josta tuskin pääsisi ylitse. Waan jos vielä siitä selviäisi, niin kolmannen päivän päästä kaiketikki surmattaisi Pohjolan käärnehiltä, joista pahin makasi "eessä portin poikkipuolen" ja oli "pitempi pisintä hirttä, paksumpi pirtin patsasta". Ne kaikki surmat Lemminkäinen käkesi loihutkeinoillansa ja muulla taidollansa helposti välttää voivansa. Waan sanoipa vielä matkan perillä äiti surmia kohtaavan, sutten ja karhujen Pohjolan veräjillä päälle syöksevän tahi ainaki Pohjolan tuvissa omalla miekallansa surmattavan, pään poikki lyötävän ja pantavan seipään nenään pihalla, jossa jo ennestään oli monta päätä muiden seivästen nenissä. Sen kuultua tempasi miekkansa Lemminkäinen ja syöksi siltaan, jotta kääntyi kädessänsä niinkuin "tuore tuoven latva eli kasvava kataja" ja lausui ei olevankaan Pohjolassa sitä miestä, joka hänen kanssansa pitäisi miekkasilla. Otti sitte jänkiä kaarisen jousensa, jota harvat voivat kiinnittää, ja alko lähteä. Äiti vielä lähtevälle anto muutamia varoituksia, erinomattain, ettei joisi paljo, eikä asuisi ylen röyhkiänä eli ylpiänä.

Lähti sitte Lemminkäinen ja astu ensimmäisen päivän. Tuli tulisen kokon (kotkan) luoksi, joka yöt päivät odotti häntä surmata saadaksensa. Lemminkäinen siitä ei ollut millänsäkään. Ottipa kukkarostansa teiren sulkia, hieroi niitä pikkusen kämmenillänsä, niin niistä syntyi koko parvi teiriä. Kokko, kun näki teiret, lähti niiden jälkeen ja Lemminkäinen pääsi ilman mitänä vahinkoa siitä paikasta edelle. Toisella päivällä joutui tuliselle haudalle, josta piti poikki kulkea. Siinä rukoili Ukko Jumalata, jotta lähettäisi aika paksulta lunta pilvistä hautaa jähdyttämään. Kuuliki Ukko rukouksen ja antoi sataa lunta keihäsvarren korkuiselta paikalle. Lemminkäinen sitte laittoi korenon laidalta toiseen haudan poikki ja astui ylitse. Eikä sen enempästä siitä surmasta tullut. Kolmannella päivällä jo alko Pohjola näkyä. Korkia aita oli tehty ympäritse ja aita täynnä kirjavia käärmeitä, jotka kähäsivät Lemminkäistä vastaan. Toisia käärmeitä kiehui maassa ja poikkipuolin portin eessä virusi se jo ennen mainittu, joka oli "pitempi pisintä hirttä, paksumpi portin patsasta". Siitä ei huolinut Lemminkäinen, otti veitsen, särki sillä aidan, luki tavallisia käärmeiden lukuja ja pääsi sillä tavoin kolmannesta surmapaikasta. Tuli sitte Pohjolan pihalle, jossa oli vastassa "susi suitsirenkahissa, karhu rautakahlehissa, jok' oli syönyt saan miestä, tuhonnut tuhat urosta". Taasen otti kukkarostansa Lemminkäinen villoja, hieroi niitä kämmentensä välissä ja sai koko karjan lampahia. Pedoille tuli nyt uusi huoli lampahista ja Lemminkäinen kulki senki paikan onnellisesti. Niin aukasi oven ja astui Pohjolan tupaan. Ei kuitenkaan kohta mennyt edemmäksi lattialle, vaan ikäskun pakinan alkeeksi lausui oven suusta:

"Koria on kutsuttu vieras,
Koriampi kutsumatoin."

Pohjolan emäntä jo ensisanoista arvasi, ei hyvää tulevan ja sanoisi muka sopimattomalla ajalla Lemminkäisen tulleen, oluen vielä panematta, leipäin leipomatta, lihojen keittämättä olevan. Sihen kivasi Lemminkäinen, hyvin tuntevansa, millä kannalla oluet, lihat ja leivät olivat ja kysyi, minkätähän ei häntäki häihin kutsuttu, kaikkein muiden kutsuttua. Arveli sitte ja lausui näinki:

"Emmä vieras lienekkänä,
Kun ei tehä teoksia,
Tahi ei oinasta tapeta,
Tuoa härkeä tupahan,
Sarkasäärtä huonehesen,
Uuelleen olutta panna —
Syöä miehen syömättömän,
Juoa juossehen urohon."

Pohjolan emäntä siitä käski piian panna pata tulelle ja tuoda olutta vierahalle. Piika keräsi pataan ruokain jäännöksiä "luut lihoista, päät kaloista, kuoret leivistä kovista, naatit vanhat naurihista" ja toi pienen tuopin vanhaa pilaunutta olutta. Lemminkäinen ei hyvillään lausui taasenki:

"Emmä liene lempi vieras,
Kun ei tuotane olutta,
Parempata juotavata,
Waravammalla käellä,
Suuremmalla astialla."

Jopa pyysi Pohjolan isännältä, ikäskun härnäämällä, saada ostaaksensa parempata olutta. Pohjolan isäntä suuttui ja rupesi loihtolauluillansa Lemminkäiselle surmaa miettimään. Laulo ensiksi koko lammin vettä lattialle, jotta eikä siihen hukkuisi. Mutta eipä ollut Lemminkäinenkään lapsi lauluillansa, lauloipa vastaan suuren härjän, joka joi lattian kuivilleen. Lauloi siitä suden Pohjolan isäntä härkää syömään ja Lemminkäinen lauloi samassa jäniksen sudelle, joka sen kautta heitti härjän syömättä. Kohta oli toiselta puolelta koiraki laulettuna jänistä syömään, mutta Lemminkäinen, kun havatsi sen, lauloi oravan orrelle juoksemaan, jota koira rupesi haukkumaan, eikä muistanutkaan jänistä syödä. Pohjolan isäntä kun näki, ei lauluistansa apua tulevan, jo sanoi kerrassan:

"Ei tässä piot parane,
Kun ei vierahat vähene;
Talo työlle, vieras tielle,
Hyvistäki juomingista!"

Tempasi samassa miekan käteensä ja käski Lemminkäistä miekkaa kanssansa mittamaan. Lemminkäinen ei kyllä estellen, eikä peljäten, vaan muuten miekkansa entisiä seikkoja muistellen lausui:

"Mitä minun on miekastani!
Kun on luissa lohkiellut,
Pääkasuissa katkiellut."

Sitte mittaamaan ruvettua löyttiin Pohjolan isännän miekka olevan pikkuista pitempi. Wälipuhetta myöten tuli siis hänen iskeä ensin ja lieneekö ilmanki välipuheetta sillon tapana ollut miekkasille ruvetessa sen ensiksi lyödä, jonka oli miekka pitempi, vaikka luulisi kohtuuden vaativan, kun olisi pitänyt se etu antaa lyhempimiekkaiselle. Miekkansa pitemmyyden Lemminkäiseltäki myöten annettua jo kohta alkoi sitä kädesssä puistella Pohjolan isäntä, mutta Lemminkäinen lausui ilman hätäilemättä:

"Tukela tora tuvassa,
Weren seikka salvoksessa,
Tuvan uuen turmelemma,
Lattian likaelemma,
Pestyt penkit hierielemmä;
Käykäme ulos pihalle!
Pihalla veret paremmat,
Kartanolla kaunihimmat,
Luontevaisemmat lumella."

Mentiin ulos, otettiin lehmän talja eli vuota, levitettiin pihalle. Tältä taljalta ei pitänyt kummarkaan liikkua, vaan sillä seisoen tapella. Niin asettauttua vastapäin sanoi Lemminkäinen:

"Kuulesta sa Pohjan poika!
Sinunpa pitempi miekka,
Sinun kalpa kauhiampi;
Toki taiat tarvitakki,
Ennenkun ero tulevi,
Tahi kaula katkiavi.
Kun on miekkasi pitempi,
Iske päältä Pohjan poika!"

Niin sivaltiki ensiksi Pohjolan isäntä, löi vielä toiste ja kolmannestiki Lemminkäistä, vaan ei saanut vertakaan näkyville. Mutta kun sitte Lemminkäinen vuorostansa lyödä leimahutti, niin ensikerralla putosi pää toiselta. Innossaan veti vielä toisenki kerran ja katkasi päättömän rungon kahdeksi. Otti sitte pään ja pisti seipään nenään muiden päiden sekahan. Siitä työstä päästyänsä rupesi loihtolauluillansa ja menetti niillä koko Pohjolan perheen, paitsi itseä emäntää, jonka jätti "pirtin pienen pyyhkiäksi, lattian lakasiaksi, olutkannun kantajaksi, ruokien rakentajaksi." Olisipa tainnut laulaa vielä emännänki, vaan ei

mahtanut voida, sillä tämäki oli voimallinen laulaja, joka nytki lauloi joukon miekkamiehiä Lemminkäistä tappamaan. Näitä Lemminkäinen ei arvellut voivansa vastustaa, jonka tähden lähti kiireimmiten poies hevosensa seljässä kotiin äitinsä luoksi ajaen.

Kotiin tultuansa Lemminkäinen ei juuri iloselta näyttänytkään, jonka tähden äiti kysyi mitä oliki mielipahoillaan, olisiko sarkoista suututettu, vai naistansa naurettu, vaiko orittansa herjattu. Lemminkäinen vastasi miekkoja hiottavan ja keihäitä kärestettävän itsiänsä vasten, nyt ei muun auttavan, kun pakoon lähteä, jolla mielellä kysyi vuodeksi eli toiseksi eväitä. "Mitä miekkoja? — mitä keihäitä?" — kysäsi äiti ja Lemminkäinen sanoi nyt omalla miekallansa Pohjolan isännän surmanneensa, eikä tietävänsä kunne pääsisi piilemään, ettei tavattaisi. Äiti siitä sai tilan muistuttaaksensa, kuinka tekiki pahoin poika, kun äitiänsä ei kuunnellut silloin, koska kielsi Pohjolaan lähtemästä. "Mene nyt kunne tahansa piilemään — arveli äiti — niin taidatpa aina surman edessäsi löytää." Kun kuitenkin Lemminkäisellä oli täysi hätä kädessä, niin viimein lupasi äiti neuoa paikan, jossa taitaisi ilman vaaratta piillä, vaan tahtoi sitä ennen poikansa vannomaan, ei enää millonkaan käydä sotaa. Lemminkäinen vannoi, jonka tehtyä äiti neuvoi häntä menemään nimettömälle niemelle kaukana meren (eli niinkuin runo lausuu, yhdeksän meren) takana, jossa Lemminkäisen isäki muinaisina sota-aikoina oli piilossa ollut ja hyvin siellä elänyt. Sen kuultua lykkäsi ulos veneensä Lemminkäinen, kohotti purjeen, istu itse perään ja laski nimittömälle niemelle. Rannalle tultuansa kysyi lupaa, jos saisi veneensä maalle vetää. Luvattiin, jos vetäisi vaikka sataa venettä. Weti sitte maalle veneensä ja ilmoitti piiloon tulleen, jos otettaisi vastaan. Wastattiin kyllä voivan hänen täällä piltää. Mutta Lemminkäinen, luvan saatuansa saarella asua, rupesi ylen rohkiaasti saaren neitten ja muun vaimoväen kanssa elämään, jotka jo ensitulollansaki ihastutti. Tästä tietävästi suuttuivat miehet saarella ja tuumasivat tappa Lemminkäisen. Lemminkäinen nämät tuumat havattuansa yritti lähteä pois, vaan näki veneensäki poltetuksi estämiseksi, ettei pääsisi käsistä. Hän kuitenkin teki uuden veneen ja lähti pois saarelta ei muusta niin surua kantaen, kun siitä, ettei saanut kauemman aikaa saaren neitten kanssa iloitella. Lähtipä vedet oikein silmistä, kun taaksensa katsoen ei enempi nähnyt saaren maita, ei kuitenkaan maiden tähden, vaan mailla asuvien neitosien. Samate itkivät tytöt saarella, kun Lemminkäisen purje katosi silmistänsä. Ja sanotaan heidänki ei niin purjetta itkeneen, kun purjeen haltiatia.

Tällä tavalla saarelta erottuansa oli Lemminkäisellä kaksi tietä edessänsä, joko hakea toinen piilopaikka taikka nostaa sota Pohjolata vastaan, jotta, jos onni myödistäisi, sen jälkeen tohtisi äitinsä kanssa kotona elää. Mutta muistipa senki, että oli vannonut äitillensä, ei enää millonkaan sotaan lähteä. Näitä ajatellessansa laski kolmannella päivällä veneensä pienelle luodolle. Itse suruissa mielin siitä, kun oli valaltansa estetty sotaan lähtemästä, jopa kuului hänestä, kun olisi veneensäki samasta syystä valittanut. Nyt Lemminkäinen enää ei voinut hallititse, vaan venettänsäki lohdutellen lausui:

"Elä huoli hongan pinta,
Wene varpanen valita!
Wielä saat sotia käyä,
Tappeloita tallustella."

Niin päätti sotaan lähteä ja mietti mistä apulaisia saada. Meni vanhan sota kumppalinsa Tieran luoksi. Tiera oli vasta emännän nainut, mutta kun kuuli Lemminkäisen häntä sotaan avuksensa tahtovan, niin ei kuitenkaan malttanut kotona pysyä, ehkä vielä isänsä ja äitinsä, veljensä, sisarensa ja arvattavasti nuori naisensaki kyllä vaativat. Warusti itsensä, keräsi sota aseensa ja lähti Lemminkäisen veneesen. Mutta kun tulivat Pohjolan merelle, nousi ankara pakkasen muutamana yönä ja kylmi veneen paikkahansa. Olipa itse Lemminkäinen vähässä kuolla pakkasen käsiin, josta kuitenkin pelastihen sillä, että taitavasti luki soveliaat pakkasen luvut ja keräsi sammalia kiviltä suojaksensa. Runo mainitsee Pohjolan emännän loihtimalla tämän pakkasen nostaneen ja olkoon kuinka tahansa, niin sillä epäilemättäki kuvaillaan Jumalan suatsemata taikka lähettämätä rangastusta Lemminkäiselle siitä, että vastoin valaansa yritti sotaa. Näin laivansa kylmettymällä sodasta estettynä, hän senaikuista mieltä myöten ei vielä taittu valapatoksi luettaa, joka vissiin silloinki olisi ollut kauhistukseksi hänelle kaikkena aikanansa. Sillä jo hankkiessansaki nimittää runo häntä *vaivaiseksi*. — Kylmettyneestä laivastansa lähti Lemminkäinen maalle, "matkoille majattomille, teille tietämättömille", jossa kulkunsa alla kylläki usein muisteli entisiä parempia päivänsä ja nykyistä surkiata elämänsä. Wiimein mietti uuden veneen tehdä, sillä taas vesille ja arvattavasti kotiin päästäksensä. Oli jo laidat valmiiksi hakannut, kun muutamana päivänä näki laivan idästä päin tulevan. Laivassa kulkivat Wäinämöinen ja Ilmarinen Pohjolaan, sampo ottamaan. [Mikä rakennus sama sampo, jonka Ilmarinen aikoinansa oli takonut, lie ollutki, siitä ei ole vieläkään oikiata tietoa saatu. Muutamat sitä arvelevat konstilliseksi myllyksi, toiset koko maata sillä verrailuksi jne. Oli siitä kylläki silloin seikkoja Suomen ja Pohjolan välillä.] Lemminkäinen kysyi, jos eikö häntäki otettaisi yhteen matkaan ja arveli apuna itsensäki siellä olevan. Wäinämöinen lupasi ottaa ja Lemminkäinen astui, uudet veneen laidat seljässänsä, laivaan. Wäinämöinen arveli kyllä painoa ilmanki laivassansa olevan ja kysyi miksi hän sitä vielä joutavilla laidoillansa lisäsi, johon Lemminkäinen vastasi vanhalla sanalaskulla:

"Ei vara venettä kaada,

Tuki suovoa tuhoa,"

ja sanoi usein kyllä Pohjan merellä tuulen laitoja kysyvän. Siitä lähti Wäinämöisen ja Ilmarisen matkassa Lemminkäinen Pohjolaan. Mitä sinne matkalla tapahtui, ne ei koske erittäin Lemminkäiseen. Sen vaan nimitämmä, että kun laiva kerran tarttui väki suuren hauin hartioille, niin koki Lemminkäinenki saada haukia veneeseen, vaan katkasi miekkansa siinä työssä. Kun Wäinämöinen sitte nosti hauin veneeseen ja teki sen luista kanteleen, niin antoi hän Lemminkäisenki soittaa, joka kuitenkin ei osannut. Pohjolassa käski Wäinämöinen häntä sampoaa kantamaan, mutta sitäpä Lemminkäinen ei saanut paikastansakaan liikkumaan, ennenkun härjällä ja auralla ympäritse kynti sen juuret, jotta irtautui. Olipa siinä sitte vieläki mitä kantaa sekä Wäinämöisen että Lemminkäisen ja Ilmarisen. Kun sitte saivat sen laivaan ja lähtivät kotiperillensä laskemaan, nousi ankara myrsky merellä ja olisi ehkä hukuttanut kaikki, ellei Lemminkäinen olisi ennättänyt kiinnittää tähän asti joutavaksi painoksi katsotuita laitojansa varaksi. Sitte piti hän maston nenästä vahtia, jos Pohjolan väki tulisi takaa ajamaan. Kun tulivatki ja olivat tavata, souti hän kaikesta voimasta Ilmarisen kanssa jotta ennättäisivät eestä pois. Pohjolan emäntä tavotti kuitenkin heidät ja sitte nousi tappelo välille. Siinä yritti Lemminkäinenki auttaa Wäinämöistä, vaan samassa muisti valansa, ettei ruveta sotaan, ja herkesi kesken. Eikä kyllä tarvittukaan apua, kun Wäinämöinen ilmanki sai huokian voiton. Enempätä Lemminkäisestä runoissa ei mainita. Toivomma hänen tältä matkaltansaki onnellisesti kotiutuneen ja kodissansa jälkeenpäin sitä onnellisemmasti eläneen, kun sammon Pohjolasta saatua Suomi vasta pääsiki parempaan eloonsa. Monta seikkaa Lemminkäisen tarinassa tarvitsisivat parempata selvitystä, kuin runot niistä antavat, esimerk. mitä surmia eli vastuksia ne oikein olivat, jotka hänelle Pohjolan häihin matkatessa tapahtuivat, ynnä monta muuta. Ne kuitenkin tästä kerrasta jääkööt.

Suomen muinashistorioitsioille mietinnäksi.

Pieniki valonhämärä on parempi synkkää yöpimiätä. Synkkä pimiä yö peittää Suomen muinasajan tiedot. Wasta myöhemmin ja vähitellen alkaa päivä koittaa siitä ajasta ruveten, jona Suomen maa vallattiin Ruotsalaisilta, ei täyttä seitsemän sataa vuotta sitte. Se paras, mitä sitä ennemmäisestä ajasta tietään, on se, että Permiän maassa asuvat Suomalaiset olivat rikkaita, kaupankäynnistään kuuluja ja että Jumalan palvelu heidän seassansa oli täydessä voimassaan, jonka kuva heiltä suurella huolella suojeltiin. Tietävästi asuivat nämät Permiän Suomalaiset nykyisessä Permiän läänissä Kamajoen varsilla ja siitä luoteesen päin Wienajoen rannoilla aina Wienamereen asti. Jumalan kuva mainitaan olleen Wienajoen rannalla asuvilla. — Suomen vanhoissa tarinarunoissa mainitaan myös yhtäläiseen erästä kansasta (Suomalaisjoukosta), joka sekä nimensä puolesta oli kuulu, että muuten voimakas ja joka näyttää näillä seuduin asuneen. Se oli Pohjolan kansa. Oli monta muutaki nimeä Pohjolalla nk. *Sariola*, *Luotela*. Edellinen näistä, joka alkusin taisi kuulua *Sariola*, muistuttaa ruotsalaisesta nimestä *Holmgård* ja Wenäläisestä, Wienajoen rannalla vieläki löytyvästä kaupungista *Holmogori*. *Luotelan* nimi merkitsee, että oli luoteesen päin esi isillämme kuljettava, kun matkasivat Pohjolaan, taikka juuri sitä suuntaa, jota Wienajoki latvoiltansa Wienamereen juoksee. (Lisää toiste).

MEHILÄINEN.

W. 1839. Helmikuulta.

Suomen muinashistorioitsioille mietinnäksi.

(Lisää Tammikuun osaan.)

Näyttää siis, kun olisivat esi-isämme, taikka se osa muinas-Suomalaisista, joiden seassa enimmäkseen vanhat runot syntyivät, niiden synnyntäaikana asunut Wienajoen varsilla. Runoissa muistellaan heidän sekä vettä myöten että maisin Pohjolaan kulkeneen ja kolme päivää matkattuansa sinne peräytyneen. Tätä kahtalaista kulkua selvittämään sopii kyllä hyvästi se arvelu, että asuivat joen rannalla ja ettei se

ollutkaan joku pienempi joki, on siitä arvattava että verrataan runoissa useinki mereksi. Kovemmat kuohut ja aallot kohtasivat heitä Pohjolaan päästessänsä, josta myös lienee nähtävä, Pohjolan olleen merta likempänä. — Eräs vanha runo (k. Meh. 1836 Toukokuulta) mainitsee *Tuiretuisen pojasta*, joka "läksi viemähän *vetoja, maarahoja* maksamahan." Niinkuin runo nimitetyssä paikassa luetaan, olisi hän matkannut *Pohjan kankahilta*, tullut *aukialle meren selälle* ja siitä *Wäinölän ahoille*. Mutta toiset ja pianpa usiammat laulajat muistelivat hänen Wäinölän ahoilta lähteneen ja Pohjolaan matkanneen, niinkuin saman runon toisoinnoissa onki merkitty. Jos, kuni uskoisimma, matkansa kävi tällä jälkimmäisellä tavalla, niin voisi siitä päättää, Wäinölästä aikoinansa veroa Pohjolaan vedetyksi. Tämän asian tekee toinenki runonpaikka (k. Kalev. XVII: 512-523) uskottavaksi. Lemminkäinen siinä Pohjolaan tultuansa muistuttaa itsensä sekä muiden tuomista ohrista ja jyvistä. Eikö mahtanut siinäki olla maine verojyvistä? Kun Pohjolata runoissa myös paikoin *Jumaliseksi* (k. Kalev. XVII: 63 tois.) nimitetään, niin luulisi tämän nimen juuri tulleen Pohjolassa pidetystä Jumalan kuvasta, niinkuin sama kuva tietään Permiäläisillä suuressa arvossa olleen. Arvattavasti luultiin tämän kuvan tuovan paikalle kaiken onnensa, rikkautensa, voimansa ja etuutensa. Sentähdenpä lienevätki Wäinölässä asuvat Suomalaiset useinki yritelleet saada Jumalan kuvaa taikka itsellensä ryöstetyksi, taikka muuten Pohjolasta hävitetyksi. Ne matkat ja sodat, joita *Sammosta* käytiin, ehkä olivatki tämän Jumalan kuvan tähden, jolla kyllä mahdollisesti voi olla erityinenki nimensä *Sampo*. Jos tämä asia saataisi, kun toivomma, vasta paremmin selvitettyksi, niin helposti voisi ymmärtää senki, kuinka Sammossa oli

- - - "kyntö sekä kylvä, Sekä kasvu kaikenlainen."

ja kuinka sama Sampo

"Jauho päivän syötäviä
Päivän toisen myötäviä
Kolmannen kotipitoja"

"Jauho purnon puhteessa" j.n.e.

ja myös kuinka Sammon ryöstettyä jälkeenpäin oli

- - - "polo Pohjolassa, Elo leivätön Lapissa."

Tätä arveloamme myöten olisivat Karjalaiset vanhain runojensa synnyntäaikana asuneet, ainaki osittain, likempänä Wienajokea; olleet miksei heki silloin joku lahkokunta niistä yhteisellä nimellä niin kutsutuista Permiäläisistä; vaan jonkun ajan maksaneet veroa toiselle Wienameren rannoilla asuvalle Permiäläisten lahkokunnalle, Pohjolaisille (siksi kun Wäinämöinen heidät vapautti). — Tiettävästi joutuivat Karjalaiset eli Permiäläiset sitte Wenäjän vallan alle ja saivat jonkun tiedon Kristinuskosta noin tuhat vuotta Kristuksen syntymästä. Wäinämöisen elämä, seikat Pohjolassa, muinasrunojen synty j.n.e. mahtavat siis ollakki aina sitä aikaa vanhempia.

Laulusta.

Laulu on ihmisellä ikäskun toinen kieli, jolla alkaa sydämensä liikutuksia ilmotella, koska tavallinen kieli ei löydä sanoja tarpeeksensa. Semmoisia sydämen liikutuksia ovat erittäinki *ilo ja huoli* (suru), jonka tähden myös laulut enimmäiten jakauvat kahteen pääosaan *iloisempiin ja huolellisempiin*. On kyllä muissaki tiloisa laulu välistä syntyvä ja sopiva, ei kuitenkaan niin, kuin näissä kahdessa.

Sitä kansaa kyllä ei löydy taivaan kannen alla, joka laulua ei tuntisi ja rakastaisi. Se ei pelkää lumia eikä pakkasia Lapin pohjasilla tuntureilla, ei kuumuutta ja hellettä Afrikan eteläisessä, ihonki mustaksi polttavassa päivässä. Amerikan villien seassa on sillä asuntonsa yhtähyvin, kun Euroopan enimmästiki sivistyneissä seuroissa, viivyntänsä herrojen hovissa, kun talonpoikien tuvissa, elonsa kuningasten korkioissa saleissa, kun orjien mataloissa majoissa, käyntinsä onnellisten huvemmilla tiloilla, kun vanginki luona kahleissansa.

Mutta vaikka onki laulu kaikillen tuttu ja rakas, niin kuitenkin havataan joku erotus siinä asiassa, että yhdelle on laulu mielusampi, kun toiselle, luonnistuu yhdelle paremmin kun toiselle. Niin erinäisten ihmisten välillä, niin kokonaisten kansakuntienki. Tämä erotus tulee sekä muista syistä, että erinomattain itsekunki osasta eli onnesta, mielenlaadusta ja muusta olost. Samate kun yksinäisillä ihmisillä, niin on kokonaisilla kansoillaki suuri erotus näissä asioissa. Yksi rakastaa sotaa ja liikkuvaisuutta, toinen rauhaa ja kotoista elämätä, yksi sortaa, toinen sorretaan, yksi on onnellisempi mielestään ja ilonen, toinen onnettomampi ja huolellinen. Laulun sanotaan olevan taivaasta kotosin ja täältä usein sinne kotimaahansa jälle ikävöitsevän. Jonkun ajan maallisia iloja kaivannut ja kokenut niillä muiston entisestä taivaallisesta riemustansa peittää, sitä ei kuitenkaan voi tähdellisesti, havatsee

vierahaisuutensa täällä, alkaa huolta ja tungeksen huolellisten seurohin, niinkuin muutki huolelliset ja vähäonniset mielellään elävät toisten semmoisten kanssa. Tämän havatsi tyttöki muinen. Lapsempana oli käynyt laulukouluu muutaman akan luona ja punasen lankakerän sekä paitapalttinan akalle palkasta antanut. Mutta jälkeinpäin, kun vuosia lisäytyi, varsi korkeni ja huolet eneni, jopa tuli lauluja tytölle, kun ilmasta työntäen, ettei kyllä enää opettajata tarvittu. Sillonpa entistä aikaansa muistellen lauloiki:

"Anna akka rätsinäni,
Työnnä pois punakeräni!
On jo virttä neuomatta,
Sekä saamatta sanoja;
Kyllä huoli virttä tuopi
Kaiho kantavi sanoja,
Mure muita lausehia,
Mielalani arveloita."

Kuinka ovatki ystäviä toinen toisllensa *surullinen mieli ja laulu*, siitä lausutaan monessa muussaki kohti vanhoissa runolauluissa, esimerkiksi seuraavillaki sanoilla:

Kuka kuuli laulavani,
Luuli olutta juoneheni,
Taaria tavanneheni;
En laula olven halulla,
Enkä taarin tarpehella —
Laulan hoikka huolissani,
Ikävissäni ilotsen,
Panen pakkopäivissäni.
Luotu on lintu lentämähän,
Humalainen huutamahan
Waivanen vaeltamahan,
Huolellinen laulamahan.

Mistä tunnen huolellisen,
Arvoan alasen mielen? —
Tuosta tunnen huolellisen,
Arvoan alasen mielen:
Huolellinen laulevi,
Huoleton huhuelevi.

Olkoon tämä sanottu joksiki mietinnäksi, minkätähden Suomen kansa niin muinasaikaan, kun näkyäänki on yli monen muun kansan lauluhin harrastunut. Mutta jos on muutaki syytä tähän lauluhartauteen, niin ei saa unhottaa itseä tieltä, joka sanainsa sujuvaisuudella sitä paljoki puollustaa — Wanhanaikaiset laulut kaikki käyvät tavallisen runomitan jälkeen, nykysempinä aikoina on ruvettu muihinki tapohin lauluja sovittelemaan. Kuka ei ole kuullut lauluja:

Ei ole ajat enä niinkun olit ennen — — —
Minun kultani kaukana kukkuu — — —
Nuori mies tuli vierailta mailta — — —
Woi minä, voi minä, vaivanen poika — —
Minä seisoin korkialla vuorella — — —
Sinua sydämestäni minä aina j.n.e.?

Kuka myös ei tunne, että ne itsekuki käyvät eritavallansa ja erinuotilla, ei yksikään vanhan runon tapaan? Onki nykyaikoina paljo semmoisia, sekä kehnompia, että parempia lauluja maassa, liiatenki rantamailla ja Hämeessä. Kehnommillaki niistä on joku arvo kielensä vuoksi, sillä useinki tavataan lauluissa uusia sanoja ja sananparsia, jotka niistä paremmin, kun millään muulla tavalla, levenevät yhteisen kielen hyödyksi. Ei ainoasti sen tähden, mutta toisestaki syystä, siitä nimittäin, että niitä laulellaan pian yli koko Suomen-maan ja että kieleemme niihin on luonnostansa hyvin taipusa, panemma tähän jälkeen muutamia lauluja. Koska näiden lauluin kahdessa erivärsyssä loppusanat aina vastaavat toinen toista ja koska ne ovat kansan, ei oppinutten tekoa, niin sopii niistä oppinuttenki nähdä ja hyväksensä käyttää, mitä kansa semmoiseen sanavastuusen eli riimiin vaatii. On kyllä Karjalasta ja Savon maalta näitä jälkeenseuraavia koottu, mutta muistelemmapa niitä ennen Turun puolella, Uudella maalla ja Hämeessä pian yksillä sanoilla laulettavaksi kuulleemme. Enimmäksi osaksi ovat ne poikien ja tyttöjen yhteisiä lauluja, joilla huvittelevat töitensä sekä kotona että ulkosessa, ilmoittelevat salasia ajatuksiansa ja muita mielijuohtoja, kamppailevat toinen toistensa kanssa j.n.e. Usein syntyvät ja menettävät samasa; toisia muistellaan jälkeinpäin joko somemmuutensa tähden eli muusta syystä. Kun enimmästi laulellaanki värsy yhdeltä, toinen toiselta, niin niillä harvoin on sitäkään järjestystä

keskenänsä, johon niitä seuraavissa lehdeissä koemma suunnitella.

* * * * *

Oli kerran kehruutalkoosen keräytynyt usiampia tyttöjä. Muita tarinoittua ja haasteltua jopa viimein yhtyivät siihen tuumaan, että piti jokahisen laulaa jotakuta itsestänsä. Niin saivat seuraavat laulut alkunsa.

Anni.

Minä tyttö nuori tyttö, niinkun merikaisla,
Eipä synny Suomen maalla toista tämänlaista.

Minä olen kaunis tyttö, niinkun keon kukka,
Moni poika minua toivottavi hukkaan.

Pojat käyvät kovia teitä kangaspellon kautta
Keskustellen keskenänsä, mikä neuo auttaa.

Eipä tälle tyttärelle kehnonlaiset kelpaa.
Kangasta on kuottuna sekä housuverkaa.

Enemmän mä mielestäni itsestäni tykkään
Poies poies puoleltani kehnot pojat lykkään.

Synniks' häntä sanotaan ja synti hän tuo lienee
Nuoren tytön ruveta kehnon pojan viereen.

Leena.

Minä olen Suomen neito, Suomen koria kukka,
Moni poika minua huokutteli hukkaan.

Ei kasva ruusu kauniimpi, kun tyttö Karjalassa,
Eik' enempätä tahota, kun olen maalimassa.

Minä tyttö ihana, kun mun pojat näkee,
Huoli syttyy syämehen, mieli naia tekee.

Moni poika minua toivottavi hukkaan,
Waan en minä monen pojan toivottava ookkaan.

Silkkisaalin rinnalla se ei pastihuivi passaa,
Eikä kelpaa kehno poika tätä tyttöä vastaan.

Ompa kulta tieossani, vaikk' ei ole lässä,
Eikä koko kirkkoherran alustassa tässä.

Minun kultani kaupungissa, kaupunki on suuri,
Rakkaus on vahvempi, kun Turun linnan muuri.

Kuopioss' on kultani ja olkoon terve siellä!
Itse kasvan Karjalassa pari vuotta vielä.

Pirko.

Kasvo Suomen rannalla se ympyräinen nauris,
Tämä likka on lihava ja punaposki kaunis.

Minä olen nätti likka, nätin pojan kukka;
Eipä minussa mennytkänä mamman vaivat hukkaan.

Nätti likka liian nuori olen minä aina,
Kulta käypi katsomassa joka sunnuntaina.

Jos oisiki nyt lauantai ja huomena oisi pyhä.
Ja kulta tulis kirkkohon, se oisi vallan hyvä.

Minä itse ihana, minun kultani kaunis,
Kunpa äiti luvan antais, pari oisi valmis.

Pieni lintu siivillänsä suojaa poikiensa,
Niin mun oisi ollakseni oman kullan kanssa.

Empä eri kullastani, empä perhanaksi,
Ennen meri mustaksi muuttuu, kivet kirjavaksi.

Liisu.

Minä olen nuori tyttö niinkuin kesäheinä,
Ei ole maannut vieressäni muu kun aitan seinä.

Nätti tyttö olenki ja nätimmäst' ei luku;
En minä tällä polvellani pojan viereen nuku.

Nätti tyttö, siivo tyttö, siivon nimen kannan;
Empä minä joka pojan halatakkaan anna.

Tyttö pieni hienonen, hintelä ja hoikka;
Eipä minussa joka pojan vastannetta oookkaan.

Paljo meillä poikia käypi, vaan ei minua vasten,
Pikkuist' ennen päivännousua katovat kun kaste.

Hyv' on pojan pelata, kun likka luvan antaa;
Poika marsii matkohinsa, likka häpiän kantaa.

Pojilla ja susilla on yhtäläinen mieli,
Susi ei virka mitänä, pojill' on liukas kieli.

Poika puhuu kaunihisti likan sängyn eessä,
Mesi maito kielellä ja myrkky syämässä.

Niin on poika piion luona, kun halmeheassa halla;
Pian poika piika raukan hempeyden tallaa.

Elsa.

Sitä virttä laulaminen, joka johtuu mieleen;
Kunpa kultani tulisi, ottaisinko viereen? —

Minäpä se huitra likka, huitra likka raukka,
Istun pojan polvilla vaikka aamuun saakka.

Ei oo mulla surua, ei surua, ei huolta,
Käypi mulla sulhasia Turun tuolta puolta.

Mitäpä mun tarvitsee suurta surua kantaa,
Kun on kulta mielessäni joka ilon antaa? —

Kulta se lähti Kuopioon, tulee sieltä kerran,
Werkahousut jalassa ja kävelee kun herra.

Minun kulta Kuopiossa, minä itse tässä,
Kihlat omi kistussani, sormus omi käässä.

Tule kulta Kuopiosta, tule uuteen tupaan,
Sänky on jo petattu ja vanhemmilt' on lupa.

Weres voi ja lämmin leipä, etkö söisi noita?
Tehty tila ja nätti likka, etkö viereen koita?

Sitte tänne tultuasi heitä hattusi naulaan,
Ruvetahan vieretysten, käsi pannaan kaulaan.

Kaisu.

Nurmikeot kesällä on kukkasia täynnään,
Tämä tyttö, kaunis tyttö kasvoiltahan näyttää.

Talon tyttö minä olen, siivo sekä vakaa,
En ole maannut pojan kanssa, enkä vasta makaa.

Pojat konnat koriana pitkin kyliä käyvät,
Humalassa huutelevat halki yöt ja päivät.

Moni poika mielessänsä tämän valan vannoo:
Minun yöksi vierehensä ottavansa sanoo.

Ei ole poikiin valoista, jos vannovat juur paljon
Niist' on ollut tytöille jo paljoki paha tarjon.

Pojat monta tyttöä jo petti kihloillansa,
Waikka vanna valallaan ja sano ottavansa.

Ele vainen tyttö rukka usko poikiin kielii,
Poika hyvästi haastelee, vaan on häiy mieli.

Tuost' on tullut minullenki moni mieliharmi,
Yhä pyörii eessäni tuo paha poikaparvi.

Inkeri.

Minä olen pikku piika, kannan karjan vettä,
Ei oo sukkaa, eikä paitaa, ei kun kaksi kättä.

Onnen likka minä olen, onnen kovan saanut,
Eipä ole poika vielä vieressäni maannut.

Kävipä kyllä poikiaki, vaikkei minua vasten,
Sitte aamupuolella he katovat kun kaste.

Waan en sure, enkä huoli, vaikka olen köyhä,
Wielä minä nätin pojan verrakseni löyän.

Mitäpä mä tuota suren, jos olen toisen orja;
Koska tulee toinen vuosi, oma kulta korjaa.

Suomen maassa Karjalassa on mun kultani juuri
Waikk' en tieä, enkä tunne pienikö lie vai suuri.

Sitä aina ajattelen, sitä ilohetkee,
Koska minun oma kulta vierehensä kätkee.

Mari.

Ei oo tällä likalla palkkaa, eikä pestii,
Mieron pojat viinanjuojat soiton pahan nosti.

Minä olen orpo piika tämän talon loisi,
Kulen aina kunnialla, vaikkei pojat soisi.

Poikahunnut huutavat ja huutavat juur kovin:
"Kuule kulta ääneni ja ava aittasi ovi!"

Waan jos olen halpa likka, halvan nimen kannan,
Tok' en minä halvan pojan halatakkaan anna.

Täm' on kesä tämmöinen ja tuleva on toista,
Eipä tälle tyttärelle huonot pojat loista.

Mitäs tuosta tulisi, jos huonon pojan naisin —
Wiinanjuojan, mieron ruojan, tuskan, ristin saisin.

Paremp' on mun ollakseni nuorena likkana aina,
Kehräellä, laulella ja elää sillä lailla.

Waan kun tämä siivon tyttö vanhanees ja kuolee,
Moni poika murehtii ja joutuu suureen huoleen.

Stiina.

Minä olen pieni piika toisen talon orja,
Tuota aina ajattelen, kuka minun korjaa.

Niinkuin vene vähänen sen kovan tuulen käessä,
Niin on piika pienonen vierahassa väessä.

Woi ett' oonki syntynyt ja voi ett' olen luotu,
Äitin maiolla ravittu ja maailmahan suotu!

Päiv' on pitkä, ikävä ja iloton on ilta,
Ouoilt' ei ole apua, ei turvaa tuttavilta.

Eik' oo yhtään ystävätä, kaikk' on vihamiehii,
Miero paljo pauhoaa ja kuluttavi kielii.

Kaikki minua vihaavat ja vihaavat kun käärme,
Soisivat mun menevän ja hukkuvani järveen.

Waan en huoli mistänä, kun olen piika vakaa,
Maalima mahtaa soimata mua eestä taikka takaa.

Empä huoli maalimasta, huoli en paljo kestään,
Maalimassa vihataan ja vihat kauan kestää.

Enkä huoli itkeäkkään, empä huoli vainen,
Ja jos kuinka itkisinki, se ois' yhenlainen.

Itku silmät pimittää ja mure muovon muuttaa,
Nuorelhenki neitoselle hiukset harmaat tuottaa.

Eeva.

Liikkukame likkaparat niinkun rugin rulla;
Pian päivät rientävät ja vanhuus taitaa tulla.

Pian on laulut laulettu ja rallit rallatettu,
Ikä nuori eletty ja vanhuus saavutettu.

Kevätpäivä on ihana, kun lehet puihin puhkee,
Kukat maasta nousevat ja linnut kotihin kulkee.

Waanp' on syksysatehet ja kovat ilmat rientää,
Lehet puista putoovat ja linnut poies lentää.

Pankaa tämä mielehenne nuoret tytöt kaikki:
Katova on kauneus ja raukeava ratki.

Nyt on kyllä käessäne kevätpäivä kaunis,
Waan on ilta eessäne sekä syksy valmis.

Moni tyttö, sievä tyttö havatsi sen hiljaan,
Että oli joutunut jo vanhan piian kirjaan.

Mieki ennen nuorempana asioissa autin,
Nyt jo käyn mä köykkyä, kun olis syönyt tauti.

Moni poika minullenki anto ennen suuta,
Nyt jo asun halvana, kun heittolikan luuta.

Wappu.

En ole likka vallan vanha, enkä vallan nuori,
Jos mun heitti renkipoika, emmä tuosta huoli.

Enkä ole vallan viisas, enkä tuiki hullu,
Enkä ole poikien tähän maailmahan tullu.

Suomen pojat poies menkööt Engelsmannin laivaan,
Jossa ei he muuta näe kun meren mustan ja taivaan.

Poies vieään Suomen pojat ruunun ankkurpajaan,
Siellä lyövät rauan päälle, kivimuurit kajaa.

Siellä on itku, kuikutus ja elo tuhmanlainen,

Ilta, aamu, yö ja päivä, kaikki yhenlainen.

Mikäs auttaa Suomen poikia, kun ei rahat auta —
Täytyi mennä maalta poies, takoa kylmää rautaa.

* * * * *

Toisessa tyttöjen kokouksessa pyhäiltana kesällä lauloivat itsekuiki kultasistansa seuraavalla tavalla:

Mari.

Itkettää ja surettaa ja huoleksi tahtoo tulla;
Muill' on koissa kultansa, eikä ole mulla.

Ei oo kultani kotona, eikä ole täällä,
Kultani ompi merellä sen ison laivan päällä.

Minun kultani kaukana on ja kaukana se kukkuu,
Yksin täytyy maata mennä, yksin täytyy nukkuu.

Kun oisi kulta naapurissa, oisi virstan päässä,
Empä kyllä itkisi, en istuisikkaan tässä.

Waan on kultani kaukana ja kauas taisi mennä,
Eipä sinne lintunenkaan iässähän lennä.

Kunpa se pieni lintunenki sanoman nyt toisi,
Suru menis mielestäni, parempi mun oisi.

Lennä, lennä lintu rukka, puhu kuullakseni,
Kävitkö sinä kullan maalla, näitkö kultaseni.

Sano, kuinka kullan maalla aamu armas koitti,
Iloisnako elettiin, vaiko suru voitti.

Mitä näit sa muutaki ja näitkö vielä senki,
Jos oli kaikki tervehet ja kulta liiatenki.

Tule jo kulta tälle maalle, tule poika kulta,
Ettei tulis turhaan tämä ikä nuori multa.

Inkeri.

Pikku lintu laulavi ja lämmin ompi ilta,
Kulta istuu vieressäni joka kesäilta.

Kulta istuu vieressäni, pikkulinnut laulaa,
Minä itse kuikuttelen kättä kullan kaulaan.

Ei oo kultani lihava, eik' oo vallan laiha,
Empä minä kullaistani jonkunlaisiin vaiha.

Kukkasia kaunosia kullalleni kannan,
Istun taasen vierehen ja sitte suuta annan.

Jos on kultani ikävä, käy' kirja pappilasta,
Lähetähän Pohjan maalle poies Karjalasta.

Siell' on aika ilonen, vaikk' ompi järvet jäässä
Siellä kultani kävelet sä korkia hattu päässä.

Leena.

Ilossani laulelen mä, vaikk' on suruvirsi.
Kultani syän on kylmempi, kun jäinen seinähirsi.

Mikä lie mun kullalleni tehnyt uuen mielen,
Muien kanssa kävelee ja istuu muien viereen.

Syämeni on surunen ja pääni alas painuu,
Kun tuo oma kultaseni muien tykö taipuu.

Sepä minun syämessäni käkösenä kukkuu,
Kun mun oma kultaseni muien viereen nukkuu.

Ilta tulee, pienet linnut laulamasta lakaa,
Minä itken, kultaseni muien kanssa makaa.

Kuuleppas sa kultaseni, kysyn tuota vielä,
Kukapa sun eksyttiki rakkauen tiellä? —

Kuinka taisit kylmetä, kun lämmin olit ennen,
Halkiöisin juoksentelit, aina tulit tänne? —

Mihin on nyt kulta raukka rakkautesi mennyt? —
Rakkaus on rauennut ja suru siaan jäänyt.

Syämesi rakkaudesta palo mennä vuonna,
Nyt on rakkaus rauennut, vai lie tielle puonna.

Ele sinä kulta raukka minua nyt hyljää,
Minä olen kätkenyt sun syämeni syrjään.

Pirko.

Emmä sure viikon varaa, enkä kultani eroo,
Wiel' on tässä tyttäressä toisellenki veroo.

Tämän kylän pojat ompi aivan huonoa sorttii,
Hattu päässä kallellaan, suu kun läävän portti.

Pojat syövät sokuria, eikä maksa hintaa,
Wiimeisellä tuomiolla tulee vastarinta.

Huonon pojan lienenki mä kullakseni saanut,
Ei ole vielä yhtään yötä vieressäni maannut.

Kivenviika viserti ja käki kuusessa kukku,
Muien kullat kulki aina, minun kultani nukku.

Empä sure viikon varaa, enkä kultani eroo,
Naurusuulla katselen jos menis vaikka Wiroon.

Anni.

Ei ole kultaa minulla, kun en vasta saane,
Ja eikö kohta toivoniki tuonnempana maanne.

Muut ne kaikki kultansa kanssa käyvät käsityksin,
Minä raukka vanhanen ja olen aina yksin.

Olen kyllä maalimassa elänyt ja myytän't,
Waan ei ole kenkään mua kullaksensa pyytän't.

Wilu on mulla muutenki ja käsiäni kylmää,
Siit' on vielä vilumpi, kun kaikki minun hyljää.

Pojat nuoret miekkoset, miksette lähe naimaan? —
Suomalaisen tytön kanssa kyllä tulis aikaan.

Stiina.

Käet kukkuu kuusikossa, pienet linnut laulaa,
Minä lennän, löyhäytän kullalleni kaulaan.

Minun kultani korja on, on kun nurmikukka,
Sill' on silmät siniset ja aivan musta tukka.

Minä kuon kullalleni palttinaisen paian,
Kulta se ostaa minullen korian myssylaian.

Sitte kuon kullalleni hopiaisen tuolin,
Itse istun rinnalle, enkä muista huoli.

Mene pois sinä vieras poika, en minä sinua tunne,
Anna tulla oman kullan, sille viereen tungen.

Minun kulta matkalla ja pienet linnut laulaa,
Kunpa kultani tulisi, kavahtaisin kaulaan.

Elsa.

Alahall' on aurinko ja ilta on jo lässä,
Kultani on kulkemassa viien virstan päässä.

Siit' on syämeni surunen, kun monta muistuu mieleen,
Oma kulta ouostunut, toinen tunkee viereen.

Minun mieleni kävelee ja surullisna kukkuu,
Kultani kulkee kylissä ja muien viereen nukkuu.

Tuota teki muinen kultani, teki monta vuotta
Aina muita rakasteli, minua piti suotta.

Miksis kultani kylmenit ja ennen olit lämmin,
Nyt on rakkaus rauennut ja viha tullut väliin.

Kuinka taisit narrata sinä köyhän miehen lasta,
Köyhä mies on elättänyt pienestä kassikasta.

Minä olen torpan tyttö, sinä olet talon poika;
Waan ei talot, eikä elot rakkauttani voita.

(Lisää toiste).

MEHILÄINEN.

W. 1839. Maaliskuulta.

Laulusta.

(Lisää Helmikuun osaan)

Lissu.

Ilo on muilla miekkosilla, muret ompii mulla,
Kun ei kultani kuulukkaan ja eikä taia tulla.

Tuollapa minun kultani on ja Saksanmaalla aina,
Ennen kävi katsomassa joka sunnuntaina.

Kevät tuli, käki kukku, pienet linnut laulo,
Minä itken kuikutan ja kylän naiset nauro.

Kylän naiset naurelevat huokauksiani,
Iloissani muutamat mun luuli laulavani.

Toiset muuttaa mureheni vielä mustemmaksi,
Minusta he mielellänsä tekisivät kaksi.

Uniki se murehista levottavi monta,
Minä en saa silmihini pienintäkään unta.

Itkull' alan päiväni ja päätän murehilla,
Yksin istun iltasilla, yksin aamusilla.

Sepä mua murehuttaa, sepä itkun tuottaa,
Kun on kultani kaukana ja täytyy aina uottaa.

Mont' on huolta muutenki ja se on suurin huoli,
Kun en tieä kullastani, elikö vai kuoli.

Päiv' on pitkä ja ikävä ja itku aina mulla,
Kun en kuule kullaistani, eikä taia tulla.

Wappu.

Ei nyt enää, ei nyt enää kesämarjat auta,
Minun kultani rakkaus on ruostunut kun rauta.

Kultani käypi Suomen maita poikki sekä pitkin,
Kylän naiset naurovat ja minä raukka itkin.

Minun kultani nipottaa ja nappaa muillen suuta,
Minä raukka rakastan, enkä taia muuta.

Miksis kultani kylmenit, et ole niinkun ennen,
Yli selän soutelit ja tulit aina tänne.

Oisko keli parempi ja järvet oisi jäässä,
Tokko vielä tulisitki korkia hattu päässä.

Katsos kultaketale kun sato sakiata lunta,
Monta yötä vieressäni makasit makiata unta.

Katsos kultaketale kun aurinkoinen paistaa,
Anna suuta kultaseni, makialta maistaa.

Katsos kultaketale, kun kuu ja tähet loistaa,
Walkiapaita neito nuori se on vasta toista.

Kaisu.

Tämän kylän pojat omi pahoja tervaspäitä,
Yhä käyvät kihloillaan ja ei piä konsa häitä.

Minä olen ryytimaassa keskimäinen kukka,
Empä minä tähän kylään kunniatani hukkaa.

Kunpa tarkon tietäisin, että kultani pitää vihaa,
Kärryt tielle laittaisin ja lautamiehen pihaan.

Enkä sure, enkä huoli, jos yksi poika jätti
Wielä minä toisen saan kun olen nuori ja nätti.

Minä menen kaupunkiin ja kaupungist' on pesti.
Tulen sieltä kotihin, kun paras herran leski.

Ei oo likoilla surua, eik' oo yhtään hiukkaa,
Poikia käypi kylissä että liivit liuhkaa.

Laskuopista.

Niin laskuoppi, kun kaikki muutki maalliset opit ovat vasta myöhemmin alkunsa saaneet. Sitä ennen tapahtui kaikki lasku päässä, ikäskun oppimattomilta ja oppineiltaki usein pienemmät laskut vielä päässä toimitetaan. Ainoastansa pienempiin laskuhin onki päässä laskeminen sopiva, suurempihin se millään muotoa ei kykene. Sillä kenpä taitaisi päässään laskea auringon, kuun ja tähtien suuruudet, saada tarkimman tiedon kuun ja tähtien kulkumatkasta, edeltä määrätä kuun ja auringon pimenemiset, tietää niiden nousu- ja laskuajat itseksensä maanpaikassa ynnä muita semmoisia? Ilman omaa suurta arvoansa on Laskuopilla vielä siitä tuleva erityinen arvo, kun on apuna ylen monessa muussa opissa ja

keinossa. Milloin ja missä maassa se ensin lienee mietitty, siitä ei ole tarkkaa tietoa. Sen kuitenkin tiedämmä, että se jo oli monta vuossataa ennen Kristuksen syntymää Greikalaisilla voimassa. Siitä ajasta asti on sitä kuitenkin paljo parannettu, niinkun nykyset laskimetki eli numerot ovat vasta myöhemmin tulleet tavallisiksi. Ne ovat saatu Arabilaisilta, jotka taas itse olisivat arvelua myöten ne Indialaisilta perineet.

Kaikesta kirjaopista pidetään laskuoppia, maiden tietoja ja historiata ensimmäisinä tarpeina. Suomalaisten on tähän asti täytynyt niitä, kun muitaki, vierailta kielillä oppia. Toivottava olisi kuitenkin, että saataisi omakielisiä opetuskirjoja näissäki aineissa. Seuraavan kokeeni neljästä tavallisimmasta laskukeinosta lähetän myös sillä toivolla pranttiin. Jos siitä muuta hyvää ei lienekään, niin taitaa kuitenkin siitä jotain apua olla sille, joka vasta ja paremmin laskuopista kirjoittaa.

* * * * *

Laskuopiksi mainitaan sitä taitoa, jolla kahden eli usiamman tietyn luvun avulla löydetään joku muu ennen tietämätöin. Jos esimerkiksi yhdeksän ruplaa tulisi jaettavaksi viiteen yhtäsuureen osaan, niin olisi 9 ja 5 ne kaksi tiettyä lukua, joiden avulla kolmas pitäisi löytämän, merkitsevä, kuinka suuri kukin näistä osista on.

Luvuksi laskuopissa nimitetään sitä, joka osottaa, kuinka monta jostakusta lajista löytyy, jos yksi eli usiampi.

Laskimiksi eli numeroiksi nimitetään niitä erityisiä merkkejä, joilla kaikki luvut harjoitetaan. Ne ovat:

1. Yksi. 6. Kuusi. 2. Kaksi. 7. Seitsemä. 3. Kolme. 8. Kahdeksa. 4. Neljä. 9. Yhdeksä. 5. Wiisi. 0. Tyhjykkä.

Tyhjykällä (0) itsestänsä ei ole mitään arvoa. Kuitenki on se tarpeellinen usiampia muita lukuja kirjoittaissa.

* * * * *

Lukujen kirjoittamisesta ja lausumisesta.

Kymmeneen asti kirjoitetaan luvut jo nimitetyillä laskimillansa 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; *kymmenestä sataan* asti kirjoitetaan niitä kahdella laskimella, joista edellinen merkitsee, kuinka monta *kymmentä* ja jälkimmäinen, kuinka monta *yksikkää* semmoisessa luvussa löytyy, esimerk. 45, *sano*: 4 kymmentä ja 5 yksikkää taikka tavallisesti: *neljäkymmäntä ja viisi*.

Muistutus. Yhteisellä nimellä sanotaan kaikkia täysiä lukuja kymmeneen asti *yksiköksi*.

Sadasta tuhanteen asti vaativat luvut kolme laskinta, joista ensimmäinen merkitsee *satoja* ja niistä seuraavista edellinen *kymmeniä*, jälkimmäinen *yksiköitä*, aivan kun kaksilaskimellisissäki luvuissa, taikka toisin: kolmilaskimellisissä luvuissa merkitsee loppupäästä lukien ensimmäinen laskin *yksiköitä*, toinen *kymmeniä*, kolmas *satoja*, esimerk. 356 *sano*: 3 sataa, 5 kymmentä ja 6 yksikkää s.o. *kolmesataa viisikymmentä ja kuusi*.

Tuhannesta kymmenen tuhanteen asti, on kaikilla luvuilla neljä laskinta, joista niillä kolmella jälkimmäisellä on sama arvo, kun kolmilaskimellisissäki luvuissa, vaan ensimmäinen merkitsee *tuhansia*, esimerk. 9734, *sano*: 9 tuhatta, 7 sataa, 3 kymmentä ja 4 yksikkää s.o. *yhdeksäntuhatta seitsemänsataa kolmekymmentä ja neljä*. Kymmeniä tuhansia sataan tuhanteen asti kirjoitetaan viidellä, satoja tuhansia tuhanteen tuhanteen (miljuunaan) asti *kuudella* laskimella. Neljällä jälkimmäisellä niistä on jo sanottu arvonsa, viides loppupäästä merkitsee *kymmeniä tuhansia* ja kuudes *satoja tuhansia*, esimerk. 999999, *sano*: 9 satatuhatta, 9 kymmentätuhatta, 9 tuhatta, 9 sataa, 9 kymmentä ja 9 yksikkää s.o. *yhdeksänsataa yhdeksänkymmentä ja yhdeksän tuhatta, yhdeksänsataa yhdeksänkymmentä ja yhdeksän*. Jos tähän lukuun lisätään yksi ainua, niin tulee jo täysi miljuuna ja kirjoitetaan seitsemällä laskimella; kymmeniä miljuunia kirjoitetaan kahdeksalla, satoja miljuunia yhdeksällä, - - -satoja tuhansia miljuunia kahdellatoista laskimella. Laskinten määrä luvuissa kasvaa siis sitä myöten, kun itse luvut tulevat kymmentä kertaa suuremmaksi, sillä 1, 10, 100, 1000, 10000, 100000 s.o. yksi, kymmenen, sata (eli 10 kymmentä), tuhat (eli 10 sataa), 10 tuhatta, 100 tuhatta ovat juuri 10 kertaa toinen toisiansa suuremmat. Niinkun ensin *satatuhatta* tarvitsi 6 laskinta, niin tarvitsee satatuhatta miljuunia toista 6 laskinta, niin tarvitsee *satatuhatta miljuunia* toista 6 laskinta taikka yhteensä 12. Kahtatoista laskinta suuremmissa luvuissa ovat taas ne 6 edellistä *toisikoita* (billion) ja sitäki eli kahdeksantoista laskinta suuremmissa merkitsevät ne 6 edellistä laskinta *kolmikoita* (trillion). Niin vieläki suuremmissa luvuissa ovat aina kuusi ja kuusilaskinta erinimellä *neljiköltä* (qvadrillion), *viisiköitä* (qvintillion) j.n.e. Niinkuin niillä kuudella ensimmäisellä laskimella loppupäästä lukien oli itsekussaki siassa oma arvonsa, nimittäin ensimmäisellä lupustapäin *yksikön*, toisella *kymmenen*, kolmannella *sadan*, neljännellä *tuhannen*, viidennellä *kymmenen tuhannen*, kuudennella *sadan*

tuhannen, niin tulee suuremmissa luvuissa seuraavilleen joka kuudelle laskimelle yhdenniminen arvo keskenänsä, kuitenkin sillä erotuksella, että toisessa kuudenluokassa lopustapäin merkitsevät yksiä, kymmeniä, satoja, tuhansia, kymmeniä tuhansia, satoja tuhansia *miljuunia*, kolmannessa *toisikoita*, neljännessä *kolmikoita* j.n.e.

Siitä että itsekullaki sialla on määrätty, jo nimitetty arvonsa, seuraa välttämättömästi, että yksiköitä merkitsevä laskin pitää pantaman *viimeiseksi* ja että kymmeniä merkitsemän pitää olla seurattuna *yhdeltä*, satoja merkitsevän *kahdelta*, tuhansia *kolmelta*, kymmeniä tuhansia *neljältä*, satoja tuhansia *viideltä*, miljuunia *kuudelta*, muulta laskimelta. Se laskin itse, joka miljuunia merkitsee, tulee siis viimeiseksi toiseen kuudenluokkaan ja siinä luokassa pitää ensimmäisen luokan järjestystä myöten kymmeniä miljuunia merkitsevän laskimen oleman seurattu *yhdeltä* laskimelta, satoja miljuunia *kahdelta*, tuhansia milj. *kolmelta* jne. Aina sama järjestys on joka uudessa luokassa toisikoita, kolmikoita j.n.e. merkitsevien laskinten välillä. Jos siis pitäisi laskimilla kirjoittaa *viisikymmentä tuhatta*, niin muistettakoon kohta, että tässä on puhe *kymmenistä tuhansista* ja että sen laskimen, joka 10:niä tuhansia merkitsee, pitää olla seurattuna *neljältä* muulta, taikka itsensä *viidentenä* lopustapäin, joka aina on kymmenien tuhansien sia. Sentähden kirjoitetaan 5 ja pannaan neljä tyhjykkää (0) jälkeen, jolla tavalla tämä luku tulee seuraavan muotoiseksi 50000, Jos olisi ollut 5 *kymmentä tuhatta* ja 3 (yhtä) *tuhatta* kirjoitettavana, niin olisi 3 pitänyt pantaman *tuhansien* s.o. *neljänteen* siaan lopustapäin taikka näin 53000; 5 *kymmentä tuhatta* ja 3 *sataa* näin 50300; 5 *kymmentä tuhatta* ja 3 *kymmentä* näin 50030; 5 *kymmentä tuhatta* ja 3 (yksikkää) näin 50003. Tästä on nähtävä, että kun koska tahansa yksiköitä, kymmeniä, satoja j.n.e. ei löydy, merkitään niiden siat tyhjikällä. Jos lukuun 50300 (5 kymmentä tuhatta, 3 sataa) lisätään yksi tyhjykkä lopulla, niin tulee sekä 5:delle että 3:melle kymmenen kertaa suurempi arvo taikka 503000 (5 sataa tuhatta, 3 tuhatta) ja kahdesta lisäystä tyhjikästä olisi tullut 5030000 (5 miljuunaa, 3 kymmentä tuhatta), kolmesta tyhjikästä 50300000 (5 kymmentä milj., 3 sataa tuhatta). Syy semmoiseen arvokorkenemiseen jo on selvitetty.

Wielä muutamia esimerkkejä lukujen kirjoittamisesta ja lausumisesta:

1. 259. 2 sataa 5 kymmentä yhdeksän.
2. 3333. 3 tuhatta 3 sataa 3 kymmentä kolme.
3. 30574. 3 kymmentä tuhatta - 5 sataa 7 kymmentä neljä.
4. 500060000. 5 sataa miljuunaa - - - 6 kymmentä tuhatta - - - -.
5. 370406890. 3 sataa 7 kymmentä miljuunaa 4 sataa tuhatta -
6 tuhatta 8 sataa 9 kymmentä -.
6. 7304260028. 7 tuhatta ja 3 sataa miljuunaa - 4 miljuunaa
2 sataa ja 6 kymmentä tuhatta - - 2 kymmentä
kahdeksan.

Pitempiä lukuja on paras leikata *kuudenluokkihin* s.o. kuusi laskinta joka luokkaan lopusta pitäin, joista sitte se viimeinen luokka tiettävästi on *yksiköitä*, sen edellinen *miljuunia* ja senki edelliset *toisikoita*, *kolmikoita*, *neljikoita* jne.

Esimerk. 7304260018905 s.o. 7 kolmikkaa 304260 miljuunaa, 18905.

31,551,372,292,708,003,000 s.o. 31 neljikköä, 551372 kolmikkaa, 292708 miljuunaa, 3000; taikka: kolmekymmentä yksi neljikköä, viisisataa viisikymmentä yksi tuhatta kolmesataa seitsemän kymmentä kaksi *toisikkoa*, kaksisataa yhdeksänkymmentä kaksi tuhatta seitsemänsataa kahdeksan *miljuunaa* ja kolme tuhatta.

Ylimiljuunaisia lukuja harvoin tavallisissa laskuissa tarvitaan. Sillä eipä seinäkellokaan, jos löisi 60 kertaa minuutassa, olis sitte maailman luomisen s.o. 5838 vuodensisässä lyönyt kuin 184,107,168,000 sano: sata kahdeksänkymmentä neljä tuhatta, sata seitsemän miljuunaa, sata kuusikymmentä ja kahdeksan tuhatta kertaa, nimittäin Krist. Syntymään asti s.o. 4000 vuoden sisässä 126,144,000,000 sano: sata kaksikymmentä kuusi tuhatta sata neljäkymmentä neljä miljuunaa kertaa ja siitä vuoden 1838 loppuun asti 57,963,168,000 sano: viisikymmentä seitsemän tuhatta yhdeksänsataa kuusikymmentä kolme miljuunaa sata kuusikymmentä ja kahdeksan tuhatta kertaa; joka vuonna 31,536,000 sano, kolmekymmentä yksi miljuunaa, viisisataa kolmekymmentä ja kuusi tuhatta kertaa; joka vuorokautena 86,400 sano: kahdeksänkymmentä kuusi tuhatta ja neljä sataa; joka tiimassa 3600 sano: kolme tuhatta kuusi sataa kertaa.

* * * * *

Neljästä tavallisimmasta laskukeinosta.

Tavallisimmia, tarpeellisimmia ja sentähden ensiksi opittavia laskukeinoja ovat seuraavat neljä: *Luotto*, *Otto*, *Kerto*, *Jako* (additio, subtractio, multiplicatio, divisio).

Luotolla lasketaan kaksi eli usiampaa lukua yhdeksi, esimerk. mitä 364, 123 ja 12 ruplaa yhteensä tekevät. Luotolla on merkinä pystöristi + joka siis kahden luvun välillä merkitsee, että ne pitää yhteenlaskettaman eli *luotettaman*, esimerk. 30 + 12 + 6, joka osottaa, että luvut 30, 12, 6 ovat luotettavia.

Otolla pois-lasketaan yksi luku toisesta, esimerk. 450:sta ruplasta 320 ruplaa. Sillä on merkinä viiva -, joka kahden luvun välillä osottaa, että jälkimmäinen tulee edellisestä pois otettavaksi, esimerk. 40 - 18 merkitsee sitä että 40:stä pitää 16 otettaman:

Kerroksi nimitetään sitä laskukeinoja, millä joku luku saadaan monikertaseksi. Jos esimerk. ihminen kulkisi 12 penikuormaa joka päivä, montako penikuormaa tulisi vuodessa s.o. 365 päivän ajassa kulkemaan. Siinä pitäisi 12 saada 365 kertaiseksi joka kertolaskulla helposti saadaanki. Winoristi x on kerrolla merkinä ja osottaa lukujen välillä löytyvä sitä, että samat luvut pitää kerrottaman esimerk. 24 x 6 s.o. 24 saataman 6 kertaseksi.

Jako opettaa, kuinka joku luku saadaan usiampaan yhtäsuureen osaan jaetuksi esimerk. 300 leiviskätä tasatuksi 15 hengen välillä. Sillä on kaksospisto (:) merkinä, joka osottaa kahden luvun välillä, että pitää edellinen jaettaman niin moneen yhtäsuureen osaan, kun koko jälkimmäinen luku on, esimerk. 125:15 s.o. 125 jaettaman 15 yhtäsuureen osaan.

Kaikki luvut ovat taikka *yksimääräisiä*, taikka *sekamääräisiä*, taikka *murtoja*. Yksimääräisiä lukuja esimerk. ovat 5 (riksiä), 12 (leiviskää), 8 (päivää); sekamääräisiä: 5 riksiä 16 killinkiä, 12 leiviskää 4 naulaa 8 luotia, 8 päivää 6 timaa 16 minuutaa; murtoja: 2/3, sano: kaksikolmatta osaa, 4 3/4, sano: neljä ja kolme neljättä osaa, 8 1/2, sano: kahdeksan ja puoli.

* * * * *

Luotosta yksimääräisissä.

Kun kaksi eli usiampaa lukua luotetaan (yhteenlasketaan), niin kirjoitetaan ne toinen toistensa alle, loppulaskimet loppulaskinten ja edelliset edellisten alle, sitte vedetään kaikkein alle yhteinen viiva ja sen alle kirjoitetaan summa eli se uusi luku, minkä ne yhteensä tekevät. Jos esimerk. tahdottaisi tietää, mitä 472 ja 326 ruplaa yhteensä tekevät, niin asetetaan luvut ensin seuraavalla tavalla:

```
  472
  326
Summa 798
```

Sitte sanotaan: 6 ja 2 on 8; 2 ja 7 on 9; 3 ja 4 on 7, jotka laskimet 8, 9, 7 sitä myöten, kun syntyvät, kirjoitetaan kohdastansa viivan alle. Niin saadaan summa 798.

1. Muistutus. Kaikki luotosluvuissa löytyvät tyhjykät mennään sivu, esimerkiksi:

```
  250
  308
Summa 558.
```

Sano: 8 on 8; 5 on 5; 3 ja 2 on 5, jotka 8, 5, 5 tekevät summan 558

2. Muist. Jos jonkun raidon eli pystyrivan (columna) laskimet yhteensä tekevät kahdella laskimella kirjoitettavan luvun, niin pannaan ainoastansa jälkimmäinen suorastansa viivan alle, mutta edellinen pidetään muistossa siksikun se edellisen raidon laskinten kanssa luotetaan, paitsi kaikkein perimmäisessä raidossa, jossa molemmat suorastansa viivan alle kirjoitetaan. Sama laki on, jos tulisi kolmilaskimellinen luku. Jälkimmäinen ainoastansa pistetään viivan alle summaan, edelliset luotetaan edelliseen raitoon, esimerk.

```
  7899
  976
 84585
 32150
Summa 125610
```

Sano: 5 ja 6 on 11, siihen 9 on 20; 0 alle 2 muistoon — 5 ja 8 on 13, siihen 7 on 20, siihen 9 on 29, siihen 2 muistosta on 31; 1 alle, 3 muistoon — 1 ja 5 on 6, siihen 9 on 15, siihen 8 on 23, siihen 3 muistosta on 26; 6 alle, 2 muistoon — 2 ja 4 on 6, siihen 7 on 13, siihen 2 muistosta on 15; 5 alle, 1 muistoon — 3 ja 8 on 11, siihen 1 muistosta on 12; molemmat suorastansa alle.

3. Muist. Jälkimmäisestä esimerkistä on seki nähtävä, kuinka eripituisia luotoslukuja asetetaan luotettavaksi, nimittäin viimeiset eli loppulaskimet tasan toisensa alle, samate edellisetki niin kauas,

kun niitä kestää. Kun loppuraidon laskimet yhteensä tekevät tasalleen 20, niin kirjoitetaan ainoastansa 0 alle ja niin tehdään ainaki tyhjykällä päätyvissä, esimerk.

3097
5980
94870
5993
80
Summa 110020

Sano: 3 ja 7 on 10 0 alle, 1 muistoon — 8 ja 9 on 17, siihen 7 on 24, siihen 8 on 32 siihen 9 on 41, siihen 1 muistosta on 42; 2 alle, 4 muistoon — 9 ja 8 on 17, siihen 9 on 26, siihen 4 muistosta on 30; 0 alle, 3 muistoon — 5 ja 4 on 9, siihen 5 on 14, siihen 3 on 17, siihen 3 muistosta on 20; 0 alle, 2 muistoon 9 ja 2 muistosta on 11, 11 alle.

4. Muist. Tarkemmaksi visseydeksi siitä, että on luotos tullut oikein lasketuksi, taitaan, sitte kun raidot esinnä ovat alapäästä ruveten luotetut ja sillä summa saatu, niitä toistamiseen, yläpäästä ruveten luottaa. Jos niinki saadaan yksi summa, niin on melkein vissi, ettei ole erehdytty, esimerk.

3097
5980
94870
5993
80
Summa 110020

Sano: 7 ja 3 on 10; 0 alle, 1 muistoon — 9 ja 8 on 17, siihen 7 on 24, siihen 9 on 33, siihen 8 on 41, siihen 1 muistosta on 42; 2 alle, 4 muistoon — 9 ja 8 on 17, siihen 9 on 26, siihen 4 muistosta on 30; 0 alle, 3 muistoon — 3 ja 5 on 8, siihen 4 on 12, siihen 5 on 17, siihen 3 muistosta on 20; 0 alle, 2 muistoon 9 ja 2 muistosta on 11; 11 alle.

Wielä parempi visseys eli *todistaja* saadaan, jos seuraavan ottolaskun avulla yksi luotosluku pois otetaan summasta. Sen, mikä jääpi, pitää sitte olla yhtäsuuren, kun se toinen luotosluku eli kaikki toiset yhtehensä, jos niitä on usiampia. Sillä $3+5=8$ ja $8-5=3$, $8-3=5$, s.o. koska 3 ja 5 on 8, niin jääpi, jos otetaan 5 8:sasta 3 jäljelle ja jos otetaan 3 8:sasta 5 jälille. — Kaksosviivat = ovat aina yhtäsuuruuden merkinä.

Nyt seuraa muutamia esimerkkejä luoton tarpeellisuudesta, joista vasta-alkaja paremmaksi harjaantumiseksensa kokekoon selvän saada.

1) Antin on saamista Eskolta 175 ruplaa, Heikiltä 1550, Laurilta 84, Matilta 345, niin laskepa paljoko nämät saamiset yhtenä summana tekemät. — Wastaus: 2154 ruplaa.

2) Wiisi osallista ovat yhteisen laivan teettäneet. Sihen menetti yksi 2405 riksiä, toinen 3050, kolmas 900, neljäs 1790, viides 775; paljoko maksaa koko laiva? — W. 8920 riksiä.

3) Suota ojittaessa meni 75 päivätyötä, kuokkiessa 120, polttaessa 8, aidatessa 102, kyntäessä 9; montako päivätyötä kaikkinaansa? — W. 314.

4) Rikas mies testamenttasi sisarellensa 49500 ruplaa, sisarensa pojalle 12000, veljellensä 19050, kahdelle veljensä pojalle, kummallenko 5000, uudeksi koulunrakennukseksi 4500, vaivaisille 350, kolmelle trengillensä, kullenko 75, kolmelle piiallensa, kullenko 45; paljoko tekee kaikki tämä yhteensä? W. 95760.

5) Huoneen rakennuksessa makso hirret 340 ruplaa, perustus 112, salvos 106, sisällys 283, muurit 175, maalaus 89; paljoko maksaa koko semmoinen huone? W. 1105 ruplaa.

6) Kuningas luki armeiansa sodasta palaten ja sitä oli 435907 jalkamiestä, 68840 hevoseniekkaa, 29088 laivamiestä ja siukkoja 750; paljoko oli vielä sotaväkeä elossa? — W. 534585 henkeä.

* * * * *

Otosta yksimääräisissä.

Otossa on kolme lukua, *vähettävä* (minuendus), josta jotain otetaan, *otettava* (subtrahendus), se joka siitä otetaan, *jääpä*, (rest) se joka ylijääpi. Näistä kirjoitetaan esinnä *vähettävä*, sen alle *otettava*, niiden alle vedetään viiva ja viivan alle kirjoitetaan *jääpä*. Samate kun luotossaki asetetaan ottolaskussa vähettävän ja otettavan laskimet loppupäästä pitäen kohdalleen toinen toistensa alle niin kauas, kun niitä kestää. Jos esimerkiksi jollain olisi 648 tynnyriä eloa ja siitä pitäis pois annettaman 324 tynn., niin

kysytään paljoko hänelle itselle jääpi. Tässä esimerkissä on 648 vähettävä, 324 otettava, vaan jääpä on haettava. Tämä löytään sillä tavalla, että edellä annetun neuon jälkeen vähettävä 648 ja otettava 324 kirjoitetaan alatusten, vedetään viiva ja ruvetaan jääpää hakemaan, niinkun seuraavasta esimerkistä on nähtävä.

vähettävä 648 otettava 324 jääpä 324

Sano: 4 pois 8:sasta jääpi 4; 2 pois 4:stä jääpi 2; 3 pois 6:sta jääpi 3. Nämät jääneet 4, 2, 3 kirjoitetaan suorastaan viivan alle niiden laskinten kohdalle, joista saatiin. Sillä tavalla saadaan jääpä 324.

1. Muistutus. Syy siihen, että loppulaskimet ja sen edelliset niin kauas, kun niitä kestää, sekä luotossa että otossa, asetetaan kohdalleen toinen toistensa alle, on se, että ainoastaan sillä tavalla yksiköt tulevat yksikkäin, kymmenet kymmenien, sadat satojen, tuhannet tuhaten jne alle. Sillä, niinkun siitä jo ennen on mainittu, merkitsee itsekunki luvun loppulaskin yksiköitä, sen edellinen kymmeniä, kolmas lopusta pitäen satoja, neljäs tuhansia, viides kymmeniä tuhansia jne.

2. Muist. Jos otettavassa luvussa joku laskin on suurempi, kun sen kohdallinen laskin vähettävässä, niin on mahdoton asia sitä siitä ottaa, koska ei mistään taita enempätä ottaa, kun siinä itsessä löytyy. Sentähden täytyy siihen lainata 1 edellisestä laskimesta, joka 1 tähän siaan muutettuna tekee 10, koska itsekunki edellisen sian laskimilla on kymmenen kertaa suurempi arvo, kun laskimilla kohta jälkeen seuraamassa siassa. Jos esimerk. 4236:sta riksistä otetaan 467 riksiä, niin toimitetaan lasku tällä tavalla:

vähettävä 4236 otettava 467 jääpä 3769

Sano: 7 pois 6:sta on mahdoton. Sentähden lainaa edellisestä laskimesta 1 ja merkitse samassa, että se nyt on yhtä pienempi. Tämä 1 tekee jälkeisessä siassa 10 ja kun siinä ennestään oli 6, niin on siinä nyt lainan kanssa yhteensä 16, josta kun otat 7, jääpi 9 viivan alle pantavaksi. Sano sitte 6 pois 2:sta (ei 3:sta, koska siitä on 1 lainattu), on mahdoton, sentähden lainaa edellisestä laskimesta 1 s.o. 10 ja sano 6 pois 12:sta jääpi 6; pane 6 viivan alle. Sitte: 4 pois 1:stä (ei 2:sta) on mahdoton. Sentähden lainaa siihenki 1 s.o. 10 edellisestä ja sano 4 pois 11:sta jääpi 7, joka 7 taas pannaan viivan alle. Ensimmäinen laskin vähettävässä tulisi nyt sillänsä viivan alle muutettavaksi, koska otettavassa ei ole yhtään laskinta sen alla, vaan kun samasta laskimesta 4 oli 1 pois lainattu, niin käypi se nyt 3:na ja muutetaan niin viivan alle. Jos olisi vielä usiampataki laskinta vähettävässä, niin muutettaisi neki viivan alle.

3. Muist. Kullaki kerralla, kun jostaan edellisestä laskimesta 1 lainataan jälkeiseen, pitää laina merkittämän muistoksi, että sama edellinen laskin, kun siihen tullaan, on yhtä pienempi. Merkitseminen tehdään näin:

vähettää 3245 otettava 1338 jääpä 1907

Sano: 8 pois 15:sta jääpi 7 viivan alle; 3 pois 3:sta jääpi 0; 3 pois 12 jääpi 9; 1 pois 2:sta jääpi 1. Syy siihen, minkätähden sanottin 15:sta 3:sta, 12:sta, 2:sta, eikä 5:sta 4:stä, 2:sta, 3:sta, kun laskimet muuten ovat vähettävässä luvussa, on nähtävä 2:sta muistutuksesta.

4. Muist. Jos vähettävässä löytyy joku tyhjykkä (0) ja siitä tulisi joku muu laskin otettavaksi, niin arvattavasti pitää siihenki 1 edellisestä laskimesta lainattaman, jonka kautta se tulee 10:ksi, esimerk.

vähettävä 306 otettava 234 jääpä 72.

Sano: 4 pois 6:sta jääpi 2; 3 pois 10:stä jääpi 7.

5. Muist. Koska jostain tyhjyäkstä tulisi jälkeiseen laskimeen 1 lainattavaksi, niin pitää esinnä siihen itseen 1 sen edellisestä laskimesta lainattaman, niin että tulee 10:ksi, josta sitte taitaan laina antaa. Jos tyhjyköitä taas on usiampia perätysten, niin lainataan siihen ensimmäiseen niistä vieressä olevasta arvillisesta laskimesta, siitä sitte toiseen, siitä kolmanteen jne viimeiseen asti. Niin tulevat tyhjykät merkityksi ja semmoisina tekevät ne 10-1 s.o. 9. Se on siitäki nähtävä, että niin tapahtuu, jos esimerk. otat 1:den pois 1000:sta ja sanot 1 pois 0:stä on mahdoton, jonkätähden lainaat siihen edellisestä laskimesta. Waan kun seki ja vielä senki edellinen on 0, niin lainaat siihen ensimmäiseen 1:den ja merkitset 1'000, siitä sitte toiseen 0:kään 1'0'00, siitä kolmanteen ja merkitset 10'0'0, taikka

vähettävä 1000 otettava 1 jääpä 999

Sano: 1 pois 10:sta, jääpi 9; 0 (10-1) s.o. 9 muutetaan sillänsä viivan alle niin monta kun niitä on, koska niistä tässä esimerkissä ei ole mitään otettavaa. Niin ovat ne kaikkia 9:ksiä ja ensimmäinen laskin 1 on jo kokonansa lainan kautta seuraavaan 0:kään kadonnut.

6. muist. Todistaja ottolaskussa saadaan sillä, että jääpä ja otettava luotetaan yhteen. Summan niistä

pitää tuleman yhtäsuureksi koko vähettävän kanssa, sillä $8-5=3$ ja $5+3=8$, taikka

Todistaja.
vähettävä
312
luotettavat
| 178
otettava
134 |
134
jääpä
178
Summa
312

Esimerkkejä.

- 1) Porvari makso voista 2540 riksiä ja sai siitä 3020; paljoko tuli voittoa? — Wastaus 480 riksiä.
- 2) Antti möi talonsa 2850 ruplaan ja oli maksanut siitä 3750; paljoko kadotti? — W. 900 ruplaa.
- 3) Ensimmäinen Kristinusko luetaan tulleeeksi v. 1156 Suomeen ja nyt on vuosi 1839; montako vuotta on siis siitä ajasta kulunut? — W. 683 vuotta.
- 4) Laivassa oli eloa 5000 tynnyriä, haaksirikon jälkeen korjattiin siitä 3760; paljoko oli mennyt hukkaan? — W. 1240 tynn.
- 5) Sotamiehiä oli mennessä 32500 henkeä, palatessa ei kun 11678; montako oli heistä sotaan jäänyt? — W. 20822 henkeä.
- 6) Wanhako on nyt v. 1839 se mies, joka syntyi v. 1745? — W. 94 vuotta.

MEHILÄINEN.

W. 1839. Huhtikuulta.

Laskuopista.

(Lisää Maaliskuun osaan.)

Kerrosta yksimääräisissä.

Kerrossa on 2 tiettyä lukua: *Kerrottava* (Multiplicandus) ja *Kertoja* (Multiplicator); kolmas luku, *Kertoma* (Product), on haettava. Kerrottavaksi mainitaan sitä lukua, joka pitää monikertaiseksi tehtämän; kertoja on se, joka osottaa, kuinka monikertaiseksi kerrottava pitää tehtämän ja kertoma se uusi monikertainen luku. Jos esimerk. 4 pitäis tehtämän 3 kertaiseksi, joka tekee 12, niin on tässä 4 kerrottava, 3 kertoja ja 12 kertoma. Kerrottava ja kertoja kutsutaan myös yhteisellä nimellä Kerroksiksi eli Kerrosluvuiksi (Factores).

Ennenkun suurempia lukuja taitaan toistensa kanssa kertoa, on tarpeellinen ulkomuistiksi lukea seuraava *Laskinkerto eli Kerrantaulu* (Tabula multiplicatoinis).

$2 \times 2 = 4$ $4 \times 4 = 16$ $6 \times 6 = 36$
 $2 \times 3 = 6$ $4 \times 5 = 20$ $6 \times 7 = 42$
 $2 \times 4 = 8$ $4 \times 6 = 24$ $6 \times 8 = 48$
 $2 \times 5 = 10$ $4 \times 7 = 28$ $6 \times 9 = 54$
 $2 \times 6 = 12$ $4 \times 8 = 32$ —
 $2 \times 7 = 14$ $4 \times 9 = 36$ $7 \times 7 = 49$

$2 \times 8 = 16$ — $7 \times 8 = 56$
 $2 \times 9 = 18$ $5 \times 5 = 25$ $7 \times 9 = 63$
 $3 \times 5 = 15$ $5 \times 6 = 30$ —
 $5 \times 7 = 35$ $5 \times 7 = 35$ $8 \times 8 = 64$
 $5 \times 8 = 40$ $5 \times 8 = 40$ $9 \times 9 = 81$
 $5 \times 9 = 45$ $5 \times 9 = 45$ —
 — — $9 \times 9 = 81$
 $3 \times 3 = 9$ $6 \times 6 = 36$
 $3 \times 4 = 12$ $6 \times 7 = 42$
 $3 \times 5 = 15$ $6 \times 8 = 48$
 $3 \times 6 = 18$ $6 \times 9 = 54$
 $3 \times 7 = 21$
 $3 \times 8 = 24$

Tätä laskinkertoa, jonka kukin helposti saattaa itsistänsäkki mieltää, luetaan seuraavalla tavalla, siksi että se tarkasti ulkoa muistetaan. *Sano*: 2 kahta tekee 4, 2 kolmea t. 6, 2 neljää 8, 2 viittä 10, 2 kuutta 12, 2 seitsemää 14, 2 kahdeksaa 16, 2 yhdeksää 18. — Sitte samalla tavalla 3:en, 4, 5 jne kanssa, nimittäin 3 kolmea tekee 9, 3 neljää 12 jne.

Usein kyllä tarvitaan myös tietää, mitä 2 yhtä, 3 kahta, 4 yhtä, kahta ja kolmea, 5 yhtä, kahta, kolmea jne tekevät. Se tieto huokiasti saadaanki tästä samasta laskinkerrosta; sillä, esimerk., 3 kahta tekee saman kun 2 kolmea, 6 neljää saman kun 4 kuutta, 8 viittä saman kun 5 kahdeksaa, ja niin kaikissa semmoisissa tapauksissa.

Kerrossa asetetaan myös kerrosluvut alatusten, laskin laskimen alle, niin että loppulaskimet tulevat kohdalleen; sitte vedetään viiva alle, kerrotaan ja viivan alle kirjoitetaan kertoma.

Jos nyt kertojassa on ainoastaan yksi laskin, ei ole mitään muuta vaariin otettavaa; mutta jos siinä on usiampia laskimia, kerrotaan niillä itsekkullakin erittäin ja saadaan viivan alle niin monta Wälikertomaa eli Wälilukua, kuin kertojassa on laskinta. Näiden välilukuin loppulaskimet pitää aina tarkasti asetettaman sen laskimen kohdalle kertojassa, jonka kautta saivat alkunsa. Kuin jokaisella kertojan laskimella on kerrottu, vedetään välilukuin alle toinen viiva ja ne luotetaan yhteen sillä asemellansa, jossa ovat. Niiden summa on nyt se haettu yhteinen kertoma. Se on yksi, kumpi kerrosluvuista pannaan päälle, kumpi alle, mutta tavallisesti pannaan kuitenkin pienempi alle; esimerkiksi, jos tahdotaan tietää, kuinka monta killinkiä 234 riksiä tekevät, niin kirjoitetaan ja lasketaan seuraavalla tavalla:

kerrottava 234
 kertoja 48
 1872
 936
 kertoma 11232

Sano: 8 neljää tekee 32, joista 2 viivan alle ja 3 muistoon; 8 kolmea 24 ja 3 muistosta 27, 7 alle ja 2 muistoon; 8 kahta 16 ja 2 muistosta 18, molemmat viivan alle. — Nyt on 8:lla kerrottava luku lopusta alkuun asti kerrottu; se sama pitää myös 4:lla tehtämän, sanoen: 4 neljää tekee 16, 6 alle ja 1 muistoon; 4 kolmea 12 ja 1 muistosta 13, 3 alle ja 1 muistoon; 4 kahta 8 ja 1 muistosta 9, 9 alle. Sitte vedetään uusi viiva ja luvut molempain viivain välissä luotetaan sillä asemellansa, jossa ovat. Niin nousee killinkiä 11232.

Koska tyhjäkällä itsestänsä ei ole mitään arvoa, on se tietty, että, jos sen kertoo kuinka suurella luvulla tahansa, eli sillä kuinka suuren luvun, siitä ei kartu mitään; sillä jos tyhjän ottaa kuinka monta kertaa, on se ainaki tyhjä, ja jos suurtaki lukua ei kertaakaan oteta, siitä myös ei saada mitään. Kuitenkaan ei saada arvollisten laskimien välissä eli perässä olevia tyhjäköitä peräti vaarin ottamatta jättää, ja niitä saatetaan kertoessa käyttää niinkuin muitaki laskimia; esimerk.

kerrottava 13040
 kertoja 4060
 00000
 78240
 00000
 52160
 kert. 52942400

Sano: 0 tyhjäkkää (se on, 0 ei kertaakaan) tekee 0 (s.o., ei tee mitään), siis 0 viivan alle; 0 neljää tekee 0, 0 viivan alle. Samalla lailla kerrottua myös seuraavat kerrottavan laskimet, 0, 3 ja 1, havataan, että tähän välikertomaan saadaan ainoastaan tyhjäköitä. Samaten kerrottua seuraavilla kertojan laskimilla saadaan viivan alle yhteensä neljä välilukua, jotka yhteen luotetuina antavat sen haetun yhteisen

kertoman, 52,942400. Mutta kuinka tyhjiöitä kertoessa kuitenkin paraiten käytetään näyttävät seuraavat muistutukset.

1. Muistutus. Kaikki tyhjiöt, jotka jommankumman kerrosluvun loppupäässä omat, saadaan kerroissa jättää pois, kun vaan sitte kertoma lisätään niin monella tyhjiökällä, kun kerroksista yhteensä on tullut pois jätetyksi. Jos esimerk. 4800 kerrotaan 300:n kanssa niin heitetään 2 tyhjiökää kummastaki, eli yhteensä 4 tyhjiökää pois ja kerrotaan:

kerrottava 48 kertoja 3 kertoma 1440000

Sano: 3 kahdeksata t. 24, 4 alle ja 2 muistoon; 3 neljää 12 ja 2 muistosta 14, 14 alle. Sittä lisätään se saatu kertoma 4:llä tyhjiökällä ja niin saadan koko kertoma 1440000.

2. Muist. Jos kertojaluvun keskellä on tyhjiöitä, niin mennään ne ilman niillä kertomatta yli, sillä niistä ei kuitenkaan tulisi kun tyhjiöitä esimerk.

kerrottava 23746
kertoja 4007
166222
94984
kertoma 95150222

Sano: 7 kuutta t. 42, 2 alle 4 muistoon; 7 neljää 28 ja 4 muistosta 32, 2 alle 3 muistoon; 7 seitsemää 49 ja 3 muistosta 52, 2 alle ja 5 muistoon; 7 kolmea 21 ja 5 muistosta 26, 6 alle 2 muistoon; 7 kahta 14 ja 2 muistosta 16, 16 alle. Sittä mennään molemmat tyhjiöt sivu ja ruvetaan 4:lla, joka niiden jälkeen on ensimmäinen arvollinen laskin kertojassa, sanomaan: 4 kuutta tekee 24, 4 alle 2 muistoon; 4 neljää 16 ja 2 muistosta 18, 8 alle ja 1 muistoon; 4 seitsemää 28 ja 1 muistosta 29, 9 alle ja 2 muistoon; 4 kolmea 12 ja 2 muistosta 14, 4 alle ja 1 muistoon; 4 kahta 8 ja 1 muistosta 9, 9 alle. Luota sitte.

3. Muist. Paras on sillä järjestyksellä kertoa, että ensin tulee kertojan loppulaskimella, sitte sen edellisillä, sitä myöten kun ovat kerrottavaksi, vaikk'ei olekkaan se juuri välttämättömästi tarpeellinen; kerrottava sitä vasten pitää aina loppupäästä alotettaman ja niin laskin laskimelta läpi mentämän.

Esimerkkejä.

1) Paljoko tulisi se vuoden eli 365 päivän sisässä kulkemaan, joka kulkisi joka päivä 18 peninkuormaa? — Wastaus 6570 peninkuormaa.

2) Montako päivää on sitte Kristuksen syntymää kulunut? — W. 670870 (vuoden 1838 loppuun asti ilman karkauspäivittä).

3) Montako äyriä on 1000 riksissä? — W. 576000 (Tässä pitää esinnä 1000 rks kerrottaman 48, niin saadaan killinkiluku, joka sitte uudelleen kerrotaan 12 kanssa äyriksi).

4) Montako luotia on 1000 leiviskässä? — W. 640000. (Tässä kerrotaan ensin 20:llä nauloiksi ja naulat 32:lla luodeiksi).

5) Kuinka monta kyynärää tekee 150 penikuormaa kun yhdessä penik. on 18000? — W. 2700000 kyyn.

6) Mitä tekee 456 hopiaruplaa paperissa, koska 1 hopiarupla tekee 3 paperiruplaa? — W. 1368 rpl.

Jaosta yksimääräisissä.

Jaossa on kaksi tiettyä lukua, *Jaettava* (Dividendus) ja *Jakaja* (Divisor); kolmas luku, *Osuus* (Qvot), on haettava. Näistä kirjoitetaan esinnä jaettava, sitte vedetään pysty viiva, sen jälkeen kirjoitetaan jakaja, ja jakajan alle vedetään toinen viiva. Jos esimerk. 369 riksiä pitäisi 3 osaan jaettaman, niin on tässä tapauksessa 369 jaettava, 3 jakaja, jotka asetetaan ja lasketaan seuraavalla tavalla:

369|3__123

Sano: 3 (jakaja) 3:meen (ensimmäiseen laskimeen jaettavassa) menee 1 kerran, pistä 1 osuuteen viivan alle; 3 6:teen (toiseen laskimeen jaettavassa) menee 2 kertaa, 2 osuuteen; 3 9:ksään menee 3 kertaa, 3 osuuteen. Niin saatiin osuuteen 123 joka on kolmasosa 369 sta.

1. Muistutus. Jos jakaja ei mene jaettavan itsekuhunki laskimeen erittäin, niin otetaan näistä usiampaa, jotta menee, esimerkiksi:

jaettava 1236|6__jakaja 206 osuus

Sano: 6 1:teen ei mene, jonka tähden otetaan seuraava laskin 2 kanssa, ja sanotaan: 6 12:sta menee 2 kertaa, 2 osuuteen; 6 3:meen ei mene, jonka tähden pannaan 0 osuuteen ja otetaan seuraava 6, sanoen: 6 36:teen menee 6 kertaa osuuteen. Näin saatiin osuus 206, joka on kuudes osa 1236:sta.

2. Muist. Edellisestä muist. nähtiin, että kun 6 ei mennyt 3:meen, pantiin 0 osuuteen; niin pitää ainaki tehtämän, kun jakaja ei mene, paitsi ensimmäisessä jaettavan laskimessa, jossa sitä ei tavoita, koska 0 siinä tapauksessa tulisi osuusluvun alkuun ja 0 kunki luvun alussa on joutava, ei mitään merkitsevä.

Esimerkki vielä siitä asiasta:

jaettava 3240|5__jakaja
30 648 osuus
24
20
40
40

Sano: 5 32:teen menee 6 kertaa, 6 osuuteen ja 30, jonka 5 6:tta teki, 32:n alle. Sitte vedetään viiva ja otetaan 30 32:desta, josta jääpi 2. Tämän 2:den viereen alasmuutetaan jaettavasta seuraava 4, jotta tulee olemaan 24. Sitte sanotaan: 5 24:jään menee 4 kertaa, 4 osuuteen ja 4 5:ttä, s.o. 20, 24:n alle. Wiiva näiden alle ja sitte otetaan 20 24:stä, jääpi 4. Sen viereen alas muutetaan seuraava 0 jaettavasta ja sanotaan: 5 40:neen menee 8 kertaa, 8 osuuteen. Wiides osa 3240:stä on siis 648.

3. Muist. Jos jaettavassa on tyhjyköitä, niin menetetään niiden kanssa samalla tavalla, esimerkiksi:

jaettava 30000|4__jakaja
28 7500 osuus
20
20

Sano: 4 30:neen menee 7 kertaa, 7 osuuteen ja 28, jonka 4 7:mää teki, 30:n alle; 28 pois 30:sta, jääpi 2, ja seuraava jaettavan laskin 0 viereen; 4 20:neen 5 kertaa, 5 osuuteen ja 5x4, s.o. 20, 20:n alle; 20 pois 20:stä, ei jää mitään. Nyt jäi 2 tyhjykkää jaettavaan ja niihin menee kumpaseenkin 4 0 kertaa, jonka tähden tulee 2 tyhjykkää osuuteenki pantavaksi sillä kun jakaja kerran on jaettavan ensimmäiseen eli ensimmäisiin laskimiin kerrottu, niin sitte tulee joka laskimesta, kun jaettavassa löytyy niiden jälkeen yksi laskin välttämättömästi osuuteenki.

4. Muist. Jos jakajassa on usiampaa laskinta, niin toimitetaan siinäki tapauksessa jako samalla tavalla, esimerkiksi:

jaettava 7872|32__jakaja
64 246 osuus
147
128
192
192

Sano: 32 78:saan 2 kertaa, 2 osuuteen ja 2 kertaa 32, s.o. 64, 78:n alle; 64 pois 78:sasta, jääpi 14, joiden viereen jaettavasta alasmuutetaan 7; 32 147:mään 4 kertaa, 4 osuuteen ja 32x4, s.o. 128, 147:n alle; 128 pois 147:sta, jääpi 192, johon 32 menee tasalleen 6 kertaa, 6 osuuteen.

5. Muist. Useinki jääpi jaettavasta joku osa yli, jota ei taita tasalleen jakaa, koska on pienempi, kun jakajaluku. Semmoinen jääpä taitaan tehdä pienemmiksi osiksi, puoliksi, neljiksi osiksi jne ja sitte jaettaa, esimerk.

jaettava 3804|25__jakaja
25 152 osuus
130
125
54
50
4

Sano: 25 38:aan 1 kerta 1 osuuteen ja 1x25 38:n alle; 25 pois 38:sta, jääpi 13, ja 0 muutetaan alas; 25 130:neen 5 kertaa, 6 osuuteen ja 5x25, s.o. 125, 130:n alle; 125 pois 130:stä, jääpi 5, ja 4 muutetaan alas; 25 54:jään 2 kertaa, 2 osuuteen ja 2x25 s.o. 50, 54:n alle, 50 pois 54:jästä, jääpi 4, jonka viereen ei

enää ole mitään jaettavasta muutettavaa. Jos olisi 1 jäänyt, niin olisi 25 siitä saanut jokainen 25:dennen osan. Waan nyt jäi 4 sen vertaa, jonka tähden 25 siitä saapi 4 25:tta osaa, s.o. ja koko osuus tulee olemaan 152 4/25. Jos olisi nämät jääpää 4 olleet riksiä, ruplia, leivisköitä eli muita semmoisia, olisi ne taittu kertoa luvuilla 48, 100, 20 jne ja saatu killingeiksi, kopeikoiksi, nauloiksi jne, jotka sitte olisi voitu tavallisella keinolla 25 välillä jakaa.

6. Muist. Erehtymisen välttämiseksi on hyvä sekä kohta alusta merkitä jaettavassa luvussa ne laskimet, joihin jakaja ensimmäisen kerran menee, ja sitte joka kerralla merkitä se alasmuutettava laskin, ett'ei sitä sivumentäisi taikka kahdesti'ki vaan muuten alasmuutettaisi, esimerk.

jaettava 54068834|836__jakaja
5016 64675 osuus
3908
3344
5648
5016
6323
5852
4714
4180
jääpä 534

Merkitse nyt kohta 3 laskinta erille jaettavasta, koska jakajassa on 3 laskinta ja sano: 836 540:neen ei mene, jonka tähden merkitse 4:jäksi ja sano: 836 5406:teen menee 6 kertaa ja tekee 5016; jääpi 390, joiden viereen muutetaan jaettavasta 8 ja merkitään samassa, että nyt on se muutettu; 836 3908:saan menee 4 kertaa ja tekee 3344; jääpä on 564 ja toinen 8 alas muutetaan ja merkitään; 836 5648:saan menee 6 kertaa ja tekee 5016; jääpä 632 ja 3 alas jne.

7. Muist. Jos sekä jaettavan että jakajan perässä on tyhjyköitä, niin saa niistä yhtä monta kummastaki pois jättää ja osuus tulee kuitenkin, kun pitää.

Esimerkkejä.

- 1) 6 henkeä ovat yhteensä kaivaneet 1548 syltää ojaa, paljoko tulee kunki osaksi? — Wast. 258 syltää.
- 2) Montako naulaa tekee 1000 luotia? — W. 31 naulaa ja 8 luotia. (Tässä tulee jaettavaksi 32:n kanssa, koska naulassa on 32 luotia).
- 3) Montako riksiä tulee 1000 killingistä? — W. 20 riksiä ja 40 kill. (Tässä on 48 jakaja).
- 4) 30500 ruplaa tulee jaettavaksi 36:n osallisen välillä, paljoko saa kukin? W. 847 ruplaa 22 2/9 kopeikkaa.
- 5) Montako tynnyriä tulee 2460 kapasta? — W. 82 tynnyriä. (Jaetaan 30 kanssa).
- 6) 500 tynnyriä pitäisi jakaa 55 köyhän välillä, paljoko tulee kullenkki osaksi? — W. 9 tynnyriä, 2 kappaa, ja 40 kappaa jäävi sitteki yli.

* * * * *

Jälkisana. Paljo puuttuvainen on tämä kokeemme laskuopissa sekä itse asian vaikeuden että oman taidottomuutemme puolesta. Jos joku talonpojista kuitenkin tahtoisii tässä neuotuita laskukeinoja opettella, niin menköön herrasmiehiltä kysymään, mitä ei ymmärrä; suusanalla ovat paljo huokiammat sekä opettaa että oppia. — Ilman muita puuttuvuuisuuksia on todistajat kerrossa ja jaossa unehtuneet pois. Kerrossa on todistaja saatava, jos kertoma jaetaan jommankumman kerrosluvun kanssa ja osuus tulee yhtäsuureksi sen toisen kerroksen kanssa; jaon todistaa se, että jakaja kerrotaan osuuden kanssa, josta kertoma pitää tulla yhtäsuureksi, kun jaettava luku oli.

Runoista.

Suomen kansan runotaidosta on jo kyllä ennen kirjoitettu ja tässäki kirjassa (katso Mehil. Kesäkuulta 1836 ynnä muualla). On myös siitä mainittu, kuinka runotaito halki tuhansien vuosien, hamasta Wäinämöisen ajoista näihin aikoihin asti, on säilynyt ja vielä nykyisinäki päivinä voimassaan pysyy Suomessa paremmin, kun missään muussa meillä tutussa maailman kansassa. Mikä ääretön paljous eikö liene'ki koko sillä ajalla runoja syntynyt ja jälle hävinnyt! Ainoastaan nykyemmänki kansan tekemistä runoista tulisi jo suuri kirja, jos ne kaikki yhteen kokoon präntättäisiin, niinkun Suomalaisen

Kirjallisuuden Seuran huolella toivommaki tapahtuvan. Sillä ehkä niistäkin enin osa tietävästi on hävinnyt, ett'ei ole kirjoitetuksikaan, saati prääntätyksi, tullut, niin löytyy kuitenkin siellä täällä kirjoissa paljo säilytettyjäki. Niiden lisäksi panemmas nyt joita kuita uusia tämän Kuun ja ehkä vielä toisenki osassa. Walitsemmas myös eripaikoista koottuja ikääskun näytteheksi, kuinka kussaki runotaito vielä on tavattava.

Tietäjän runo.

Täss on laulu laitettuna,
Wirsi tehty tietäjistä,
Koottu konstista pahoista;
Johon on alku aivottuna,
Pantu Paavalin sanoista: 5
Aika on unesta nosta,
Ylös synnistä syvästä,
Jalon tuntohon Jumalan,
Pelkohon pyhimmän Herran.
Wiel' on nuotti nouettuna, 10
Runokirjasta katsottu,
Pantu muistoksi pahoille,
Kuink' on usko uuistettu
Kautta kaunihin Jumalan;
Jost' on kirjat kirjoitettu, 15
Raamatutki räntättynä,
Wiel' on pantuna papitki,
Opettajat annettuna;
Jotka aina ilmoittavat,
Paljo suullansa puhuvat, 20
Julkisen Jumalan töistä;
Joka on tehnyt tietäjätki,
Welhonoiat valmistanna,
Ensisti Egyptin maalla,
Niinkun Mooses mainitsepi, 25
Joita palveli pakana,
Kurja mieleltä kuningas,
Pharaoni voimallinen. —
Siellä ihmiset sikisi,
Lisäntyivät Luojan lapset, 30
Kasvo kansa kauhiasti,
Waikka orjana olivat,
Wallan alla vaikiasti,
Tämän ilkiän opissa,
Konnan koulussa kovassa. 35

Waan mitä valitan vielä
Tästä turhasta tavasta;
Nyt on tullut tietomiehet,
Noiat nossehet sekaamme,
Surkialla Suomenmaalla, 40
Ilkeistä ihmisistä;
Jotka käyvät kerkiästi,
Läpi maata matkustavat,
Käyvät kahella jalalla,
Wiettelevät viekkahimmat, 45
Julkisen Jumalan töillä,
Tekemässä terveyttä.

Muoto on miehellä mokoma
Niinkun pienellä pirulla,
Köyhä katsanto peräti; 50
Ryysyt on rymännäköset,
Nuttu nuoralla siottu,
Sekä vyöllä vahvistettu,
Ympärillä yhistetty;
Hajallinen hattu päässä, 55

Silmät liaksi liassa;
Kengät on koivusta kolottu,
Tahi päästetty pajusta.
Sua käessä saatanalla,
Keppi koivusta kovasta, 60
Jolla tietä telkkäsevi,
Kulkevi kyliä myöten,
Elatusta etsimässä.

Koska pääsevi pihalle,
Koira haukkuvi kovasti, 65
Siitä tungeksen tupahan,
Lapset kanssa katselevat
Niinkun ihmettä isoa.
Siellä istuvi isäntä,
Pöyän päässä pöllöpäinen, 70
Halpa haltia talossa;
Rupiaa ravitsemahan,
Wiinat suuhun viskoavi,
Asettavi atrialle
Wietтелиän viekkahimman, 75
Kosk' on ruoalla ravittu,
Wirvoitettu viinan kanssa
Kohta konstista puhuvi,
Itsiänsä ilmoittovi:
"Ei nyt tartu tauti teihin, 80
Eikä kuulu kuolemata;
Täss' on konna kelvollinen,
Perkelien peljättäjä,
Alaspainaja pahojen."
Itse lausuvi isäntä 85
Wielä tälle vierahalle:
"Jos olet ukko uskollinen,
Tässä työssä toimellinen,
Katso minulle karjasuolat,
Anna lepo lehmosille 90
Sekä heikoille hevoille
Wahvista vasikka lykky,
Laittelekkas lammaslauma!
Annan vielä wiinat sulle
Totisesti toisen kerran, 95
Suuhusi sulokset ryypyt,
Jotta pääsi pehmenevi,
Hautuvi hyvä hajusi."

Saatua lupasanoman,
Kohta konna kiiruhusti 100
Tarttuvi talossa työhön
Liihennäksen liokselle,
Tungeksen tulisialle.
Ukko uskolla lukevi,
Wati varvattu käessä 105
Uusi kuppi kunnollinen,
Siinä on sisässä suolat,
Jotk' on karjalle katsottu,
Waimoväelle valmistettu,
Tauin tarttuvan varalle, 110
Sekä paiseille pahoille,
Ajoksille ankaruille.

Wiel' on virressä vähäsen
Koottuna Kokin pojalta:
Avatkanne ihmisraukat 115
Auki silmänne molemmat,
Näkemähän näitä töitä

Kirkkahassa katsannossa,
Kuinka suuttui suuri Luoja
Entisen Egyptin päälle; 120
Tästä turhasta tavasta
Kansan kauhian kaotti.
Saivat tietäjät tilansa,
Ween päälle velhonoiat,
Puolehen meren punasen. 125

Peljätkänne myös pakanat,
Tuota kansa kaikkityyni,
Kuinka kauhia kaotus,
Helvetiss' on hirvittävä;
Kuss' on kosto konstimiesten, 130
Palkka kaikille pahoille,
Walmistettu vaiva suuri,
Sia tehty tietäjille,
Jotka suoloja sukivat
Wain varvatun sisässä — 135
Muien terveeksi tekiät
Siellä istuvat itse'ki
Warsin vaivassa syvässä,
Hukkuneina helvetissä.
Wielä lauluni loppuksi, 140
Pienen virren päätökseksi,
Minä muille muistuttelen,
Isännille ilmoittelen:
"Jos olet oikia isäntä,
Talon vanhin toimellinen, 145
Ele konstia kysele
Ele tutki tietäjiä,
Luku suloja suatse,
(Suolat on Jumala suonut
Ravinnoksi ruumihille). 150
Ota oppi oikiampi,
Pane päähäsi parempi.
Ku on taivaasta tarittu,
Kautta kaunihin Jumalan
Ihmisille ilmoitettu. 135
Lue kirjat kaikkinaiset,
Laula myös tämäki laulu,
Jos se sattuisi sinulle.
Osta raamattu rahalla,
Josta tutkit toisinansa, 160
Millon mielesi tekevi,
Julkisen Jumalan töitä,
Seka pieniä piruja.
Niin on mielesi ilonen,
Olet aina onnellinen, 165
Kuolet viimen kunnialla,
Tulet taivahan ilohon,
Joss' on rauha riemullinen,
Ilo tarjona iäti."

Jälkimaine. Tämä runo on Mylläri *Juhana Kokin* tekemä Kerimäen pitäjältä. Runo on asiata myöten tehty ja kuvailee osaavasti, missä pimeydessä paikoin vieläki yhteinen kansa Suomessa elää. Wärsyssä 59 mainittu sauva nähdään tavallisesti loihtioitten kädessä, jonka tähden sitä heidän virkasauuksensa'ki usein sanotaan. Niinkun v. 102-112 lausutaan, lukeeki loihtia eli tietäjä tulisialla kumarruksissa pitkiä lukuja suolohin, joita sitte sanotaan katse suoloiksi (katsotuiksi, luetoiksi suoloiksi) ja pidetään avullisina moninaisissa taudeissa ja kohtauksissa. Olispa kyllä jo aika unesta nosta (v. 5) ja hyvinki mieleen panna mitä runoniekka (v. 144-163) muistuttaa.

(Lisää toiste.)

MEHILÄINEN.

W. 1839. Toukokuulta.

Runoista.

(Lisää Huhtikuun osaan.)

Kahviruno.

taikka

Wirsi kahvista katsottu
Runo ruoasta hyvästä:

Tämä kahvi kallis juoma
Ja raskas rahoin surma
Ensin alkoi Aasiassa,
Kasvoi maassa kaunihissa,
Pikkusissa pensahissa, 5
Pienten palkoin sisällä.
Näistä alkoivat osata
Keitteä jalomman juoman,
Jota herrat herkkunansa,
Siniviitat siivonansa, 10
Ensin keitit kestissänsä,
Sitte joivat joutessansa.

Sieltä Suomehen levisi;
Kulettivat kauppamiehet.
Heti kohta Suomen herrat 15
Tunsivat tämän hyväksi,
Jonka itse luoja laitti,
Sille sääylle sovitti,
Joll' on oppia otsassa,
Sekä nappia nutussa, 20
Housuissa hopiaauri,
Sekä selvät seinäkellot
Kaunihissa kammarissa,
Silmät saipulla sivitty,
Käet pesty puhtahaksi, 25
Kullat kiiltävät käsissä,
Sormissa kivet koriat,
Waimot silkissä sinissä,
Punasessa purpurassa.

Waan mitä valitan vielä 30
Kunniasta kuulun juoman,
Nyt on päässyt pienet pannut,
Wääräkaulat kattiloiksi,
Törkyturpainki tuvissa,
Likasilmäin liiuksilla. 35
Nyt on tehty teelusikat,
Kupit kaunihit kuvatut,
Rerakannut kanssa vielä,
Tungettu joka tupahan.
Tällä juomalla jalolla 40
Moni tuhlavi talonsa;
Wiepi viimeisen kopekan,
Kulettavi kauppiaille,
Miehen velkahan vetävi.
Wiimen paukkavi vasara 45
Avisjoonissa aikalailla,

Kahvinjuojan kartanossa.
Wielä myötähän menisi
Talonpojissa paraissa,
Joill' on konnut kelvolliset, 50
Pellon pientaret laviat;
Waan kun juovat joutomiehet,
Sekä toisen torpparitki,
Likasilmät liiatenki,
Mustapartaset mokomat, 55
Ruman ruokansa välihin
Kumasevi kuulun juomam.
Tup' on tukien nojassa,
Karisnunna katto maahan,
Siltalattia lahonna, 60
Lapset lattiilla alasti.
Emännäll' on paikkaapaita
Noen kanssa nyölättynä,
Kahvikattila käessä,
Toisessa sokuritoppa. 65
Isännällä huonot housut
Ja liian likaset silmät;
Suu on jäänyt siistimättä,
Parta on porossa piipun,
Sihen kahvin kaatelevi, 70
Turmelee hyvän tavaran;
Waikka vieähän vasikka,
Ainoa emännän lehmä,
Welan maksoksi monelta,
Ruunulle henkirahoista. 75

Enkä tuota ennen tiennyt,
Kuullut kasvoni ajassa,
Paljo maassa mainittavan;
Oli juomana olutta,
Ruokana rukiinen leipä, 80
Silakoita särpimenä,
Wiina vierahan varalla.
Keitto oli kuvusta kaalin,
Siin' oli sianlihoa,
Rokka raavahan lihasta 85
Tahi taikinän hapanta.
Pappilass' oli kahvipannu,
Seki vierahan varalla;
Waan ei löytty lukkarissa,
Eikä huonossa hovissa. 90
Emmä kahvia kaehi,
Enkä laita luojan töitä;
Kyll' on kahvi kaunis juoma,
Jalo ruumihin ravinto,
Paljo viinoa parempi, 95
Rommiaki raittihimpi.
Ei se päätä pyörrettyte,
Eikä muuta miehen mieltä,
Sekä on siistinä talossa
Hyvän vierahan varalla; 100
Tekispä mieleni minunki,
Kaula kahvia palaisi
Aivan aamulla varahin,
Juur' heti herättyäni,
Waan on kumma kukkarossa,
Kauppamiehelle menetys.

Jälkimmäine. Tässäki Kerimäen pitäjässä talonpojilta ja kirkon kuudennusmieheltä *Petteri Makkoiselta* tehdyssä runossa on kyllä varteen otettavia muistutuksia. Mitä värsyissä 93-100 sanotaan, se kyllä on tosi asia. Suureksi voitoksi maakunnalle tapain siisteyden suhteen ja kaikkinaisten turmellusten

välttämiseksi yhteisessä elämässä olisi, jos ruvettaisi edes kahvia viinan ja rommin siasta nauttimaan, koska näitä kuitenkin ei näy heitetyksi saatavan ilman jotain siaista palkintoa. W. 20-23 nähdään, ett'ei Kerimäessä vielä talonpoikainen sääty ole niin herrastunut, kun rantamailla ja monessa muussa paikassa, joissa "sit' ei vaatteista erota, mikä herra kuka narri, kuka muita mestareja."

Koiranruno.

Koverasta koira juoksi,
Juoksi kohti Konnunnientä,
Juoksi Huovilan hoviin,
Rippu Riikolan piholle,
Antti Luukosen alate, 5
Penttilän peräsin puolin,
Juoksi Tarnalan talohon.
Tuota Tarnanen tapasi,
Luuli suureksi sueksi,
Karhuksi kavehtivaksi. 10
Tapettiin Tarnalassa,
Suholassa surmattiin,
Henki läksi Heinosessa.

Mitäs nyt Pietari pitävi,
Kun on koissa koiran raato? 15
Tuo pitävi Pietarille:
Henkitorvi Heinoselle.
Ohvellen osa pitävi:
Takajalka Tarnaselle;
Paras vuitti Paavilalle: 20
Kohta koivet rukkasiksi.

Mitäpä tästä millen annan,
Kuta kullenki ojennan?
Äiää ei vähästä täyvy,
Yhen koiran kuoliosta; 25
Kylä on suuri, saalis pieni,
Talvi pitkä vierahiksi:
Mieli Mikko Laakkoselle
Mielen entisen lisäksi,
Rasvat Pekka Rautiolle, 30
Kuroselle kulkkutorvi,
Peräpaikat Pennaselle,
Rinta Riiko Tuupaselle,
Wäistölle vähä lihoa,
Waan ei Mitrolle mitänä. 25

Mitä nyt tästä millen annan,
Kuta kullenki ojennan?
Äiää ei vähästä täyvy,
Yhen koiran kuoliosta;
Kylä on suuri, saalis pieni, 40
Talvi pitkä vierahiksi:
Häntä Jussi Härköselä,
Saparo sanan sepälle,
Suhoselle suurta suuta,
Koiran leukoja kovia, 45
Jolla Riittoa repivi,
Hassitarta haukkoavi.

Jälkimaine. Olli Parviaiselta Luostarinvaaran kylästä Ilomantsista. Minkä syyn tähden koiran lahjoja jakaessa mieli annettiin Mikko Laakkoselle ja suu sekä leuat Suhoselle, se on erittäin vv. 29, 46, 47 ilmoitettu. Laakkosella taisi ainaki vähä mieltä olla ja Suhoselta pelkää runontekiä oman suun ja leukansa liiaksi kuluvan, (vaimonsa) Riitta Hassittaren kanssa aina eripuraisuudessa eläen. Jotta muutki antimet, henki- ja kulkkutorvet, rasvat, lihat, rinta jne. tulivat tarvetta myöten sovitetuksi, se on varsin uskottava asia.

Toinen Koiranruno.

Kosk' oli koira kulkenunna,
Isännätön ilmestynnä,
Rantakartanon rapuille,
Ison Iisakin pihalle,
Kohta tuosta tuumoapi 5
Wanha herra nuorten kanssa:
"Koira kuolettaa pitäisi,
Waikka varsin ampumalla."

Heti herrat, nuoret miehet,
Pyssyn seinältä sivalsit, 10
Kouran ruutia rumautit,
Lyippallin päälle työnsit,
Wasten koiran kuolemata,
hallin vaivasen varalle.
Sitte siirtyivät pihalle, 15
Kartanolle katsomahan
Tuota koiran kuolemata,
Herjan hengen lähtemistä.

Heti herra pitkän piipun
Kohti koiroa osotti, 20
Wasten päätä valmisteli,
Siinä laukasi samassa,
Jotta ruuit rupsahtivat,
Lyiy luiskahti sisältä
Kohti päätä koiraraukan. 25

Nytpä koira koko suulta
Parkasi pahan sävelen,
Wingahteli viimeiseksi,
Waan ei kauan karjununna,
Eikä viikon vinkununna, 30
Kuin oil heti henki mennyt,
Kova kuolema kohannut.

Juoksit kohta katsomahan.
Mist' oil luoti luiskahtanna,
Läpikö pään, vaan syämen. 35
Wain on kautta keuhkoloien;
Olipa otsahan osanna,
Pää-kairo kaheksi mennyt.

Sihen sattupi samalla
Kotoansa kulkemahan 40
Kellonsoittaja soria,
Jollen on annettu Juhana
Esinimeksi ennätetty,
Wäistö ompi vanha nimi
Peritty isänisiltä. 45

Heti herrat tuumasivat,
Keskustelit keskenänsä:
"Kun nyt on koira kuoliana,
Laannut halli haukkumasta,
Tok' se nylkiä pitäisi, 50
Että saatais saapasraait,
Kengänpäällys kelvollinen,
Tahi talvivaattehesen
Turkinkaulus kaunokainen."
Wielä virkkavat Juholle, 55
Wäistölle vähän puhuvat:
"Kuulepas, Juhana kulta,
Ota koira koivistansa,

Käappeä kápälistänsä,
Olkapäälle oikialle! 60
Sitte kuletat kotiisi,
Kiskot siellä kiirehesti
Koiralta korian turkin,
Paraimman karvapaian."

Kun nyt oil koira kollotettu, 65
Wääty Waistön hartioille,
Juho läksi juntsimahan,
Wäistö mennä väntsimähän,
Kotihinsa kulkemahan,
Koiran kanssa kaulatusten. 70
Niskass' oli koiran kuono
Juhanalla justihinsa,
Käpälistä toinen kääty
Oikian olan ylitse,
Toinen väätty vasimmalle, 75
Häntä häily kantapäissä,
Takakoivet kollahteli
Pitkin sääriä pahasti,
Muu raato miten mujottu
Pitkin miehen selkäpiitä. 80

Waanpa astuissa aholla,
Kotihinsa kulkiessa,
Juohtui mielehen Juholle,
Ett'ei joua ensinkänä,
Kerkii sillä kerrallansa, 85
Koiran nylkytyn korian;
Töit' oil muita tehtäviä,
Aivan paljo askareita.
Juho mietti mielessänsä,
Ajatteli aivossansa: 90
"Koiran kuopalle kuletan,
Hukan hauan haltiaksi,
Sikskun työni toimittelen,
Kaikki askaret ajelen;
Sitte nylene nyrkilläni, 95
Piirrän peukaloisellani,
Kaikki koivet ja kápälät,
Koko runnakon rutasen,
Panen pahki paljahaksi,
Saatan nahkan saalihiksi, 100
Kohta herroille kuletan."

Juho kulki joutusasti,
Halusesti hauan luoksi;
Sitte sinne tultuansa,
Kuopalle kulettuansa, 105
Selin seisoi kuopan suulla,
Otti koiran koivistansa,
Kaappasi kápälistänsä,
Että runtata rumasti
Halli hautahan syvähän. 110
Waan oil koipi kiini käynyt,
Kynsi takkihin tavannut,
Joka kohta keikautti,
Wäistön kuoppahan kumautti,
Nurin niskan nuljautti. 115

Sinne nyt katala kaatui
Aivan pitkälle pituutta,
Koira päälle pätkähtäpi,
Waikk' oil eillä ensin mennyt.

Siellä huuti huikiasti, 120
Parkui äänellä pahalla,
Pyörryksissä pöikkäröien.
Aina outti auttajoa,
Kuopasta kohottajaa,
Waan ei arvannut apuun 125
Sinne kulkia kukana,
Eikä tietty ensinkänä,
Minne oil Juho joutununna,
Wäistö vanha vaipununna.

Akka arveli kotona, 130
Walitteli vaimo raukka:
"Mikä lie tullut mies paralle!
Kuka kurjalle ukolle!
Kun ei jouvu jo kotihin;
Tääll' ois töitä tehtäviä, 135
Aivan paljo askareita,
Ei ole puuta, ei pärettä,
Eikä suurin syötäveä."

Kosk' oil viimen virkistynnä,
Wäistö vähän valpastunna,
Kohta tuossa tuumoapi, 140
Aivossansa arvelepi:
"Woipas saakelin satua!
Mit' on tullunna minulle,
Kun on niska niukahtanna,
Ruumis kaikki runneltunna, 145
Aivot päässäni pahasti
Tällä lailla tärskähtännä;
Tuskin tulloon minusta
Mielen miestä millonkana."
Tuli sitte toinen tuuma, 150
Johtui mielehen Juholle,
Miten päästä päälle hauan,
Kuten kuopan paltehillle.

Sai tok' lauan laian päältä
Wiimen raavasta rapuiksi, 155
Jota myöten joututtiinsa,
Ylös hauasta hamusi,
Neljin kontan kulkemalla.

Koki sitte kotiansa
Wäistö mennä vänttyröiä, 160
Waikk' oil vaiva varsin vahva,
Ruumis kaikki runneltuna,
Päälaki pahoin pakotti.

Jopa sitte viimein joutui,
Pistiinsä kotipihalle, 165
Siitä lyöntiinsä tupahan.
Täällä akka ärjäsepi,
Rinkasepi Riitta Liisa:
"Miss' olet viikon viipynynnä,
Kauan ollunna katala? 170
Kukatiesi kulkenunna
Ympäri ylet kyliä,
Wiinan viljassa eläen?"

Tähän Wäistö vastoapi,
Ähkäsepi äänellensä: 175
"Ele huua, hertta kulta!
Ilmanki jo itkettäpi,
Harmittapi haikiasti,

Kun olen kuopassa kojunnut,
Hauassa keralla Hallin, 180
Koiran kanssa kaiken yötä."

Sitte haastoi harmissahan
Akalle asian kaiken,
Kuink' oil lähtenyt kotihin
Koiran kanssa kulkemahan, 190
Kuink' oil kuoppahan puonnut,
Kalkki ruumis runneltuna,
Kallo katketa kaheksi.
Wielä virkko vaimollensa:
"Kuules kulta akkaseni! 190
Saata sauna lämpimäksi,
Jossa hauot hartioni,
Kanssa kaikki ruumihini."

Tähän akka arvelepi,
Waimo vastasi samassa: 195
"Jo olen jotaki kuullut,
Täm' on kumma kuulematta,
Näkemättä näihin asti."
Sitte akka ahkerasti,
Riitta Liisa liukkahasti, 200
Saattoi saunan lämpimäksi,
Hautoi siellä hartahasti,
Utterasti ukkoansa,
Sekä hautoi, jotta hieroi.
Tok' tuo siitä selventiinsä, 205
Sekä eistiinsä elohon,
Waikk' ei töitä toimitellut,
Ei ajellut askareita,
Päähän päivien monien,
Wielä viikonkaan perästä. 210

Jälkimmäine. Muutamia paikkoja olemma tässä edellä luettamasta runosta pois heittäneet, josta sen tekiä, räätäli *Olovi Karjaliini* Liperissä, ei pahastune. Myös olemma muuttaneet sanat: *kahtomaane*, *kulkemaane*, *juntsimaane* jne. tavallisempaan kirjapukuunsa (k. v. 33, 40, 67), mutta sanat: *jouvuttiinsa*, *pistiinsä*, *työntiinsä*, selventiinsä, (k. v. 156, 165, 166, 205, 206), ovat niin Karjaliinin omaa kirjoitusta myöten jääneet, vaikka tavallisempi olisi kirjoittaa: *jouvuttihen*, *pistihen*, *työntihen* jne.

"Suru Runot"

"Herran Kirkkoherran Iin pitäjässä, *Herran Hendrik Suntin* Kuoleman ylitse, joka tapahtui 30 päivänä Heinäkuussa vuonna 1797; kirjoitettu Kellossa 12 päivänä Elokuussa."

Esipuhe.

Surulauluja surussa
Iissä kansa kaivannepi,
Joilta joutui nyt lepoon
Kirkkoherra kiireheltä,
Josta jotaki jutella, 5
Tekis mieli muistutella,
Waan ei käänny kehno kieli,
Kieli kehnon Kellolaisen.
Sanon kuitenkin sanoilla,
Ylen yksinkertasilla: 10
Empä kiitä kiivahasti,
Yli määrän ylpiästi,
Toen kuitenkin toistan,
Puhun poies puolestani,
Tahi annan asian puhua, 15

Toen juuri julki tulla.

* * *

Nämät Iissä ilmantuivat,
Kovin koskevat sanomat,
Ett' on kuolema kumonnut,
Esimiehen ennättänyt, 20
Jota ei luultu luonninkana
Näinä päivinä näkyvän.
Niin nyt kuolema kovasti
Meiltä kiskoi kiirehesti
Kirkkoherran kiitettävän,
Jota suuresti suremman, 25
Jota kauan kaipajamma,
Waikka en saattane sanoilla
Ikävätä ilmoitella,
Walitusta vanhempien,
Lasten suulla surkutusta. 30
Woi kun kouristi kovasti,
Woi kun kuollo kompastutti
Taitavan taluttajamme,
Ylen hyvän ystävämme,
Jok' oli nöyrä nuorten kanssa, 35
Warsin rakas vanhemmille,
Puhutteli pienet lapset,
Orvot lesket lempiästi.

Sanankuuliat sanovat,
Monet tuota tunnustavat, 40
Kuin oli taitava tavoissa,
Kaunis kanssakäymisissä,
Koko korkia opissa,
Koko kuulu kunniassa.
Kun se sattu saarnatyöhön; 45
Opin oikian osasi,
Selitti sanat salaset,
Wertaukset verrattomat,
Lohutti suruiset mielet,
Ilahutti itkeväiset, 50
Nöyrät rauhalla rakenti,
Kovat lailla langetteli;
Jakoi kaiken kansan päälle
Hyvät neuot hyödylliset.
Ja kun astui alttarille, 55
Silloin kaikkui kaunis urku,
Kulki kurkku, raikkui rinta,
Helisi se Herran ääni.
Tokiko toista sen siahan
Samanlaista saatasihin, 60
Waikka kulkis kutsumiehet,
Warsin hartahat hakiat,
Waeltaisit valtakunnan,
Kirjat kiertäen menisi,
Yli maamme matkustaisi. 65

Ei se viskonut vihoja
Katsannolla karmialla,
Eikä saattanut sanoilla
Olla kolkko ollenkahan.
Onnessa oli totinen, 70
Wahva vastoinkäymisessä,
Kaikissa hyvin tytyvä,
Osallensa oikialle.
Ei sitä rakkaus rahoin,

Tavaroihin taltutellut; 75
Jakoi orvoille omansa,
Waroistansa vaivaisille,
Jotka hautahan halulla,
Mullan alle muistelevat,
Kirkkoherrasta puhuvat, 80
Sinne häntä siunajavat,
Koska he talvella kovalla,
Parahilla pakkasilla,
Suntin lammasten nahoilla
Lantehensa lämmittävät. 85
Wielä muuten muistelevat
Opetukset onneksensa,
Kuinka käski kiivahasti
Pajeta pahoja töitä,
Kuinka vahvasti varotti 90
Wajeltaissa valvomahan,
Kaikin voimin karttamahan,
Synnin suuria vikoja,
Omantunnon turmioita;
Josta joutuva olisi 95
Armo julkisen Jumalan
Kautta pojan kallihimman,
Kautta ansion avaran,
Lunastukseksi luvattu.

Tämä herra hengellinen 100
Kokonaista kolme vuotta
Kuudenkymmenen ylitse
Kulki täällä kunnialla,
Warsin sievästi vaelsi,
Wielä päivän viimeisenki 105
Wirantöissä viivytteli.
Waan ei kello yhtätoista
Yöllä taitanut tavata,
Koska heitti *Henterikki*
Sunti suuren seurakunnan, 110
Päätti juoksun jumalisen,
Kilvoituksen kiivahimman,
Ruunun kallihin käsitti,
Armopalkan parahimman,
Saanut armon armiaalta, 115
Lasten hengen laupiaalta,
Uuen mielen, uuen kielen,
Uuen uskovan syämen;
Kuollo siirti nyt sisälle,
Karitsaisen kammiohon. 120

(Lisää toiste.)

MEHILÄINEN.

W. 1839. Kesäkuulta.

"Suru Runot"

"Herran Kirkkoherran Iin pitäjässä, *Herran Hendrik Suntin* Kuoleman ylitse, joka tapahtui 30 päivänä Heinäkuussa vuonna 1797; kirjoitettu Kellossa 12 päivänä Elokuussa."

(Lisää Toukokuun osaan.)

Näin on kutsunut Jumala,
Kirkkoherran kiirehtinyt:
"Tule nyt lepotupahan,
Ilon rauhan nautintohon,
Rauhan kansan kaupunkihin, 125
Nyt on aika aivottuna,
Määräpäivä päätettynä,
Koska terveys meneypi,
Woima kerran kehnoneepi,
Ett' on ruumis runneltuna, 130
Wiran reisuissa revitty,
Lapin kylmissä' kylissä,
Waivan maassa matkustaissa,
Monen tuiskun tuntemassa,
Monen myrskyn myrnehissä, 135
Niin nyt sielun sen eestä
Siirrän taivahan talohon.
Suuren tuskan tuntematta,
Tauin kiintiän kivutta."

Sillon kuolema kovilla 140
Kerran koski kourillansa,
Luojalta luvan kysynyt,
Wallan saanut vanhemmilta,
Nopiasti poies nouti
Surun lakson laitumelta, 145
Teki matkankulkevalle
Parahimman palvelluksen.

Waan jos hoitajat hopulla
Kuolemalla kutsutahan,
Meiltä lentävät lepohon, 150
Esimiehet ennättävät;
Niin ei tarves lesken huolla,
Surun alla surkastua;
Lupaus luja Jumalan
Warsin vahvana pysypi: 155
Että lesket leivän saavat,
Lapset rakkahat ravinnon,
Waikka kuohupi meressä
Aalto vahva vallinlainen,
Toinen työntypi jälessä, 160
Kolmas koko kuohun tuopi.
Niin on ihmisten elämä
Täällä kyynelten kylässä;
Koska vaiva vastustapi,
Kova onni kohtajapi, 165
Ei se yksinään yritä,
Kule ilman kumpanitta.
Waikka voipi voimallisen
Eeskatsomus enämpi,
Joka aallot ankarimmat 170
Asettapi armollansa,
Ompi orvoilla isänä,
Lepy lesken hoitajaksi,
Hyvin kaikille tekepi,
Hyvin kaikki katselepi. 175

Jälkimmäinen. Edellinen runo on (k. v. 8) tehty Kellon kylässä Iin pitäjässä, ensimmäinen Oulun kaupungista pohjaiseen päin. Tekiän nimeä emme tunne, muuten todistaa itse runo hänen talonpoikaisesta säädystä olleen.

Lauluja

Wieläki pranttäyttäissämme vihkon lauluja, panemme tähän, esipuheen asemesta, seuraavan, muutamalta ystävältämme saadun, lähetyskirjan:

"Wiimmeisen kirjoituksesi kautta olen tullut tietämään, sinulla olevan vielä paljo runoja ja lauluja, joita et pidä juuri sen veroisina, että rohjeta niitä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle pranttättäviksi antaa, mutta joiden kuitenkaan et millään muotoa sallisi pranttäämättömiksi jäämän, koska ne kuitenki paremmin ja selvemmästi kun mitkään muut nykyisemmät, vieraan opin päälle perustetut ja muukalaisten esikuvain muotoon mukailut, laulut, ilmoittavat Suomalaisen runokeinon omituista luontoa ja ovat ikääskun siemeniä, joista luulet täyden touvon saattavan aikaa voittain karttua, jos ne vaan tulevat kylvetyksi, ennenkuin ne vieraat rohdot, joilla moni tänä aikana tahtoo runokeinoamme saastuttaa, ennättävät siihen juurtua. Mieltien siis lähettää niitä Mehiläiseen pantaviksi, mutta myös peljäten sen lukijain jo entisistä kylläksi saaneen, olet niitä lähettänyt minulle näytteeksi ja pyydät minua ilmoittamaan ajatustani niiden arvosta ja otollisuudesta Mehiläiseen. Minun vastaukseni ei tarvihte olla monisanaisen; jos ne ovat kaikki senlaisia kun ne, jotka olet minulle näytteeksi lähettänyt, ajattelen minä niiden arvosta samoin kuin sinäki, pitäin niitä ilmi annettavina jota pikemmin sen parempi. Sillä vaikka joku niistä on kukatiesi vähän liaksi keviämielinen ja avosuinen, eivät kuitenkaan ole nämät virheet tavattomuuden ja hävyttömyyden riettaudena pidettävät, vaan lapsuuden ja viattomuuden avoimeen ja vähän ylimieliseen puheen laatuun verrattavat. Tästä ei ole tarves muistuttaa ketään, joka tuntee niiden maanpaikkain, joista nämät laulut ovat, Jumalan kiitos, jotenki puhtaina säilyneet tavat, ja joka, tarkemmin ajatellen asiaa, mieleensä johdattaa, kuinka kansakuntain erinäiset asuntopaikat, erinäinen elämäkeino, mielenlaatu, sivistys ja moninaiset muut syyt antavat niiden samoille luonnollisille liikutuksille erinäiset ilmaumisen muodot. Toisin ilmoittaa se kuumaverinen ja sivistetty Franskalainen, toisin Lappalainen savukodassansa lumikinoksella, vihansa eli rakkautensa. — En tiedä, lienenkö liaksi rakastunut Suomalaisiin lauluin — sen tiedän, että, jos ne ei ole istukkaita, vaan paikallansa kasvaneita, ne minusta ovat, nykyisten sivistettyin kansojen samanaineisiin lauluin verrattuina, niinkuin luonnon helmassa kasvavat kukat maalatuista tilkuista tehtyjen kukkain rinnalla. Niillä on Greikalaiisten paimenlauluin luonnollisuus ynnä Kristillisyydeltä kasvatetun ihanan ujouden eli häveliäisyyden kanssa. — Sentähden en luulisi Mehiläisen lukijain niihen vielä peräti kyllästyneen, vaikka en myöskään saata toivoa niiden olevan kaikille yhtä mieluisia. Kehoitän siis sinua niitä Mehiläiseen panemaan, luullen, niinkuin sanot itsekki, vaikian olevan arvata siihen panna jotakin, jolla olis vakinaisempi arvo, ja joka olisi usiammalle lukijalle otollinen. — — —"

Tyttöin Lauluja.

Elsa.

Täm' on vuosi tällä lailla, toinen vuosi on toisin —
Kunpa kultani tulisi, ma ilosempi oisin.

Ei oo kultani kotona, eik' oo äsken ollut,
Enkä tieä tyttö raukka, vaikka jo oisi kuollut.

Tuollapa minun kultani sen suuren meren päällä,
Wuos' on sitte siirtynyt, kun viimeksi kävi täällä.

Kohta taitaa talvi tulla, järvet omi jäässä,
Minun kultani kaukana ja pitkän matkan päässä.

Lumipilvet kulkevat sen vanhan tavan vuoksi,
Woi jos pilvi kantaisi mun oman kullan luoksi.

Emmä tuota surisi, ett' oisi matka pitkä,
Eikä minua estäisi, ei lumet, eikä mitkään.

Tulin ma kultani luoksi, kavahtaisin kaulaan
Palavalla syämellä, niinkuin tuli taulaan.

Kaisa.

Mikä lie mun kullallani, itkusilmin istuu,
Wesi vuotaa poskille ja kyynelet ne tippuu.

Nukuttaako, torkuttaako, uniko sinua vaivaa?
Saat sä tulla lauantaina illan tullen naimaan.

Tule yksin hiljalleen, jott' ei kukaan kuule,
Jott' ei kukaan tietä saa ja pahaa meistä luule.

Heitä poies liivisi ja laske hattu naulaan,
Hyv' on sitte ollaksemme, lyöä käsi kaulaan.

Taava.

Eipä minun syämeni surullinen oisi,
Jospa minun kultaseni parelampi oisi.

Wiisi vuotta olen minä kullallani maannut,
En ole vielä äyriäkään kullaltani saanut.

Sepä minun syämeeni surun suuren tuopi,
Kun tuo minun kultaseni paljo viinaa juopi.

Kuulepas sa kulta rukka, kuinka nyt on laita:
Jopa vaanki välillämme ero tulla taitaa.

Sill' emmä huoli sinusta, enkä paljo kestään,
Sinua paljo pilkataan ja vihakseni pistää.

Heta.

Minun kultani valkia on, on kun lumen valo,
Parempi on mielestäni, kun paras Suomen talo.

Walkia on kultani, valkia kun vaate,
Kaunis on tuo käyessänsä, kaunihimpi maateen.

Kuulepas sa kultaseni, tahotko minun ottaa,
Niin saat maata ensiyönä vieressäni kohta.

Sinäpä olet poika parka syämeni saanut,
Waikk' et ole vielä kyllä vieressäni maannut.

Sinusta ja minustapa lintusetki laulaa,
Ääni kuuluu kukkuloilla, kankahilla kaikaa.

Kun nyt tarkon tietäisin, ett' olet oma kulta,
Eipä meitä erottaisi muu kun ruskomulta.

Riitta.

Minä sanon satuja ja puhun järki totta;
Tuosta suurin huoleni ompi, kuka minun ottaa.

Tuvass' olen asunut ja saunass' olen maannut,
Enkä ole pojilta ma sormustakaan saanut.

Mitä pitäis tekemän mun noiden poikiin kanssa;
Käyvät kyllä luonani, ei työnnä kihlojansa.

Suru oli illalla ja se on sama nytkin,
Muut ne makas kultansa kanssa, minä aina yksin.

Enemp' mull' on muretta, kun kellä muulla lienee;
Jopa minä murehestani jonkun tempun tiennen.

Minä menen Pietariin ja Pietarist' on pesti,
Sinne mua kultani toivoo, vaikka emo esti.

Leena.

Tästä äsken laulu läksi, tästä laulan vielä;
Eipä lasta laulamasta iso, äiti kiellä.

Minä itse, minun kulta, punakka ja kaunis;
Koht' on sukat kuottuna ja paitakangas valmis.

Minun kultani kaunis ompi, vaikk' on pikkuruinen,
Tuop' on kultani kunnia, kun ei oo avosuinen.

Ei oo kultani kaukana, eikä ole lässä,
Minun kultani kävelee koria hattu päässä.

Tule kultani yöllä yksin, tule kultani, tule!
Kyllä meistä pari saapi, vaikk' ei miero luule.

Tuopa kulta tullessasi, tuopa vähänenki
Sokuria taskussasi, pikku murunenki.

Saara.

Mikä minun kullallani, mikä tuolla lieneen:
Illan piti polvillansa, yöks' ei tullut viereen.

Kuule, kuule, kultaseni, kaikki jo nauraa meitä,
Ain' olemma yhdessä ja ei konsa pietä häitä.

Sinä olet minun kultani ollut monta vuotta,
Muita sinä rakastat ja minua piät suotta.

Miksis minua narrailet ja puhut sulosesti;
Juonesi ne viekkahat unenki usein esti.

Eip' oo tarves narrata, vaikk' olen köyhä lapsi,
Isä, äiti on elättänyt papin kasteest' asti.

Liisa.

Huono on mun onneni ja kova on mun laita,
Suru on mun osani ja mustanlainen paita.

Minä olen piika pieni, elän aina yksin,
Olen tullut pojilta jo aivan hyljätyksi.

Poika viekas viettelee ja likka hullu uskoo,
Pian poika piikaselta kunnian poies kiskoo.

Tiivi on pojan pelata, kun likka luvan antaa,
Poika itsensä pelastaa, likka häpiän kantaa.

Kyllä poika neitoselta hempeyden tallaa,
Keon kukan kaunosenki kukistavi halla.

Pian on se likka parka tullut kunnialta,
Jok' on kerran heittänyt noien poikiin valtaan.

Sohvia.

Suru oli illalla, nyt jo ilo voitti,
Kun tuo kuhjus poies kulki, eron minusta otti.

Empä sure viikon varaa, enkä kultani eroo,
Naurusuulla katselen, jos menis vaikka Wiroon.

Mitäs minä tuosta huolin, jos yksi poika meni,
Toisen pojan kanssa tulee samanlainen peli.

Täm' on likka lihasta, lihasta ja luusta,
Semmoisia poikia ma vestän vaikka puusta.

Ei se likka kululle joua, eikä mieron tiehen,
Jos en miestä muualta saa, niin saan ma sotamiehen.

Omp' on noita poikia viientoista sorttii;
Mont' on viety katsomahan Wiaporin porttii.

Tilta.

Nauroin lassa nuorempana, en nyt enä naura,
Kun mun tulee kullastani itkuvirttä laulaa.

Tämä viikko on pitempi, kun koko mennävuosi,
Eikä kestä silmätkään, kun paljo vettä vuosi.

Kultani on mun pettänyt ja petti kihloillansa,
Waikka vannoi valallaan ja sanoi ottavansa.

Minä likka ihana ja hän oli poika nätti,
Wiha joutui välihin ja rakkaus se jätti.

Woi poika parka luontoas, kun olit petollinen,
Sinun tähtes vuotta monta olen surullinen.

Inka.

Liiku likka pojan kanssa, niinkun rukin rulla,
Keuriaika lähenee ja ero taitaa tulla.

Työläs on sitte erota, kun kert' on yhteen tultu,
Suuta on jo annettu ja käsi kaulassa oltu.

Likka juoksee pojan eestä, juoksee minkä jaksaa;
Kun ei poika tavota, niin likka kääntyy vastaan.

Likka arat, piika parat, varokate teitä,
Ettei pojat vanhan piian kirjaan teitä heitä.

Sitte laulut loppuvat ja pian rallit puuttuu,
Moni likka sillä lailla halvemmaksi muuttuu.

Eeva.

Ei oo likoilla surua, ei oo yhtään hiukkaa,
Pojat juoksee likkain luona, verkaliivit liuhkaa.

Pojat nuoret naimattomat tuota aina etsii:
Joka ilta päästäksensä likkain aittakestiin.

Kesäilta kelvoton sen kerran näytti julki,
Kuinka pojat likkain tähnen pitkän matkan kulki.

Kesäilta kelvoton sen kerran laitti niinki,
Että pojat pohmelossa puuttui suohon kiini.

Likat käyvät kunnialla, käyvät vaikka missä,
Pojat käyvät kunnialla äkkilikkain eessä.

Likat käyvät kunnialla, kun kaste heinikossa,
Pojat juovat rypevät, kun sika rapakossa.

Likat makaa aitassahan palttinapaiallansa,
Pojat käyvät kylä myöten mustalla varrellansa.

Niin on likka aitassansa, kun on kaunis kukka,
Poika juoksee halkiöisin, niinkun vanha hukka.

Wesi vuotaa silmistä ja itku syämen kaivaa:
"Laske kulta luoksesi ja huojenna tätä vaivaa!"

Anni.

Sitä virttä laulaminen, joka johtuu mieleen,
Eipä tämä tyttö lähe huonon pojan viereen.

Sepä likka kunniansa häpiällä kantaa,
Joka kerran on joutunut huonon pojan valtaan.

Kerran anto kaunis likka kehnon pojan suuta,
Heti muuttui halvaksi, kun heittolikan luuta.

Nuori aika on aivan heikko, heikko niinkun heinä,
Pojat konnat riivatut särkee vaikka seinän.

Ei se poika tuota kovin korvihinsa laske,
Waikka tyttö torupi ja on kun vähä vasten.

Ulla.

Aurinko se hohtavi ja lumivuoret sulaa,
Pojat kohta likkain luona käyvät vanhaa uulaa.

Likoill' ompi onnen aika aivan ihanainen,
Pojill' itku kuikutus ja elo tuhmanlainen.

Likat makaa aitassansa verkaviitan alla,
Pojat tallin lattialla, tamman nahka alla.

Sekö piru pihalla nyt ovia kolkuttavi? —
Saat sa häiy hävetä ja mennä kotiasi.

Mitäs sinä tänne tulit, viekottelet meitä,
Joka jo olet kotonasi pitänyt viisiä häitä.

Waan jos tarkon tietäisin, ett' oma kultani olet,
Niinpä minä nousisin ja aukaseisin oven.

Rekina.

Ei ole kultani kotona, eik' oo äsken ollut,
Kultani on muilla mailla, ei ole sieltä tullut.

Tuost' on kultani kulkenut ja jälet ompi jäänyt,
Lehti päälle langennut ja keltaseksi käynyt.

Kuulepas sa vieras poika, kuule poika kulta,
Minull' oisi pikkuruisen kysymistä sulta.

Mitä kuuluu kullan maalla, kuinka voivat siellä;
Mikä sun saattoi näille maille, puhu kanssani vielä.

Seisota'pa hevostasi, puhu kuullakseni,
Oliko kaikki tervehet ja oma kultaseni.

Sanoisitko: kultani on muien armahana,
Sano vaikka viesti, en usko ollenkana.

Waan jos sanot ett' on kuollut, kuollut minulta kulta,
Pane kellot soimahan ja laita minua multaan!

Mari.

Ei oo meillä surua, ei surua, ei huolta,
Pojat ovat luvannehet pitää meiän puolta.

Wielä nytki, vielä nytki poikiin tykö turvaan,
Waikk' on tullut toivoni jo monta kertaa turhaan.

Siit' en huoli josma jouvun taloon taikka torppiin,
Kun ma muuten pojan saan, jok' on parasta sorttii.

Sitte liki lintuistani, liikuttaako muita,
Suuta annan kullalleni kuluuko se muilta.

Riikka.

Hoi on, hoi on huolettaa, kun puhutahan paljon:
Sanotaan mun olleheni joka pojan tarjon.

Tässä kylässä pilkataan ja ouompana olen,
Waan kun menen toiseen kylään, tuttavaksi tulen.

Mikä pakko, mikä pakko, olla ikävässä,
Kunpa otan poieslähön koko pitäjästä.

Tämän kylän pojat on kun töpihäntä hukki,
Toisen kylän pojat on kun mesimarjan kukki.

Tämän kylän pojat on kun vilun virran vettä,
Toisen kylän pojat on kun hunajaa ja mettä.

Marketta.

Ompa minulla lauluja ja ralli ompe kanssa;
Eipä tämä tyttö lähe joka ruojan ansaan.

Likat nätit tällä maalla kasvaa kaunihisti,
Niill' on posket punaset ja puhet aina siisti.

Mikkeliss' on markkinat ja Kajaanissa kanssa
Likat ei lähe markkinoille, asuvat aitoissansa.

Pojat ajaa markkinoille poikki kangaspellon,
Ostaat siellä hevoisen ja kolmen ruplan kellon.

Pojat ajaa reimanteitä oritvarsoillansa,
Likat makaa pyytingillä pumpulipaioillansa.

Siit' on pojilla juonia, kun viina paljo maksaa,
Likat itsensä elättää, kun työtä tehä jaksaa.

Minä kuon kullalleni palttinaista paitaa,
Waikk' en tuota tunnekana oman kultani laitaa.

Täst' on kultani kulkenu, waikk' ei jälet tunnu,
Mikä lie ollut mielessänsä, kun ei tupaan tullu.

Talon tyttöä helsataan, eik' ole niistä mitään,
Torpan tyttöjä potkitaan, vaan niitä naia pitää.

Maja mull' on matala ja koti kovan köyhä,
Isä on mulla ynsiä ja äiti liian nöyrä.

Hyvät minun hyljäävät ja kehnot ei ne kelpaa,
Taivaast' ei mulle anneta ja maast' en löyä vertaa.

Illalla lähen nukkumaan ja nukun joka ilta,
Yksi aina vieressäni siliä pirtin silta.

Waan ei yötä pimiätä, ettei päivä koita,
Eikä suurta surua ole, ettei ilo voita.

Wielä tämä siivon tyttö nätin pojan löytää,
Wielä kerran kultani kanssa astun vehnäpöytään.

Wappu.

Ette ole likka parat mitään minua suhteen,
Minä laulan yöt ja päivät, laulan aamupuhteen.

Minä olen tässä kylässä jokahisen kukka,
Waan kun tulee oma kulta, on kun tulisi tukkaan.

Onkos vainen, onkos vainen minun kultani kaunis;
Sinimarjat silmillä ja suu kun paistinauris.

Kultani elää rallattaa ja elää niinkun rotta,

Waikka anto sormuksenki, ei tee koskaan totta.

Meiän poika pohmelossa ryypäsi kerran viinaa,
Tuosta tottui juomariksi, joutui juomakirjaan.

Kultani onni kova on, ei se anna maata,
Täytyy öitä kollotella pitkin pihamaata.

Kultani kulki kohmelossa, yhtyi likalättiin,
Tuosta suuttui siivon tyttö, suuttui yhtääkkin.

Poikien lauluja.

Herraspoika.

Herraspoikia meki oomma, vaikk'emme taia ruotsii,
Ei oo tarves työtä tehdä, eikä maata kuokkii.

Tämä poika Pohjanmaalta kävelee kun herra,
Menee sitte kamariin ja ryypää viinaa kerran.

Piiat pirun riivatut pojilta viinan estää,
Pojat herran siunatut juovat minkä kestää.

Tämän kylän nuoret piiat kukkuvat kun käet,
Hännällänsä häväsevät koko poikaväen.

Kyllä sieki siivo tyttö taiat meitä haukkuu,
Rannin pojat potkivat ja keppi selkään paukkuu.

Woi kun oonki joutunu ma näien likkain varviin,
Näistäpä olen saanunna ma monta mieliharmii.

Antti.

Tätä virttä minä laulan, täll' on hyvä tuoni;
Empä minä tämän maailman avaruudesta huoli.

Olen laulant ennenki ja laulan nytki vielä;
Eipä tämän kylän tytöt halaamasta kiellä.

Tämä kylä, hyvä kylä, tässä minä häärin,
Tämän kylän parahat tytöt itselleni käärin.

Tämän kylän tytöt on kun sokuritoppiloita,
Niitä pojat halailee kun Ruotsin rusinoita.

Toinen lampi on syvempi ja toinen matalampi,
Toinen likka on kovempi ja toinen lauhkiampi.

Waikk' on likka kiukussa, kun tuohi tulessa palaa,
Mieli menee hyväksi, kun aika poika halaa.

Likka itse monen kerran otti pojan yöksi,
Tuota sitte toisen kerran sano pojan työksi.

Se ei likka miestä saa, joka oven pojilta sulkee,
Pojat paljon vaivan kanssa pitkin kyliä kulkee.

Mikko Humalainen.

Laulaisinpa, taitaisinpa, kun palkka maksettaisin,
Empä paljo pyytäiskään, kun piipunpohjan saisin.

Minä olen laulupoika, mull' on laulun nuotti,
Waan nyt kylän likat minun humalahan juotti.

Aika poika minä olen, minä tahon naia,
Enkä kauan akata ma aikaan tulla taia.

Likkoja han minä vaanki mielelläni naisin,
Akat ei kelpaa keralla, vaikka kyllä saisin.

Minä lähen likkain aittaan, hyvä on siellä käyä,
Puteli on arkussa ja paloviina täynnä.

Likka kulta herasilmä! kaahas tilkka viinaa;
Minä ostan toiste sulle silkin pumpuliliinan.

Wiina miehen virvottaa ja olut antaa voimaa,
Siit' en huoli ensinkään, jos akat minua soimaa.

Ele sinä likan ruoja minua nyt pilkkaa.
Wielä minun taskussani hopiatki hilkkaa.

Täm' on poika juomapoika, juopi minkä jaksaa,
Eikä pyyä ilmaiseksi, hinnan aina maksaa.

Ennenkun viina tyyristyvi, ostan koko tuopin,
Juotan kylän pojille ja kyllä pojat juopi.

Heikki.

Täss' on poika, jonka syän rakkaudesta palaa;
Minä kulen tyttöin luona julki sekä salaa.

Kah noita kauniita tyttöjä, kun tässä kylässä kasvaa,
Hyvä on noita haastella ja tanssi käy kun rasva.

Kah noita kauniita tyttöjä, kun tässä kylässä kasvaa,
Huulet on kun hunaja ja puhe käy kun rasva.

Tämän kylän tytöt on kun meren muikaleita,
Niitä pojat halajaa kun saksan sämpylöitä.

Minä olen aika poika, elän likkain mieleen,
Joka ilta rupean ma nätin likan viereen.

Likka kulta, likka kulta, likka kulta vielä!
Ele sie nyt minua tok' halaamasta kiellä.

Heilu likka, jouvu likka, vaku saahaan vasta,
Wanha mamma on kotona, joka tuutii lasta.

Pohjan Poika.

Minä olen Pohjan poika, hyvän talon renki,
Minä huilaan, minä häälään niinkun häiyhenki.

Empä huoli naia'kana, eik' ole suurta pakkoo,
Halailemma likkoja ja enkä maksa sakkoo.

Mitäs minä tuosta huolin, vaikka muiat haukkuu,
Muiien suu on irvellään kun vanha liinaloukku.

Mitäs se muita liikuttaa, jos kylilöissä kuljen,
Löyän tytön elikkä akan, se on yhtä mullen.

Eipä kauan elettäisi, ei päälle tämän päivän.
Jos ei poikia suattaisi likkain luona käymään.

Ämmät kovin äkäset ne harmissaki haukkuu;
Wielä sun ämmä selässäsi pirun keppi paukkuu.

Minne'päs likat joutuisivat, kun ei kukaan korjais;
län kaiken itkisivät, oisivat toisen orjat.

Jokko.

Hoi on, hoi on huolettaa ja hulluksi taian tulla;
Nätti likka vallattiin, jok' oisi muuten mulla.

Syämeni kallistuvi aivan toisin puolin,
Kun tuo oma kultaseni minust' ei enä huoli.

Raskas ompi erota, kun kert' on yhteen saatu,
Kerta kihlat annettu ja käsi kaulassa maattu.

Mikä lie mun kullallani, mikä mennyt mieleen,
Minun istui polvillani, muien meni viereen.

Kuulepas nyt kulta likka, kuinka minä veisaan,
Lähen tästä kylästä ja muille maille reisaan.

Ei mun auta puhua, jos mielessä olis mettä,
Pois mun pitää kulkea ja kultani muille jättää.

Kauneuttas muistelen ma viien riikin takaa,
Enkä koskaan muien likkain vieressä mä makaa.

Waan kun oisit oma kulta vielä tallellani,
Niin mä sinua kanteleisin käsivarrellani.

Emmä sinua pitäisikkään kovan piinan alla;
Kullalleni antaisin jos kuinka suuren vallan.

(Lisää toiste.)

MEHILÄINEN.

W. 1839. Heinäkuulta.

Lauluja

(Lisää Kesäkuun osaan.)

Yrjä.

Minä olen Oulun maalta sotamiehen poika,
Ei minua miesi toinen tyttöin luona voita.

Sen mä olen laulanut ja laulan vielä nytki,
Ettei makaa tämä potu pitkiä öitä yksin.

Tämä poika tohtii mennä nätin likan viereen,
Nätti likka rallattaa ja antaa ilon mieleen.

Ei oo minulla surua, eikä hiukkaa huolta;
Ei tuo taia pojan viereen nätti likka kuolta.

Likka elää siivosti ja kulkee kunnialla,
Woi kun ompi mielellänsä pojan vallan alla.

Minä poika nuori poika niinkun kesäheinä,
Minä menen likkain luoksi, vaikka halki seinän.

Kuules kultani napina ja avaa ovi mullen,
Pitkän matkan kulkeneelle ja kohta päivä tulee.

Likka sanoo: "et sinä pääse, kun et lyö ovia rikki";

Poika lähtee matkahansa, likka perästä itki.

Likka sanoo sängyssänsä: "voi, voi, voi!
Mikä sinun tänne taasen kuletti ja toi!"

Likka on, kun olis nossut äsken unestansa,
Waikka valvo pitkin yötä suuren huolen kanssa.

Ainapa noilla tyttärillä yksi huoli lienee,
Kuinka heille illan tullen pojat tulisi viereen.

Eero.

Minä olen pieni poika, pelto ei kasva ruista,
Senpä tähän täytyy minun pitäjätä luistaa.

Tähän asti olenki ollut pikkurainen nasa,
Waan nyt alan räyhteä jo aikapoikiin tasaa.

Kultani luoksi menisin, vaan on matkan päässä,
Kappale on kangasta ja virsta vettä eessä.

Ei mun auta, ei mun auta, lähteä mun tulee,
Kulta muuten itkevi ja kuolleheksi luulee.

Minun kultani kaunis on, on kun herran engel,
Käsissäni kantelen ja panen vaikka hengen.

Minun kultani valkia, niinkun lumen lippu,
Ennenkun meist' ero tulee, vesi viesti tippuu.

Waanpa millä tavalla voin matkan pitkän voittaa.
Kun on kultani kaukana ja kohta päivä koittaa.

Paremp' oli mennä vuonna kotipitäjässä,
Näin mä silloin oman kullan joka viikon päässä.

Niilo.

Heipparalla, taittaralla, likka punaposki,
Sokurilla hunajalla pojan mielen osti.

Tuopa likka punakka, punakka ja ehta,
Eipä tuota siivo poika narrata'kaan kehtaa.

Nätti likka naia pitää, jos hän ois kuin köyhä,
Mitä likan rikkaudesta, kun on muuten nöyrä.

Tuopa likka minun on ja aina olla taitaa,
Tuopa minun mielestäni maksaa rupilaita.

Häiyntavalla surettaa tuon nätin likan perään.
Jonka kasvot kuumottaa kun aurinkoisen terä.

Kunpa kulta vieressäsi hetken olla saisin,
Suru lähtis mielestäni, ilonen ma oisin.

Sinä olet minun kultani ollut monta vuotta,
Sinua ma rakastan ja muita halaan suotta.

Likka hieno herasilmä! laske minua viereen,
Minä poika, nuori poika, laitan ilon mieleen.

Minä poika, kaunis poika, niinkun merikaisla,
Etsä likka löyä'känä toista tämänlaista.

Emmä ole ajatellut juuri mitään muuta,
Istutahan vieretysten, annetahan suuta.

Jaakko.

Minä olen laulupoika, laulan jotta jotkaa,
Tämän kylän tyttärille sulhaseksi sutkaan.

Emmä ole tietäjä, enkä iso noita,
Waan kun nätin likan näen, vielä mä sen voitan.

Lysti on likkoja rakastella kesälämpösillä,
Waan ei se paljo vaivoaan maksa talvipakkasilla.

Toinen lampi on leviämpi, toinen kapiampi,
Toinen likka on laihempi ja toinen lihavampi.

Leipä lihan kasvattaa ja voist' on voima luien,
Minä menen likkain luoksi vaikka vettä uien.

Kyllä poika pimiässä likkain aitan löytää,
Usiampain ovet makaa auki pitkin öitä.

Isto.

Näin mä likan illalla; kaunis kasvoiltansa,
Wirttä veisasi suloista aholla astuissansa.

Kävin sitte toissa päänä, kävin kultani luona,
Ilo oli mennyt mielestänsä, kauneus pois puonna.

Waan ele likka murheen ala itsiäsi anna,
Ilosella syämellä kauneuttasi kanna.

Nauru tytön kaunistaa ja nuoremaksi muuttaa,
Sepä monen miehen mielen iloseksi tuottaa.

Itku silmät pimittää ja pahapa tuo lieneen,
Eipä likka itkevä oo pojan nuoren mieleen.

Nuoret likat naimattomat kaiket kesäpäivät,
Tansin kanssa rallatellen käsityksin käykää!

Kaunihisti kaikki seki taitaa olla suotu,
Kun on likka syntynyt ja pojan tähän luotu.

Likka nuori ihana tee leikki kunnialla,
Kunniaton likka on kun halmehessa halla.

Likkain syän on palava ja mieli mettä tekee,
Sillä moni kunniansa hukutti kun veteen.

(Lisää toiste.)

Runo postilaukusta.

Kuusamon pitäjän Nimismiehelle tuli Pudasjärven Nimismieheltä postilaukku, jonka, hänen itsensä matkoillansa pitäjällä ollessa, rouansa tavallisuuden jälkeen aukasi. Tyhjennetty laukku oli sitte pistetty paperikaapin ja seinän väliin, josta se lienee vähän alemmaksi lattialle päin siirtynyt, ettei sitä ensimmältä löyty. Pudasjärven Nimismieheltä tuli muistutus, ja toinenki, että laukku lähetettäisi takasin; vielä kertoi muistutuksessaan sen olevan ihan uuden ei entisen vanhan repaleen. Waan laukku oli kateessa siksikun nimismies kerran kenkiänsä kaapin alta etsien näki laukun kulmanki takoa pilkottavan. Nyt veti hän laukun armotta pesästään ja lähetti sen Pudasjärvelle seuraavan kirjoituksen kanssa, jonka somuutensa vuoksi kyllä kehtaamma muidenki luettavaksi panna. Eikä mahda siitä asianomasetkaan minulle suuttua. *Turnperiksi* sanotaan taloa, jossa Kuusamon Nimismies asuu, ja *Wästeriksi* sitä, jossa Pudasjärven. Mistä veikasta Kuusamon Nimismies toivoi Pudasjärven Nimismiehen roualta uurityynyn voittavansa, sitä en nimitä, jos tietäisinki. Näin kuuluu mainittu runokirjoitus:

Tullu on tänne tuntematoin,
Muukalainen muusta maasta
Sanansaattaja salanen,

Postilaukku laavullinen,
Erotettu entisistä
Nälkälaukuista lahoista,
Mustan mullin muotosista
Postin kuleuspovista.
Yht' en minä ensimmältä
Päässytään asian päälle,
Koska tuli tuntematon
Kaipaus tämän katalan,
Wielä sitte viikon päästä
Kertomus sangen kehiä,
Runo rienasta rakettu,
Wirsi saatu saakelista:
"Että antaa aikälähtö
Wierahalle viipyneelle,
Yli liiton livistyneelle;
Ravahuttaa raikkahasti
Liukas potku postimahalle,"
Josta olin aivan outo,
Tuntematon, tietämätön.

Waan jo joutu viimen ilmi,
Sattu saastanen käsihin.
Koska kerran kenkiäni
Kattelin kaonnehia.

Takapuolelta tapasin
Paperikaappini pahuksen.
"Täälläkös olet otava!"
Sanoin minä synkiästi.
Arvasin asian kanssa,
Ett' oli tullut Turnperihin
Tämä vieras täysinäissä,
Kosk' olin kotoa poissa,
Minä ollu, missä lienen.
"Jo nyt tuli liukas lähtö,
Konna, sulle kotiasi,"
Wirkon, minä vielä hälle;
Sanoin myös sanalla tällä:
"Jouvu, riena, juoksun kanssa,
Lähe kulkemaan kuvatus,
Jalatonna, järjetönnä,
Käetönnä, korvatonna,
Silmätönnä siannäkönen!
Mene täältä merta kohti,
Puasjärvehen pukita,
Wäänny kohti Wästerihin,
Saata sinne sangen paljo
Terveisiä tuttaville,
Ylehensä ystäville,
Ehkä kumminki enimmä
Kotiasi koe viejä
Walenjukselle vakaasti
Toistuksia tuttavuuen.

"Sano roualle samassa,
Mukavasti muistuttele,
Että alkais aikanansa
Walmistella valtavata,
Kellon alle kelvollista,
Uutta uurityynykäistä,
Jonka tuonan veikka tuotti,
Etu minulle ehätti."

Sanoisin sanoja vielä,

Muutamilla mutkan löisin,
Waan tuli vaiva valtavaksi,
Uni kovin uurtahaksi;
Painajainen, pahahenki.
Silmät saastanen sokasi.
Poies heittää hetiki
Pitänee nyt jatkaminen,
Loppu tälle yölorulle
Piti tehä tuohon kohti.

Neljä kultalintua.

(Muualta.)

Sarbas Persian kuningas istui kuninkaallisella istumellansa ja piti oikeutta suuressa holvissansa. Hänen suuri viisautensa asioita tutkeissa ja hurskautensa tuomioita julistaissa olivat oikein sananlaskuna itäisellä maalla. Mutta nyt astui hänen eteensä pari miestä erinomaisella asialla. Wanh ukko kalveilla kasvoilla tuli talutettuna punaverevältä, kukoistavaiselta nuorukaiselta. Ukko lankesi maahan ja alkoi lausua: "Kuningasten kuningas ja Jumalan käskynhaltia! kuuntele minua armostasi ja sitte päätä asiani oikialla tuomiollasi. Minulla oli ainua poika, minun elämäni ilo ja lohdutus. Onnellinen olin muutenki ja rikas tavaroista. Poikani kasvoi ja oli jo kahdeksanvuotinen iältänsä, koska minun täytyi kauppani vuoksi pitkälle matkalle antautua. Sydämeni empi, jättäisinkö kotiin poikani, vai matkallenko ottaisin kanssani. Ylellinen helleys sokasi mieleni, että unhotin vaarat matkoilla ja otin hänen kanssani: onneton ajatus, josta minulla on tähän päivään asti ollut kärsimistä. Rosvot hyökäysivät erämaassa joukkiohomme, rosvoivat, pieksivät ja haavottivat meitä ja veivät ainuan poikani myötänsä. Minä itkin, huusin ja valitin, mutta heillä oli sydän kivistä, he eivät kuulleet ja armahtaneet minua. Siitä lankesi päälleni määrätön tuska ja sanomaton epäily. Puolikuolleena kannettiin minä tovereiltani, josta kuitenkin jälle virkosin lohduttamattomasti kadonnutta poikaani itkemään.

"Palattuani kotiin lähetin kuulustelioita kaikin paikoin poikaani etsimään. Waan hän oli kadonnut. Kymmenen vuotta elin pienintäkään tietoa hänestä saamatta. Tavarani lisäytyi, itse vanhanin ja tulin kivulaiseksi, sillä alinomainen suru, itku ja kaipuu pojastani jouduttivat minun päiviäni loppuunsa. Päivä päivältä toivoin kuolevani ja, perillistä ei ollen, määräsin suurimman osan tavaroistani kuninkaalle ja vahvistin tämän määräämisen kirjalla, joka on talteen annettu. Waan äsken kuolemata odottaissani tuli tämä nuorukainen, joka tässä seisoo edessäsi, ilmoitti itsensä pojakseni. Kaikki hänen puheensa kuuluivat todelta, hän vastasi tarkasti kaikkiin kysymyksiini ja muisti kaikki mitä hänelle lapsuudessa oli tapahtunut. Minä tunsin hänen kadonneeksi pojakseni ja iloni teki minun uudelleen terveeksi. Kirjavartianne tykö mentyä pyysin jälle testamenttiani, vaan hän kiivoittelee tätä nuorukaista ei pojakseni, vaan muukalaiseksi pettäjäksi, koska amma, joka poikaani lassa imetti, ei olisi löytävänään niitä merkkejä hänessä, jotka hänellä lapsuudessa olisi pitännä olla. Tulin siis istuimesi eteen, jota oikeuden ja viisauden aurinko valaisee, rukoillen sinua, että tutkit asiani."

Ukko vaikeni ja vuodatti kyneleitä. Kaikki lässä olevaiset kuuntelivat liikutuksella ukon lausetta, eikä paljo epäilty, ettei nuorukainen, jonka ulkonainen muotoki todisti hänen puoleltansa, ollut ukon oikia poika. Kukin odotti halullisesti kuullakseen kuninkaan päätöstä, ihmetellen, että hän nyt kauemmin, kun tavallista oli, mieltä ja vaikeni.

Mutta oman edun rakkaus oli tunkeunut kuninkaan sydämeen, koska tiesi tämän muukalaisen ilmitulollansa vievän häneltä suuren perinnön. Tämä pimitti hänen ymmärryksensä. Haluttomilla, närkästyneen kaltaisilla silmillä mittaili hän nuorukaista ja puhkesi viimen sanoen: "kirjavartiani on tehnyt velvollisuutensa. Imettäjän puhe on ainua kelpaava todistus tässä asiassa. Ja ellei sinulla ole muuta todistusta, sanoi hän kääntäyten nuorukaista päin, kun mitä itse olet puhunut, niin et taida tunnustettaa tämän ukon pojaksi ja perilliseksi. Wai voitko vielä mitään puhua puolestasi?"

"Herra, vastasi nuorukainen ujostelematta, kova onneni on ryöstänyt kaikki ulkonaiset välikappaleet, joilla voisni laillisuuteni todistaa. Oma muistoni on se ainua todistus, joka on tähän asti säilyttänyt kaikki lapsuuteni menot. Pienet senaikuiset seikat, joit' ei muut, kun isäni taida tuntea, ovat minulla vielä tarkoin muistossani. Waan kosk' ei isäni, enkä itse vastoin lakia kelpaa vieraaksi mieheksi tässä asiassa, niin minulla ei ole muuta, kun yksi ainua keino, jolla voisni oikeuteni todistaa. Ehkä nuori olen kuitenkin paljo kulkenut maailmata ja nähnyt monta ihmeellistäki asiata. Erinomaisin kaikista oli tietäjä ukko, joka asuu Indian maan rajoilla ja pianpa tietää kaikki, mitä maailmassa tapahtuu. Hänellä on neljä kultalintua joita lähettelee kunne kunki tietoja vakoamaan. Sanomattoman kiiruusti kiitävät ne ympäri maiden, kulkevat kuun, auringon ja kaikki tähdetki taivaalla; niitä ei estä eikä pidätä ovet ja lukut, ei

lujimmat muurit, ei meren syvyydet, eikä mitkään. Wähässä ajassa lentävät takasin haltiansa luoksi ja kertovat mitä missäki tapasivat. Yksi ainua näistä linnuista toimittaa hetkessä, mitä tuhat maanvakoajata ei voisi vuodessa. Onnellinen se kuningas, jolla olisi yksikään niistä. Sillä olisi hänen huokia tutkia palvelioitensa sydämet ja salaisimmatki ajatukset. Ja lähimaista saisi hän joka hetki tietoja, ettei häntä koskaan odottamattomilla sodilla hätäyteltäisi. Näiden lintuin kautta sain minäki isästäni tiedon, kun myöski, että oli kauan surrut minua, tullut kivulaiseksi ja että hän asui täällä. Sentähden kiiruhdinki matkaani toivolla, hänen vielä elossa näkeväni. Salli siis, korkia kuningas, jonkun uskollisen miehen lähteä tämän tietäjän luoksi, niin tulee totuus ilmi, jos se vielä makaisi maan syvimmään poveen kätkeytyneenä." "Ei, sano kuningas, itse lähden sinne ja sinä olet minua seuraava. Jo huomispäivänä varahin lähden matkalle, sillä semmoista tietäjätä minä vielä en ole koskaan kuullut. Ja sinä ukko odota kärsivällisyydellä, kunnes palajan, jos tämä nuorukainen puhuu totuutta, niin ei ole kukaan pidettävä sinulta testamenttikirjaasi."

Aamulla varahin seuraavana päivänä lähti kuningas Sarbas moniahdan palveliansa ja nuorukaisen kanssa liikkeelle. Hän oli niin levoton, saadaksensa tietäjätä tavata, että hän tuskin oilläkään nukkui. Nuorukainen ratsasti kuninkaan sivussa ja lyhenti pitkäksi käypää aikaa taitavilla puheillansa oudoista maista, kansoista ja tavoista, joista kuningas ei ennen ollut kuullut puhuttavan. Kuningas kuunteli halullisesti näitä puheita ja suostui niin tähän nuorukaiseen, että hän jo sydämessänsä päätti tunnustaa hänen ukon pojaksi ja perilliseksi. Ei kuitenkaan tahtonut jälellen kääntyä, ennen nähtyänsä matkansa päätarkoitusta, sitä erinomaista tietäjätä ja hänen kulturalintujansa.

Noin kuukauden aikaa matkattuansa tulivat vaaran alle. "Jo nyt kohta olemme päässeet matkamme perille", sanoi nuorukainen ja ilmoitti tietäjän sillä vaaralla asuvan. Waaralle kohotessa hämmästyi kuningas ei vähin niitä ihania viinatarhoja, kukostavia laksoja ja kauniita hedelmällisiä puita, joita näki, jos kunne loi silmänsä. Näytti kun olisi luonto ja taito kilvoitelleet keskenänsä tätä vaaraa kaunistaisiansa. Neljä ojaa juoksisivat alas vaaralta, kukin suunnallensa. Korkiammalla nyppylällä seisoi huone eli talo, jossa tietäjä asui. Siitä oli aukia katsanto yksinäisten taloin eli pienten kyläin ylitse vaaran kupeilla.

Aurinko oli melkein laskemaisillaan heidän vaaraa nostessa. Kuitenki toimittivat vielä miehet, vaimot ja lapset töitänsä verrattomalla ilolla ja vireydellä. Töidensä ohessa laulelivat joukottain, eivätkä ujestelleet kuningasta, vaikka kävi heidän keskellänsä, enemmän kun ketä muuta toveria. Ilo ja onnellisuus loisti kaikkein kasvoilta. "Oh, huokasi kuningas, jo näen tässäki kulturalintuin vaikutuksen. Minun maani ääret, joiden läpi vaelsimma, näyttivät niin autiolta ja ylönannetulta, niiden asujamet niin surulliselta ja sorretulta, ja tämä vaara kukoistaa kun paratiisin lakso niiden suhteen."

Niin lähestyivät tietäjän taloa, joka ei ollut ylen komiasti rakettu, vaan näytti, että oli haltiansa sekä voipa että säästeleväinen. Kaunis oli se kyllä silmän nähdä, mutta ilman kaikkia turhuuden koristuksia. Nuorukainen, jolle paikka näytti olevan hyvin tuttu, aukasi oven ja käski kuninkaan astua sisälle, itse jälestä seuraten. Täällä istui vanhemmalla ikäpuolellaan oleva mies ja hänen ympärillensä kaksitoista lasta, kuusi poikaa ja kuusi tytärtä, joita näytti neuvoilevan. Se oli tietäjä itse; pitkät, valkoiset hivukset rippuivat olkapäillän alas ja hänen lumivalkia maatava pukunsa oli purpuravyöllä vyötetty. Samanlainen puku oli lapsillaki.

Kuninkaan sisääntultua nousi tietäjä seisoalle ja lapset katosivat kun keviät aamupilvet taivaalla.

Nöyryttäin itsensä alkoi kuningas ja lausui: "Herra! minä olen kuullut suuresta viisaudestasi mainittavan ja niistä neljästä kulturalinnusta, jotka sanotaan sinulla olevan ja tuovan salaisimmatki tiedot sinulle kaukaisilta mailta; sentähden olen kotimaastani Persiasta tänne tullut. Jos mahdollista, niin anna minulle niistä jonkunlainen parempi tieto, kun minkä muuten olen voinut saada ja jota meikääläisen on vaikia uskoa'kaan." "Aivan kernaasti, vastasi tietäjä, ne ovat nyt juuri palaummallaan Persian valtakunnasta, ja koska se on isänmaasi, niin taidat helposti päättää, jos valehtelevat eli ilmoittavat totuuden." Niin puhuttua otti elevantiluisen sauansa, löi sillä lattiaan, joka aukeni, ja auoksesta kohosi marmoripöytä huoneeseen. Sen keskellä oli hopiakuoppa ja kuopan laidalla neljä reikää, yksi kullenkki niistä neljästä ilmansuunnasta, idästä, etelästä, lännestä ja pohjaisesta. Kuopan päällä rippui pieni tiuku asemellaan, jonka alapää oli kiinitetty keskelle kuopan pohjaa. "Kun nyt soitan tätä tiukua, sanoi tietäjä, niin lentävät lintuni kotiin kukin siitä reiästä, kusta lähti matkalle, vaan sitä ennen tulee minun muistuttaa, että läsnaolevaisten pitää kuunnella heitä hiljaisuudessa, ei ihastua, eikä pahastua, jos mitä kertoisivat. Taidat hyviä, taidat pahojaki sanomia maastasi kuulla, vaan hallitse itsesi kummassaki tilassa; sillä samassa, kun millään tavalla tulisit niistä liikutetuksi, vaikenisivat lintuni enempäätä ilmoittamasta." Kuningas lupasi tyynellä mielellä kuunnella, jos mitäki. Nyt soitti tietäjä tiukuansa ja hiljainen hyminä alkoi kuulua länteisessä reiässä. Neljä pienoista kulturalintua pyörähtivät esiin toinen toisensa jälestä ja lennellen tietäjän ja kuninkaan edessä alkoi ensimmäinen suloisella äänellensä laulaa: "minä lensin halki sen maalipaikan, kussa Persian kuninkaan nuoruuden ystävä Salaspa asuu. Kuningas oli kauan aikaa elänyt ystävytydessä hänen kanssansa ja aina löytänyt hänen uskolliseksi sekä rehelliseksi. Mutta hoviherransa ei voineet sitä kärsiä, jonka tähden he panettelivat häntä ja saivat

vähitellen kuninkaan sydämen luopumaan hänestä. Sen havattua mieltivät valhekanteita häntä vastaan ja kuningas tuomitsi hänen yksipuolisesti. Surullisella sydämellä kuninkaan sokaumisesta meni Salaspa syntymämaallensa, jossa hän nyt hiljaisuudessa elää osottain paljo hyvää koko sille maakunnalle ja erittäinkin lähiasujillensa. Kansa kunnioittaa häntä isän nimellä. Puolet tavaroistaan jakaa hän köyhille ja kaikki tienot on hänen toimensa tehnyt viljaviksi, ihanimmiksi paikoiksi. Hänen onnensa on melkein täydellinen, eikä hänellä ole muuta huolellista hetkeä, kun mikä toisinaan tulee, koska muistaa ja ajattelee sitä, ettei kuningas Sarbaalla ole enää yhtään ystäväitä."

Se lintu vaikenä siihen. Ainaustaan suurella työllä taisi kuningas hänen kertoessansa hillitä sydämensä liikutuksia. Ei hän kuitenkaan mitään virkkanut.

Nyt alkoi toinen lintu ja kuikutti surullisella äänellä: "minä lensin *Tarsutan* läänin läpi, sivullani näin linnan ja riensin sitä katsomaan. Laukuellensani puutarhan päällä, joka linnassa oli, näin lehtimajassa Persian kuninkaan entisen puolison. Kuningas oli hyljännyt hänen ja antanut jalkavaimolle sydämensä. Yhtä ihana, kun ennen kuninkaan hovissa, oli hän vielä. Mutta hän suri ja vuodatti kyneleitä. Pieni tytär, äitinsä muotoinen, istui sylissä, sively hänen hivuksiansa ja lohdutteli häntä sanoen: 'ele itke, äitirukka! silmäsi tulevat siitä punaseksi, kun ruskokukka ja kun sinä itket, niin en minäkään saa olla ilman itkemättä. Kuuntelepas lintujaki, kuinka iloisesti visertelevät puissa ja ilmassa.' 'Minull' on, vastasi äiti, sydämessä oma lintuni, joka siellä visertelee, etten muita kuulekaan.' 'Anna äitisein, sanoi tytär, sen linnun lentää ulos. Linnut ovat iloisempia ulkona ilmassa, kun sisällä vankiuudessa.' 'Ah lapseni, vastasi siihen äiti, hän on kun meki vankiuuteensa suljettu, eikä pääse kunne'kaan, enempi kun me noiden muurein ylitse.'"

Persian kuningas kuunnellessaan tätä toistaki lintua kyllä vuodatti kyneleitä, vaan muistain lupauksensa teki väkivaltaa sydämensä haikkeudelle ja oli vielä mitänä virkkamatta. Niin tuli kolmannen linnun vuoro, joka lauloi seuraavalla tavalla: "minä seurasin, sanoi hän, kuningas Sarbasta matkallaan tänne. Hänen viekas ja kavala, ehkä suuresti rakastettu, palveliansa nimitteli häntä *kaikkietäväksi kuninkaaksi, Aasian auringoksi, sangarten ruunuksi* j.n.e. ja kuningas ihastui näitä nimityksiä. Hän ylisti kaikkia kuninkaan lauseita ja nauroi sydämessänsä hänen yksinkertaisuudellensa. Alati puhui hän uskollisuudestaan ja yhtäläiseen odotti tilaisuutta saada pettäöksensä kuningasta. Sen saiki eilen. Kuningas uupunut kiireeltä kulultaan nukkui syvään uneen rankisessaan (teltassaan). Palvelia oli kohta valmis vetämään kalliimman diamantisormuksen hänen sormestansa ja rankisen saamaan salaamaan sen, jonka kuningas sitte luuli muuten päivällä edellä kadottaneensa ja suri sen vahinkoa suuresti." "Oi sinä koiran nahka!" huuti kuningas vihoissaan, veti miekkansa ja oli juuri karata sen pelvosta vapisevan, uskottoman palvelian päälle, koska samassa kuuli äkillisen pauhinan, lattia sujui, pöytä ja linnut olivat kadonneet. Tyrmistyksistään herännyt näki kuningas itsensä yksin tietäjän kanssa huoneessa, kaikki muut olivat paenneet. "Persian kuningas! sanoi tietäjä, sinä olet rikkonut liiton ja linnut ovat lentäneet matkoihinsa. Röyhkeytesi, vihasi, kostonhimosi ja ahneutesi karkotti heidät, Sill' et enää saa kuulla heidän lauluansa. Sillen, joka semmoisilta mielen muutoksilta vimmataan, muuttuu heidän suloinen laulunsa kosken kohinaksi." "Oh anna anteeksi, vastasi kuningas, mutta en voinut enää itsiäni hillitä sen uskottoman, kavalan palveliani tähden. Waan sinä viisas mies anna minulle anteeksi ja jos mahdollista, täytä rukoukseni! Minä näen Jumalan antaneen sinulle, jonkun osan kaikkietäväisyydestään. Minä olen suuren valtakunnan kuningas. Sitä hyvästi hallitakseni tarvitseisin ainaki tietoja siitä, mitä maakunnassa tapahtuu. Minä rukoilen siis, anna minulle edes yksi noista linnuistasi. Puolet kaikista kamaroistani annan sinulle siitä."

"Istu Persian kuningas, vastasi tietäjä, istu ja kuuntele minua. Hyvä on kuninkaalle, että hän on halullinen hyvästi maatansa hallitsemaan. Mutta anomustasi en voi täyttää, kun ainaustaan puolittain. Ne neljä lintua eivät ole minun, vaan erään hyväluontososen haltian, joka lainasi ne minulle tietämättömäksi ajaksi ja sillä ehdolla, etten käyttäisi niitä muuhun tarpeeseen, kun lähimmäisteni hyväksi. Minä taidan jakaa muille tietoja, joita tuovat, vaan haltia on kovin kieltänyt niitä myömästä eli muuten antamasta kellenkään. Minäki olen pienen kansakunnan ruhtinas, jonka hyväksi tähänasti lienen lintujani käyttänyt, koska haltia niitä vielä ei ole pois ottanut. Wisusti olenki kokenut niitä ei mihinkään muuhun viljellä, enkä ole koskaan udellut heiltä turhia, kelvottomia asioita, joista ei mitään hyötyä olisi. Lyhyeltä sanoen, minä olen aina kokenut käyttää niitä, kun Jumalallista lahjaa, Jumalalle kunniaksi ja ihmisille hyväksi.

"Ehk' en siis taida'kaan anomustasi täyttää, niin toivon, matkasi tänne ei kuitenkaan olleen turhan, jos tahdot kuulla, mitä minä olen neuova sinulle. Sinullenki on Jumala lahjoittanut samanlaisia lintuja, jos kohta ne eivät olekaan näkyvää kultaa. Jos ne tähänasti eivät ole matkaan saattaneet, mitä toivoisit, niin on se oma syysi. Kuninkaallinen valtikkasi on se sauva, jolla taidat panna lintusi liikkeelle. Jos oikein kannat valtikkasi, niin olet tunteva kaikki, mitä istuimesi kaunistukseksi ja alammaistesi hyväksi tarvitset. Silloin ovat silmäsi näkevät ja korvasi kuulevat, mielesi ja ymmärryksesi keksivät, mitä millonki tarvitaan. Joka oikein käyttää nämät Jumalan lahjat, hän ei närkästy viisauden nuhteille ja ihastu tyhmyyden kiitoksista; hänen silmänsä on kun auringon terä laajalta näkevä ja hänen korvansa kun ilma vastaan ottava pienimmätki äänet. Hän ei usko valheita, eikä lyö mutkia oikeudessa omain

etuinsa voittamiseksi. Waan joka viljelee niitä lahjojansa turhuuteen, hekumaan, ahneuteen, oman voiton pyytämiseen j.n.e., silleen lakkaavat tietoja tuomasta. Minä ilmoitan nämät sinulle, Persian kuningas, koska tiedän sinun luontosi puolesta tahtovan totuutta harjoittaa. Nuoruudesta asti olen sinua rakastanut ja kaikkia askeleitasi tarkoin kaimannut. Suuri oli suruni, koska näin mielesi pettäjiltä pimitetyksi ja väärät toivotukset sydämessäsi sikiävän."

(Lisää toiste.)

MEHILÄINEN.

W. 1839. Elokuulta.

Neljä kultalintua.

(Lisää Heinäkuun osaan.)

"Ja suuresti iloitsen siitä, että näin sinun ottopojaltani, tältä nuorukaiselta, luokseni johdatetuksi. Ettei mielesi vielä ole peräti turmeltu petollisten ylistäjäksi laumalta näen siitä, että olet tainnut suostua tähän nuorukaiseen, joka kyllä ei ole sinua vilpillä tuuvitellut. Minä ostin hänen yhdeksän ajastajan vanhana ja olen neuonut häntä kaikessa tarpeellisessa opissa, joka onki mieltäni myöten onnistanut, sillä on hän kasvanut jaloksi, toimelliseksi ja ymmärtäväiseksi nuorukaiseksi. Mitä hänen sukuunsa koskee, niin on hän sen vanhan kauppamiehen poika. Tavallinen viisautesi sumeutui väärältä tavaroiden himolta, muuten olisit heti havannut, että imettäjän puhe ei ollut uskottava, sillä hän oli lahjottu väärin todistamaan tavaroitesa vartialta, joka toivoi siitä suuresta perinnöstä, hänki jotain hyvää osaksensa. Ota nyt tämä nuorukainen palvelukseesi, minä toivon hänen palkitsevan vahingon ystävästäsi Salaspasta, joka jo on vanhannut ja tullut sinulle tuntemattomaksi, niinkun hänen tässä edessäsi näet."

Kuninkaan sydän oli pakahtua ilosta, kun nyt näki nuoruuden ystävänsä Salaspan edessänsä, jota ei hän ennen tuntenut, sillä niin oli hän entisestään muuttunut. Samassa kuului toisesta huoneesta hiljainen soitto, suloisempi laadultaan, kun kuningas koskaan oli kuullut. Muiden sydämensä liikutusten keskellä piti hänen kysyä, mikä se oli. Salaspa vastasi lapsensa siellä soittavan ja käski heitä tulemaan sisälle. He tulivat entisessä puvussa, vaan hivukset palmikoittuna ja kukkaseppeleet päässä. Kukin heistä kantoi lahjoja Persian kuninkaalle. Yksi sanoi: "terve sinulle, Persian kuningas, minä annan sinulle tämän ruusun jälkeentulevaistesä koristukseksi"; toinen antoi kultaisen käädyn, jolla hän kiinnittäisi kansan sydämen omaansa, kolmas taivaankarvasen vyön oikeuden vahvistukseksi, neljäs diamanttivästisen miekan onneksi sodassa, muut muita.

Näin loppui tämä päivä, ihmellisin kaikista kuningas Sarbaan päivistä. Hän palasi takasin ja olis ottanut Salaspan kanssansa, joka kuitenkin ei tahtonut heittää pientä alammaiskansansa, vaan pyysi kuninkaalta, saada pysyä yksinäisessä levossaan. Kotiin tultua oli kuninkaan ensimmäinen työ heittää jalkavaimonsa ja ottaa entisen puolisonsa tyttäreineen vankiudesta. Tyttärensä antoi hän puolisoiksi nuorukaiselle, jota hänen tuli niin paljosta hyvästä kiittää ja jonka hän ylensi korkeimmaksi käskynhaltiaksensa. Sarbaasta oli tullut peräti toinen mies. Poikaa hänellä ei ollen, määräsi hän nuorukaisen jälkeiseksensä kuningasistuimelle ja Persialaiset sadut kiittävät vieläki Sarbaan ja hänen jälkeisensä hallitusta kultaiseksi ajaksensa, sillä senkaltaisia kuninkaita ei heillä ollut ikänä ennen löytty.

Juttu juhlahuomisesta,
Koottu kirkkokohmelosta.

Nyt on mielessä minulla

Tästä kansan kauhiasta,
Synnin syystä synkiästä,
Ruveta runon tekohon,
Laullani laulamahan, 5
Suomeksi sanelemahan,
Kuinka viina viljellähän,
Juoma karvas kaupitahan,
Aivan pannahan pahasti,
Paikassa parahimmassa, 10
Aina synnin aineheksi.
Sillä ahnehet alati
Warsin viekkahan tavalla
Rahat vievät rahvahalta,
Aivan tolpan ainuanki 15
Köyhimmänki kerjäläisen.

Jos ei kestäisi kotona,
Eikä keittää keritä,
Kuljettavat kaupungista,
Alti sauovat alaalta 20
Tämän myrkyn myytäväksi.
Sitten juhлина jaloina,
Aina kanssa ankkureinsa
Tykö kirkon kiiruhtavat. 25
Siinä kauan kaupitsevat,
Aivan istuvat alati
Aamut ankkurin tykönä,
Oottelevat ostavia,
Juottelevat juomareita. 30

Eipä saarra soittaminen,
Eikä veisukaan vetäne,
Saane synnin tunnustukset
Kavalata kaupaltansa;
Aina kurja kaupitsepi, 35
Ehkä pappi altarilta
Saarnastuoliin menepi.

Jo on päivä poikki kirkon,
Kello käypi kahtatoista,
Sitten templihin tulepi 40
Oman oittinsa perästä,
Oman arvon antamasta,
Kanssa joukon juopuneitten,
Seurakuntansa seassa.
Sitte tultua sisälle, 45
Penkkihinki päästyänsä,
Torkkuvat törisevinä,
Penkissänsä pehturoivat.
Eipä arva'a ajunsa,
Sielun tarvista tavota, 50
Eikä ymmärrys ylene,
Silmät kirjoa selitä;
Korvat kuuroksi menevät
Saarnan kuulohon samate,
Syän syntinen palapi 55
Ahneudesta alati,
Eikä tottele totuutta,
Waikka siinä Siionissa
Wahva suussa vartioitten
Pauhaapi toen pasuuna, 60
Helisepi herran ääni
Aivan korvihin kovasti;
Ei se voi sioa saaha
Syämässä syntisessä.

Kohta kirkosta menepi, 65
Ulos uksesta isosta,
Tykö juosten juopuneitten.
Jotka kilju kirkkomailla,
Karju kirkkokartanolla,
Kovan kohmelon käsissä. 70
Pahan ilman pakkasessa.

Niillen alkapi sanella,
Näillen kurja kuiskutella:
"Jopa teiät, ystäväni!
Kovin kohmelo käsitti; 75
Onko markat matkassasi,
Tahi sillingit sinulla,
Wielä nyt minulla oisi
Wiinapolska puolillansa;
Sillä tautinne tasaisin, 80
Kohmelonne korjoaisin."

Sitten mennähän mäeltä
Miehet mielellä hyvällä,
Ankkurille astutahan;
Saavat pikkusen pikarin, 85
Totta toisenki panevat
Ensimmäiselle evääksi,
Josta juopuvat jalosti,
Aivan päihtyvät pahasti.
Sitten syttyi syvälti, 90
Ilma nousepi isoksi,
Kiroseksi kirkkomailla.
Moni paljoa pahoa
Täydessä vihanväessä,
Sadatusten suurten kanssa, 95
Toivottapi toisellensa.
Toiset pilkkoja pahoja,
Leikkiä luvattomia,
Suupaltat pahoin puhuvat,
Suunnattomat suututtavat. 100
Aina muistupi monelle
Wälit entiset etehen,
Toinen toiselle sanopi:
"Selvittele sievimmästi
Welka viimeinen minulle!" 105
Mies se vannopi valeeksi,
Aivan tyhjäksi tekepi.
Toinen täyttäpi toeksi,
Walan kanssa vahvistapi;
Näistäpä torat tulepi, 110
Tapahtupi tappelutki.
Eipä siinä ensinkänä
Muistu mielehen monelle,
Mitäspä puheli pappi,
Saarnastuolista saneli. 115
Eikä kuulu kunniata
Jumalalle julkiselle,
Jok' on viinan valmistanut,
Säännyt ihmisten iloksi.
Wielä syntihin syvemmä 120
Moni päällä päihtyneellä
Himoiltansa hillitähän,
Alla viinan villitähän;
Joista juttuja tulepi,
Sakot suuret päälle saapi, 125
Rahat raukalta menepi,
Aika tärkki tuhlatahan,

Moni viikko vierähtäpi,
Kuukausi pian kulupi,
Keräjiä käyessäsä 130
Pitäjän rajaperillä.

Syystäpä nämät tulevat
Witsat ankarat ajaiset,
Saamma Herran sallimasta
Monet nähä nälkävuonet, 135
Katovuonet katkerimmat;
Wielä syttyvät soatki,
Monet kauhiat kapinat,
Esivaltojen välillä;
Tuimimmat tulipalotki, 140
Mainittavat maakylissä,
Kauhiammat kaupungissa.
Kukas saapi sanoa,
Kenen kieli kertonepi
Sitä synnin synkeyttä, 145
Raskahinta rangastusta,
Jonka viinan viljeliät
Ja sen kauppiaat kavalat
Kansan päälle kartuttavat,
Kun he juhлина jaloina, 150
Herran päivinä pyhinä,
Ajan kaiken kaupitsevat,
Myyvät sitä myrkkyänsä.

Kysyn vielä viimeiseksi,
Kuinkasta ovat sinulla 155
Aina kanssasi asiat
Wiinanmyyjä vietteliä!
Etkö tunne tunnossasi
Synniksi sitä tekoa,
Kun aina ajallisia 160
Himomielellä halajat,
Tavarata tarkottelet
Kirottua, katoavata?
Saatatko nämät sanoa
Siunatuiksi sillingeiksi, 165
Jotka nyt tilassa tässä
Olet kurja ottanunna,
Saanut sarkoilla pahoilla?
Nämät markat mahtanepi,
Pahoin sillingit sinulle, 170
Tuoa päälle penninkisi
Kirouksen katkerasti.
Näillä raukoilla rahoilla
Myyt sä oikian osasi
Saatanalle saalihiksi; 175
Tuhlaat tavalla tällä
Avarimmat armohetket,
Saastutat pyhimmän paikan
Synnin kanssa kauhiasti,
Sillä Siionin häväset, 180
Aivan parjoat pahasti.
Aina täällä jo ajassa
Kaiken onnesi kaostat,
Siirrätkä kauas siunauksen,
Ijankaikkisen ilosi. 185

Heitä poies herjat kaupat,
Hylkeä hyvällä mielen
Poies rakkaus rahanki;
Muista aina mielessäsi,

Mitä Mooses muistutteli, 190
Sekä ilmoitti Esaias,
Jutteli Jumalan miehet
Herran hengeltä hyvältä:
"Kuhun kaiken ilman alla
Saatan muistoni minäki, 195
Siin' olen minä samassa
Aina kanssanne asuva;
Sihen saatan suosioni
Siinä siunoan sinua."
Wielä itseki Isäntä, 200
Warasi Wapahtajamme
Juutalaisia jalosti
Jerusalmissa samassa.
"Niin on kerta kirjoitettu:
Minun on oma oleva 205
Tämä huone hengellinen;
Pitäis olla oikeutta
Runsahin rukoushuone,
Waan te teettä tempelini
Kaupallanne kauhiasti, 210
Teettä petojen pesäksi,
Asunpaikaksi pahinten,
Ryöväritten roukkioksi."

Ei siis pitäisi pilata,
Eikä syöstä synnin alle 215
Sitä paikkaa parasta,
Herran huonetta hyvimmän.
Siitä työstä tyhmimmästä
Paljo saarnaavat papitki,
Oikiat opettajamme, 220
Siitä esti Esivalta,
Kielsi armas Keisarimme,
Jalon neuosta Jumalan,
Paljo sakkoa panevi
Juomisesta juhlapäivän, 225
Kaksi viinan kaupinnasta.

Juhlapäivinä jaloina
Etsi sielusi etua;
Niinkun kaste kaunihisti
Aamulla alas tulepi, 230
Keot kaikki kastelepi,
Wihannoiksi virvoittapi,
Niin on suurra sunnuntaina,
Aina juhlina jaloina,
Herra armon antavainen, 235
Siunauksen Siionissa,
Waipunehet virvoittava,
Wielä särjetyt syämet.
Mielet murehen alaset,
Ilon kanssa kaunistava, 240
Jos ei itse estettäisi
Synnin suurella sumulla
Armon töitä alkavia.
Juhlapäivinä jaloina
Etsi sielusi etua; 245
Sitten toisessa tilassa
Ole aina arkioina
Elatustas' etsiväinen;
Saatpa oikian osasi,
Siviämmän siunauksen, 250
Aina Herralta hyvältä,
Joka soisi Suomessaki

Siiviäksi Siioninsa.

Jälkimmäine. Tämä runo on talonpoika Benjami Seppäsen tekemä Kiannalta, saman miehen, jolta jo ennen on yksi runo prantätty tässä kirjassa (k. Lokakuulta v. 1837, *Pohjanmaan surkeudesta*). Waikk' ei kyllä Kiannalla niin kaupita'kaan pyhäpäivinä viinaa kirkon luona, ettei pahemmin kaupittaisi monella muulla kirkolla, niin tapahtui kuitenkin mennä vuonna, että muutamata talonpoikaa semmoisesta kaupasta sakotettiin. Siitä lie Seppänen tullut kehoitetuksi tämän runonsa laittamaan, jonka ainaki luulisimma vaikuttavan enemmän, kun minkään muun sakon viinanmyöjän tykönä, joskohta ei ketänä erittäin nimitetä'kään. Muutamia paikkoja olemma jättäneet pois, erittäinki semmoisia paikkoja, joissa kertomalla sanottiin, mitä toisilla sanoilla jo ennen oli sanottu. On myös runolla pituutta ilmanki niitä.

Huolikaihos Karjalassa,
Kalevalan kankahilla.

Mikä pouke Borgoassa,
Melu merikaupungissa,
Suru Suomen rannikoilla?
Koskenkylä kyynäleissä,
Huoli Piispan huonehissa.
Mikä vaiva ja valitus,
Mikä mielet painostanna?
Huolenuuvot kuulumiset,
Kaikki kasvot kastuneina,
Murhe muovot muuttanunna.

Suuri aine on surulle,
Syy on huolelle, hopulle,
Kuin on kuollunna, kaonnut,
Kaunis miesi kaatununna;
Pappein parvesta parain,
Paras Herranpaimenista,
Hurskain hurskasten seasta.
Kova kuolema kohannut,
Hyvätahtosen tavannut,
Hyväsuovan suoristanut;
Muoto muuttunna ihana,
Kasvo kaunis kalvettunna.

Hälytään Hämeenmaassa,
Huolentuska on Turussa,
Suru suurempi Savossa,
Kaihos kauhein Karjalassa,
Kuin on kallis kaatununna,
Waipununna mies vakainen,
MOLANDERI moinen miesi,
Moinen herra hengellinen.

Tokko tohin, tokko toivon
Saneksella, saattanenko
Mahillesa mainihella,
Hyvät avut, ansiosa,
Tuska suuni tukkeaapi,
Itku silmäni sitoopi,
Pakko palauttaa syvämmen,
Suru salpoaa sanani,
Huoli äänen ällistääpi.

Maininneo mainiosta,
Kuin oil kuulu Kuopiossa
Opilta, opetuksilta,
Sanoiltasa, saarnoiltasa,
Harras koulunhaltiana,
Opettaja oivallinen,

Oivallinen, onnellinen,
Uros uuras uupumaton,
Eillen muista muisteltava.
Kaupungissa kappalaissa
Wiran toimitti toella.
Sävyllinen säävyissä,
Sotapappina sovelias.
Rakastettu rahvaalta,
Jalomiesi jalkaväiltä,
Savon sotasankareilta;
Muistan muotoja ihanan,
Suusa, silmäsä suloiset,
Leppeen, lämpymän syvämmen.

Kesalaksiat kehuuvat
Näyttäin siintäsoasa;
Kerskaavat Kesalahella
Walveutuneesa valollen,
Karjalassa kasvaneesa,
Waloksi, valaistukseksi,
Kaunistukseks Karjalallen,
Ilomantsillen iloksi,
Hiippakunnan kunniaksi.

Kuin oil tarkka taioltasa,
Oliit tarkatkin tapasa,
Peri puhtaat puheesa;
Waati toisiltai totuutta.
Hän oil julma juomareillen,
Wainoi väärin vanhojija,
Warsin vaarti varkaita,
Wallattomia vakuutti,
Sanapattoja paneli,
Torui toenpuutokselta,
Ylenkahto ylpeitä.
Kyseli kylänluvuissa,
Tiijusti joka tilassa,
Kellä käytös keskuuessa
Kävi käskyin Jumalan.
Seurais seuramme tapoja,
Lakiamme, laatujamme,
Niitä kiitti kinkereissä,
Piti parvessa paraassa,
Antoi arvoa enemmän.

Esivalloista esinnä
Wiisas maanki viljelijä
Esimerkit ensimmäiset
Antoi kaikissa avuissa,
Yllytti, ylösvalasi
Kansaveljii Karjalassa.
Waarin otti vaivaisista,
Köyhät ruokki kyökistäsä.
Huonot holhoi huoneinsa,
Otti orvot suojiinsa,
Avun leskillen levitti,
Puolti syyttömät poletut.
Hyvä turva tuttavillen,
Aina auttoi ystäviissä,
Auttoi avun ansanneita.
Otoissasa oivamiesi
Ehti vuonna vuotuisesa,
Yhä vilppeyttä vihaava.
Otti otot täyvelliset,
Saatavat joka savulta;

Missä talot miehelliset,
Kussa koit kohtalaiset,
Ei ne päässyt pitkän päällen,
Niitä jättännä jälellen.
Waan jos vanhat vaivaloiset,
Lesket leivän hankkijoina,
Lapsilauma saattamaton,
Antoi restit anteiksi,
Kuittikirjan kuittaili.
Avittain avuttomia
Antoi evääksi eloa,
Wielä viili leipäkyörän,
Pani paistia palaisen,
Myöski rokkia ropeen.

Sure Suomi suurta miestä,
Ilomantsiat isäanne,
Suku suuresti sureevi;
Toiset itkeevät isääsi,
Elämäns' esikuvoa,
Puolisoo poloinen leski
Tukeasa, turvoasa,
Kunnon kansakumpania.
Kansa kaikki Karjalassa
Mainioa mainihtoovat,
Murehella muisteloovat,
Surusuulla toimittaavat,
Saneleevat vuossatoja,
Tuhansia tunnustaavat,
Arvoasa, ansioosa
Kaihoavat kallaspäätä;
Itkevätpä Ingerissä,
Wielä hallatsee Wirokin.

J. F. L[agervall].

Lauluja

1.

Onneton olen minä oltuani,
Onneton tähän kylään tultuani.

Onnettomaksi olen minä luotu,
Eik' ole minulle ilopäivää suotu.

Turvoa ei ole siellä eikä täällä,
Enempi kun linnulla lentonsa päällä.

Maaailma minua paljoki vaivaa,
Ja minun eteheni kuoppaa kaivaa.

Ystäväni on myös ynsiäksi tullut,
Kun hän on maalimalta juttuja kuullut.

Kukas sinun eksytti rakkauen tiellä? —
Tule, tule kertaksi luokseni vielä!

Muistatko muinen, kun karjassa käytiin,
Ahosilla asueltiin, leikkiä lyötiin?

Päivä se paisti ja pienet kukat loisti;
Kukatki ne ketosilla iloamme toisti.

Sinusta ja minustapa lintusetki laulo,

Ääni se kuulu ja helinä se kaiko.

Minä olin likan alku, siivo ja kainu,
Murehesta paljo en tietä'kään tainnu.

Sinä mua kutsuit morsioksesi,
Suloutta täynnä oli syämesi.

Syämesi oli kuni palava tuli;
Kukas sen nyt kylmäksi tulevan luuli!

Enkä minä itselleni näin luullu käyvän;
Ikäväni kestää kuolemapäivään.

Toivoni on rauennut, mennyt juur tyhjään,
Ei ole enää mulla ilopäivää yhtään.

Olen ma kun kyyhkynen vierahalla maalla,
Lentävä lintunen taivahan alla.

2.

Mieleheni muistuvat muinaiset ajat,
Isäni ja äitini ilotäyet majat.

Olin minä tytön taimi koria kun kukka,
Joka pojan päälleen en katsonutkaan.

Koriana kävin minä eestä ja takaa,
Mieleni oli ilonen ja murehista vapaa.

Muistanpa vielä, kun marjassa käytiin,
Mansikoita syötiin ja leikkiä lyötiin.

Linnut ne laulelivat metsien päällä,
Meistä he laulelivat siellä ja täällä.

Toisinaan kun tuli tuiskuset ilmat,
Satehiset viikot ja ankarat kylmät.

Tupa oli lämmin ja kamari oli kaunis,
Kamarissa maito ja voi ja leipä valmis.

Ei ole ajat enää niinkun olit ennen,
Entiset ajat ovat olleet ja menneet.

Nyt ei ole siaa mulla siellä eikä täällä,
Enempi kun lehellä liukkaalla jäällä.

Woi kuinka tyttöparan onki minun käynnä,
Muretta ja surua on syämeni täynnä.

Ilopäivä on mennyt ja kohta ikä katkee,
Eik' ole joka minun murehista kätkee.

Wuoteni kulki, kun virtanen vesi;
Mikä mulla tullee viimenki esiin.

3.

Ei oo mulla muretta ja ei oo huolta mitään,
Maailma se murehen nyt minusta jo pitää.

Maailma hullaa, mitä vaanki hollaa,
Waan puhas likka ma taianki olla.

Mitäs minä tuosta suren, likka nuori, nätti.
Jos minun poika jätti viinanjuoja ratti? —

Tämän kylän pojat minä tervassa keitän,
Toisen kylän pojille ma toivoni heitän.

Tämän kylän pojat minä touheen lykkään,
Muunlaiset olla pitää, joista ma tykkään.

Ennen minä liikutan rihmaa ja neulaa,
Ennenkun tämän kylän poikia seuraan.

Ennen minä liikutan likasia puita,
Ennenkun ruman pojan laihoja luita.

Ennen minä nokisia pölkkyjä kannan,
Ennenkun ruman pojan suuella annan.

MEHILÄINEN.

W. 1839. Syyskuulta.

Kertomus muutamasta varkaudesta.

Wuonna 1837 syksyllä tuli varkaita muutaman sepän torppaan Kerimäellä ja varastivat pajakalut sepältä, palkeen ja kaikki, mitä vaan löysivät pajasta, ja kantovat ne veneesen, jolla he olivat yli järven tulleet. Nämät saivat he onnellisesti veneesen. Mutta nyt piti vielä syömäainetta saaha ja lähtivät takasin sepän mökkiin, että eteistuvasta saaha leipiä ottaa, Waan kuin he sinne pyrkivät, niin sattui talonväkiä havahtemaan ja mänivät ulos kahtomaan mikä se kartanolla olisi. Samalla lähtivät rosmot pois juoksemaan. Alas talon rahvas huutaa, minkä keritään, että rosmoloita on kartanolla. Waan sillä ajalla, kuin rosmot toistais mänivät torppaan, niin sattui muutama mies soutamaan samaan rantaan, nousi maalle ja teki tulen rannalle ja aiko siinä maata yötä. Tämä kuin kuuli huuon torpasta, alas hän huuta vastaan: "missä rosmot? missä rosmot?" Nyt kuuli rosmot, että jo on ihmisiä heiän veneellensä. Ei heillä ollut enää aikaa sinne männä, vaan juosta metsään. Torpan rahvas, kuin kuulivat, että rannallakin on huutajia, juoksivat sinne ja löysivät hyvin tutun miehen siellä tulta polttamasta ja alkivat sille haastaa, niin ja niin rosmot rupeis viemään kaikki elon elämisen meiän mökistä. Ja samalla mitä he kävelivät rannalla, löysivät veneen hyvin läheltä miehen tulta ja kaikki pajakalut veneessä. Nyt vasta saivat tietää, että on sitä talosta katonna tavaraa. Eikä mies, joka tulen rannalle teki, tiennyt, että hänellä oli tavaravene vartioittavana. Tästä saivat pois kaikki kapineensa ja rosvoloihen eväslaukku, joka oli veneessä, tuli sepän omaksi. Wielä kiittelivät he yövierastaan rannalla, joka heiän onneksi sattui tuki tulemaan rannalle, vaikka ei mies tiennyt ennen koko tavarasta mitään, kuin sitten vasta rahvaan rannalle tultua. Muutama mies haasto samaa asiaa ja sano tuntevansa senkin laukun, kenen se on, joka pitäis olla Liperistä kotosin. (Räätäli Olovi Karjaliinilta Liperin pitäjältä kirjoitettu ja samoilla sanoilla tähän prantätty).

Pään parannuskeino.

Muuan tohtori ajellessaan läänissään tuli muutamaan kestikievariin. Päästyänsä taloon tulee mies tohtorin puheille ja sanoo: "voi, herra tohtori! kuin minun päätäni pakottaa; mitään silleen osais tehdä?" Tohtori meni aivan lähelle miestä ja kahtoi tarkasti silmiin, mutta tunsu samalla, että viinan löyhyä tuli ulos miehen suusta. Sano siinä samassa miehelle; "mäne nyt talon emännän luoksi ja pyy pari puhasta maitopyttyä ja tuo ne täynnä kylmää vettä tänne kammariin." Mies oli valmis täyttämään käskyn ja kanto yhen hyväkokosen pytyn täynnä vettä kammariin ja sano: "eiköhän tämä jo piisaisi?" "Noh ehkä se piisaa, sano tohtori, lähetäänpäs nyt ulos." Mies läksi eellä, tohtori perästä ja pysäytti miehen rappuin viereen seisomaan ja aukasi hänen vaatteensa kauluksen hyvin avonaiseksi, otti vesipytyyn ja

alko kaataa sitä miehen päälle, Mutta hyvin hiljaan, että se pitemmältä piisaisi. Mies parka seisoo siinä, eikä tohi mitään virkkaa, vaan lavat lotisivat, kuin täyty talvipakkasella niin kauan aikaa siinä seisoa. Wiimmein mäni kengänvarretkin vettä täyteen, että se yli nousi takasin. Kuin tämä oli tehty, sano tohtori: "mäne nyt makaamaan ja makaa niin kauan, kuin minä tulen ylös ajamaan." Mies täytti kaikki, mitä käsketty oli. Tohtori oli aikansa talossa ja mäni matkoinsa, jätti miehen makaamaan siihen. Totta tuo lienee jo havannut. (Olovi Karjaliinilta Liperissä kirjoitettu).

Älykäs morsian.

(Muualta.)

Pappi kysyi morsiamelta vihkiissä: "minä kysyn sinulta, Liisa Eerikin tytär, jos sinä otat j.n.e." Tyttö, joka luuli kysymyksen turhaksi, vastasi: "vielä hän kysyy!"

Osansaanti.

(Muualta.)

Waras kävi muutaman talon sivu ja sanoi talonpojalle, joka kylvi peltoansa: "tuosta, mitä kylvät minäkin vielä tulen saamaan osani." "Ehkä tuletkin, vastasi talonpoika, sillä minä kylvän hampua."

Mikäs talonpojan eläissä!

(Muualta.)

Mustalainen sanoi kerran: "mikä talonpojalla on eläissä; tynnörin kylvää, kaks saapi."

Laahattu taethanko.

(Muualta.)

Muuan yksinkertainen mies, joka sontaa hajotti pellollaan, näki parven variksia lentävän hänen peltansa seipäihen. Niitä pelottaakseen osotti hän taethangollaan (taikollaan) ja äänti ikään kuin ampuvinaan. Samalla sattui metänkäviä, joka turhin oli päiväsä metässä tallannut ja nyt tahtoi laahinkiasa ulosampua, ampumaan saman variksen. "Kahos perk..." sanoi sonnanhajottaja, koska kuuli paukahuksen ja näki variksen maahan putoovan, kahtoin tarkasti hankoasa, "en minä luullut hänessä ruutia olevan."

Osattoman osa.

(Muualta.)

Maamittari, joka oli jakanut niin, että yksi osakas jäi aivan osatta, lohtutti häntä sanoin: "elä huoli yhtään, kyllä sinun vuittisi (osasi) täältä kartasta löytyy."

Worpii.

(Muualta.)

Sotamies, joka ei ollut aivan tarkka ampuja, vaikka hän sen luuli itestäsä, kehui kerran maaliin ampumisellaan sanoin: "minä vain kuin ammuin, niin joka kerta huvettiin worpii (sivute)."

Akan rukous kylväissaän.

(Muualta.)

Muuan akka sanoi kylväissään: "Anna, hyvä Jumala! jyvä jyvästä, kaksi kahesta."

Yöpäivällä.

(Puoli muualta.)

Muinan mustalainen palkkautu kyntämään päivänlaskuun asti. Mutta kuin työ pisti hänellen ikäväksi, niin sanoi tuskissaan: "ennen Ristus avita on yöpuolella, ennenkuin päivä laskeksen." — Toinen, joka oli jonkun ajan muutamassa talossa kasakoinnut, sanoi: "rupes perk... talonpojalle kasakaksi; iltayöstä

lähetään työhön, eikä koskaan ennen puoltayötä levolle."

Tarina.

(Muualta.)

Kylän läpi ratsastaissani alkoi hevoseni nilkuttaa toista etujalkaansa; kenkä oli irti, sentähden täydyin viivähtää kylässä, saada kenkä kiinnitetyksi. — Sepän luona viipyissäni kokountui miehiä, vaimoja ja lapsia ympärilleni, niiden seassa eräs kerjäläisukko, joka anoi jotain almua. Pajan edessä oli vesikuoppa, jossa vasta raudoitettuja vaunun rattaita jäähdytettiin ja se oli nyt pisipintana. Kukkaroani auastessa, siitä jotain kerjäläis-ukolle antaakseni, putosi samassa kultatukaatti ja vierähti kuoppaan, josta sitä ei enää löydetty. Tienoilla olevat surkuttelivat minua vahingostani, ukko vaan suu hymyssä lausui: "laivalla meren rannassa piti Kapteinin kerran maksaa jotakuta laivamiehelle, jossa tapauksessa hopia riksi putosi veteen. Sitä ei enää saatu ylös. Waan kala, joka samassa sattui uimaan lähellä sitä paikkaa nieli sen suuhunsa. Sama kala tarttui jälestäpäin onkeon muutamalle maanmiehelle, joka veronmaksoksensa oli suuressa rahantarpeessa. Ei siis mikään hukattu eli pudotettu ole samassa kadotettu. Se on huolenpitäjän käteen elikkä talteen annettu, joka kyllä osottaa sen tositarvitsialle." Wiisaasta puheestansa annoin ukolle enemmän, kun aioinkaan esinnä, enkä niin suuresti surrutkaan enää kuoppaan jäänyttä tukaattiani.

Indialaisten kuollonjuhla.

(Muualta.)

Indian maassa Aasiassa on tavallinen, että kuolleita ei haudata, vaan poltetaan roviolla. Samalla roviolla polttaa moni leski itsensä elävänä kuolleen miesvainajansa ruumiin kanssa. Sillä se katsotaan heidän pakanallisen uskonsa jälkeen hyödylliseksi leskelle, että hän niin elävänä itsensä polttaa ja luullaan hänen sillä urhollisuudellansa sovittavan kaikki miesvainajansa synnit, jos olisivat olleet kuinka suuria. Itsensä sanotaan hänen tästä työstänsä tulevan paratiisiin ja siellä niin monta kertaa 35 miljuunaa vuotta riemussa elävän, kun hänellä on hiuskarvaa päässänsä. Mutta jos hän ei polta itsiänsä, jota laki ei välttämättömästi vaadi, niin on hänellä siitä koko elinaikuinen häpiä ja muu vastus. Ei siis ihme, että moniki leski tuliroviolla lopettaa päivänsä. Semmoisesta lesken itsensä polttamisesta kertoo muuan Euroopalainen, joka sattui paikalle näkemään, seuraavalla tavalla:

"Eilen illalla näin kauhistavaisen menon, koska muuan leski polttihen ynnä miesvainajansa ruumiin. Minä ohjattuna murhehuoneesen näin siellä kuolluen ruumiin laskettuna matolle. Leski istui hajalla hivuksin ruumiin luona. Sitte havattuansa Esivallan miehen, konttasi luoksi ja pyysi lupaa, saada polttaakseten miesvainajansa ruumiin kanssa.

"Niin pian kun Esivallan sallinta tähän hirviään menoon tuli ilmoitetuksi, nostivat sukulaiset ruumiin pariille ja kantovat ulos, leskenki päälle istuttua. Niin veivät määrättyyn paikkaansa. Tihkiältä seurasi rahvasta jälessä. Roviopino oli tehty kuivista puista ja osittain täytetty kerkkiään syttyvillä aineilla. Se oli noin kahden kyynärän korkuinen, puolenkolmatta kyynärää päältä poikki, maassa kiini ja onsi sisältä. Ruumis pantiin pinolle ja leski pesi itsensä ei ulahtaalla olevassa lammissa. Hiukan aikaa oli hän niin menehtynyt, että sukulaiset täytyivät pidellä häntä käsissään.

"Jälleen jaloilleen tointununna repäsi siekaleen vaatteistaan ja käärei kahdeksanvuotisen poikansa ympärille, jonka kautta pyhitti poikansa rovion sytyttäjäksi. Lähellä olevat miehet sekä vaimot lankesivat nyt maahan ja suutelivat hänen jalkojansa. Hän kehotti kaikkia vaimoja esimerkkiänsä noudattamaan, jos sattuisivat samaan tilaan. Nyt läheni poika palavalla tulisoiolla pinoa, sytytti sen ja kohta alko tuli leimuta vallan voimakkaasti. Leski astui myös lähemmäksi, kierti kolmasti pinoa ja heitteli sinne kainalossaan kannetusta astiasta pihkaa, sillä tulta paisuttaaksensa. Juoksi sitte iloten liekkien läpi ja istahti ruumiin viereen. Samassa oli hän liekiltä sulettu, jota katsojat kiihdyhtivät nakellen sinne hampua ja muita sytteitä. Ihonki jo mustuttua paukutti hän vielä käsiänsä yhteen, siksi että viimein vaipuivat ja koko ruumis oli kun kekäle vihasten liekkien keskellä.

"Rahvas huusi ja ilotsi lakkaamatta, todistain ei vielä koskaan nähneensä jalompata ja järkähtämättömämpää vaimoa. Minä seisoin lähellä pinoa, vaimon kasvot olivat minuun päin. — En unhota tässä iässä sitä kaamiata näkyä. Se oli yli kaiken, mitä voidaan sanoa, kauhia ja hirmuinen. Alussa loisti vaimon katsannossa lempeys, sitte urostui hän ja kaljahti, sen perästä vallotti heikkous ja tuskantapanen uuvutus, mutta pinoa kiertäessään palausi entinen kylmä rohkeus.

"Woi hän olla noin 50 vuoden vanha, miesvainajansa oli elänyt 60 ajastaikaa. Kolme lasta jäi häneltä jälkeensä, yksi tytär 20 vuotinen ja kaksi poikaa, toinen 8, toinen 7 vuoden vanha."

Näitä lukiessamme emmekö ilolla tuntisi, mikä onnellisuus meillä eikä ole uskostamme jo tässäkin ajassa pakanauskoisten kansain rinnalla?

Ystävät.

(Muualta.)

Rikkaalla kauppamiehellä oli poika, jota hän sydämestänsä rakasti. Hän kasvatti hänen suurella huolenpidolla, eikä laiminlyönyt mitään millä saisi hänestä jalomielisen, siviän, Jumalata pelkääväisen ja ymmärtäväisen nuorukaisen. Sitte kutsui hänen kerran eteensä ja sanoi: "poikani! kaikki, mitä säätysi ja virkasi mukaan sinua hyödyttäisi, olen antanut oppiaksesi. Waan se oppi puuttuu vielä sinulta, jolla voisit tuntea ihmisten moninaiset mielenlaadut ja omasuudet. Sentähden toivon sinun lähtevän muutamaksi ajaksi vieraille maille vaeltamaan. Matkoilla nähdään ihmisiä kaikesta laadusta ja mitä enemmän niitä nähdään, sitä paremmin opitaan niiden seassa elämään. Maailma on suuri kirja täynnänsä hyödyllisiä neuoja. Se on peili, joka silmin nähtäväksi osottaa ihmisten moninaisen muodon ja josta viisas ennättää sen korkeimman edun tässä elossa, nimittäin *ystävän*. Poikani! jos löydät yhden ainoankaan ystävän elämäsi alla, niin on sinulla sulosin ja pysyväisin onni kädessäsi, jota ei muu, kun kuolema voi kukistaa. Muu onni ja tavarat ovat tuhansien tapausten alasia, mutta ystävää ei voi kenkään anastaa. Etsi siis matkoillasi saada sinulleki joku ystävä ja ele katso kalliimmiaki kamaroita suureksi ystävän rinnalla."

Nuorukainen jätti hyvästi isänsä ja lähti matkalle, kulkeusi muutamaaan lähimaahan, oleskeli siellä jonkun ajan ja palausi kotia, ennenkun isä luuli hänen missään vielä tutuksikaan tulleen. Kummastellen tätä pikaista paluuta sanoi isä hänelle: "no, poikaseni niinkö palasit pian jälleen!" "Isäni, vastasi nuorukainen, sinä sanoit suurimman tarkoituksen matkallani olevan, että löytäisin yhdenkään ystävän ja nyt olen löytänyt jo kaksiki kymmentä, jotka ovat varmaan taattavat, tosiystäväni."

"Hyvinpä kyllä, arveli kauppamies, oletki ystäviä saanut ja niin vähässä ajassa. Minä itse en ole niin onnellinen ollut. Seitsemän kymmentä ajastaikaa olen elänyt, koetellut onnen ja onnettomuuden vaihteita, tullut tuntemaan monta ihmistä, mutta, kaikkein niiden seassa ja kaikella sillä pitkällä ajalla ei kun yhden ainuan ystävän. Ja sinä olet muutaman kuukauden ajalla löytänyt kaksikymmentä! Mutta muistatko vielä, mitä lähtiessäsi sanoin sinulle: *ele kiitä ystäväitä, ennenkun hädässä koettelit*. Nimiystäviä löytyy paljo, vaan tosiystäviä ylen harvassa. Nimiystävät eivät tiedä, mitä ystävällä ymmärrettäänkään. He ovat sumun kaltaiset aamulla; niinkun sumu pakenee ensimmäisen auringon säteen edestä, niin heki ensimmäisessä hädässä. He kohtelevat yksinkertaista, joka heihin luottaa, niinkun humaltunut mies kannuansa. Niin kauan kun siinä olutta kesti, katseli hän sitä sulosilla silmillä, vaan kun se tulee tyhjäksi, hän siitä ei enää huoli, vaan luopi pois tyköänsä. Pahoin pelottaa minua, poikani, että ne kaksikymmentä ystäväsi ovat kaikki tämän juopuneen vertasia."

"Wääräsä luulossa olet sinä, isäni, lausui nuorukainen. Tuiki tarkon tiedän, että nämät minun ystäväni eivät hyljää minua, jos kuinka tyhjänä, köyhänä ja onnettomanä tulisin heidän tykönsä ja heiltä mitä tahansa tarvitseisin."

"No käydään koettelemaan, vastasi isä, minä en usko koettelematonta ystävää." — "Käydään, käydään," sano poikaki.

Kauppamies teurasti kauriin, pani sen säkkiin ja tahrasi pojan vaatteet verellä. Pimiän tullen nosti säkin, jossa teurastettu kauris oli, poikansa selkään ja neuoi häntä, kuinka hänen tulisi käyttää itsiänsä. Niin lähtivät ja tulivat lähinnä asuvan luoksi niistä pojan kahdestakymmenestä ystävistä. Poika kolkutti ovelle ja ystävä avettuansa kysyi syytä tähän myöhäiseen etsikkoon. Poika vastasi: "olethan sinäki kuullut siitä riidasta, joka on meidän ja sen lähellä asuvan hoviherran välillä. Äsken kohtasimme toisen yksinäisellä paikalla kaupungissa. Havattuansa minun julmistui hän ja karkasi vihan vimmassa päälleni, jotta täytyi kaiken voimin varjella itsiäni. Minä vedin miekkani, varotin ja vaadein häntä säästämään henkeänsä, vaan hän vimmassaan syöstäytyi vasten paljasta miekkaani ja kaatui hengetönnä paikalle. Pelkäsin kostoa ja turmioa sekä itselleni että isälleni, jos asia tulisi ilmi, liiatenki kun hän elää suuressa arvossa kuninkaan tykönä ja on muutenki korkiasta suvusta. Sentähden otin hänen ruumiinsa ja kannoin tänne. Rukoilen sinua, kätke se niin kauan huoneessasi, että löydän jonkun salasen paikan, johon taitaisin haudata."

"Pieni on huoneeni eläville, saati kuolleille, vastasi nähtävästi närkästyksissään ystävä. Paitsi sitä tietää jokainen, kuinka eripuraisuudessa olet elänyt sen surmatun hoviherran kanssa. Jokahinen tuntee

myös meidän ystävytemme ja kun helposti arvaavatki hänen sinulta surmatuksi ja ruumista ei löydetäisi muualta, niin tokko ei lähdetäisi sitä täältäki etsimään. Ei se auttaisi sinua onnettomuudessasi, että siihen kietoisit minunki. Ainuan palveluksen, jonka voin sinulle osottaa, on se, että kätken salasuutesi."

Nuorukainen pyysi ja rukoili apua hädässään, mutta turhaan. Hänen hyvä ystävänsä tuli aina kylmemmäksi ja vastukset harvemmaksi, niin että hänen viimein säkkineen täytyi taemmaksi vaeltaa. Hän meni toisen ystävän tykö, joka samalla tavalla kohteli häntä, ja niin kävi hän järjestänsä jokaisen tykönä niistä kahdestakymmenestä, vaan viimeisestä ei ollut enemmän apua, kun ensimmäisestääkään.

"Joko nyt näet, sanoi kauppiamies pojalleen, kuinka vähä on ulkonaiseen näköön luotettava? Kussa on näiden ystäväsi tosiystävyyttä, jota ylistellen kiitit? Heti kuultua hätäsi, raukesi heidän rakkautensa. He ovat valkoseksi sivuttuja seiniä, vedettömiä pilviä, hedelmättömiä puita. Mutta lähdetäänpä nyt minun ainuan ystäväni luoksi!" Sinne tultuansa kolkutti kauppiamies ovelle. Ja koska mies sisällä kuuli ystävänsä äänen, aukasi hän oven ja kysyi sydämellisellä rakkaudella, miksi niin myöhään etsei häntä. Kauppiamies jutteli poikansa valhetellun onnettomuuden ja pyysi ystävänsä kätkemään ruumista.

"Mielelläni kätken, jos vaikka usiampia, vastasi ystävä. Eikä mikään pelko elikkä vaara taida estää minua kokemasta kaikkia, mitä voin sinun ja poikasi pelasteeksi. Lähde nyt poikanesi, minä saatan teidät maakartanohoni, jossa elättä piilossa ja vapaana kaikista oikeuden etsimisistä."

Kiittäin ystävänsä nytkin osotetun jalouden ja rakkautensa puolesta, sanoi kauppiamies hänelle: "ei ole mitään hätää; minä olen ainuastaan valhetellut tämän seikan, näyttääkseni yksinkertaiselle helppouskoiselle pojalleni, mikä erotus onki ystäväin ja ystäväin välillä. Hänellä oli kaksikymmentä ystävää, joidenka luona kävimme, eikä yksikään olisi auttanut häntä, niinkun sinä minua."

Keino ylösherättää kuolleita, taikka täyttä onnellisuutta ei löydy maassa.

(Muualta.)

Kuninkaalta kuoli puolisonsa ja häntä ei voitu millään lohduttaa. Yöt päivät istui, suri ja itki hän sen kuolleen ruumiin vieressä, ei syönyt eikä juonut, jotta jo peljättiin hänen itsensäki kohta kuolevan. Niin käytiin ja noudettiin muuan viisas mies, etteikö hän saisi Kuningasta ylellisestä murehestaan vieroitetuksi. Viisas tuli ja astui surutupaan Kuninkaan eteen. "Armollinen Kuningas! sanoi hän, ele närkeästy, että rohkenen sinua lähestyä suuressa Murheessasi. Enkä tule tyhjillä lohdutuksilla vaivaamaan sinua, vaan ilmoittamaan, että entinen onnesi on pian jälle palajava. Pian on puolisoni heräjävä unestaan ja omalla kädellensä pyhkivä kynelet silmistäsi. Toki oudostutti puhettani, mutta minä olen muutamassa vanhassa kirjassa löytänyt aivan tarkan välikappaleen, jolla voin jälle herättää puolisoni. Sihin ei tarvita, kun että kolme täydellisesti onnellista ihmistä kirjoittavat nimensä puolisoni haudalle, niin hän kohta nousee ja on elävä, kun ennenkin.

"Se pitää kohta tehtämän, sanoi Kuningas, valitse itse ne kolme onnellista, joita tarvitset. Jos he takasin tuovat kalliin puolisoni niin olen itse heidän seassansa neljäntenä täydellisesti onnellisena." Paikalla antoi hän ulos käydä käskyn, että kaikkein, jotka nautitsivat täyttä onnellisuutta piti löydyttämän itsensä viisaan tykönä ja antaman nimensä Kuningaspuolison haudalle.

Waivoin oli tämä käsky maakunnassa julistettu, koska muuan nuori mies juoksi hengästyneenä viisaan eteen ja sanoi hänelle: "nimeni on *Abraham*, kirjoita se haudalle ja joudu, sillä aika on tärkeä." "Miksikö niin tärkeä?" kysyi viisas. "Siksi, vastasi nuorukainen, että minä rakastan nuorta, ihanaista neitsyttä, täydellisintä Jumalan luotua olentoa. Tämän täydellisyytensä ohessa on hän kuitenkin vähä muuttelevainen ja epävakainen luonnostansa; eilen hylkäsi hän minun luotaan, vaan kutsui tänäpäpä jälle ja nyt minä juuri tällä hetkellä, olen onnellisin kaikista ihmisistä. Jos vielä huomennaki lienen, sit' en tiedä. Sentähden joudu nimeni kirjoituksessa!" "Sinä olet onnellisin ihmisistä, vastasi viisas, niinkauan kun se ihana neitsyt sinua rakastaa ja sitte kun hän hylkää sinun, olet kentiesi onnettomin mielestäsi. Mutta hän rakastaa eli hylkää, miten ilma muuttuu. Wähän kummanlaista on siis onnellisuutesi. Kernaammiten, kun sinun onnellisuutesi, rupiaisin vilutaudin alaseksi, joka ehki määrääjoillansa palajaa ja jota vasten tiedän olla varusalla. Mene pois nimesi, se ei kelpaa."

Muutaman päivän perästä tuli nuori aviopari viisaan eteen. He olivat neljä vuotta hellimmästi toinen toistansa rakastaneet. Moninaiset esteet ja koetukset olivat he onnellisesti voittaneet ja nyt vihdoin altarin edessä yhdistyneet. He puhuivat niin ihastuttavasti onnellisuudestaan, että viisaalla ei ollut mitään vastaan sanomista. Kuitenkin sanoi hän täytyvänsä koetella, jos sama onnellisuus olisi oikein vaka ja kestävä. "Tämä koetus, sanoi hän, olkoon ei pitkä, eikä vaivaloinen. Menkää yhdeksi viikoksi ja nautitkaa iloa toinen toisenne kanssa ilman mitään muuta huvitusta ja ypö yksinäne. Itsestänne

mahtaa teillä olla kylliksi iloa, ettettä muuta kaipaakaan. Sitte viikon päästä tulkaa jälleen, niin kirjoitan nimenne." — Ilolla mieltyivät tähän kokeeseen ja rientivät kahdenkesken nautitsemaan iloa, jota ei kenkään koko viikossa olisi hämmentävä. Missä ihastuksessa, missä riemussa eikö kulunut ensipäivä! Seuraava oli jo vähä penssiampi, kolmantena ikävyivät, neljäntenä riitautsivat ja viidentenä — erkausivat toinen toisestaan. Wiisas odotti heitä, vaan ei kuulunut kumpaakaan.

Wasta mainitun nuoren parikunnan perästä tuli kaksi köyhännäköistä, erinomaista personaa ja pyysivät tulla kuunneltavaksi. He olivat veljekset ja vanhin heistä alkoi lausua: "köyhiä olemma me ja alhaisesta säädystä, eikä meillä ole ystäviä, jotka meitä auttaisivat. Asumma pienessä kaupungissa, jossa tuskin lähimmäiset naapurimmeakaan meitä tuntevat. Sanalla sanottu: emme ole lähelläkään onnea vaan jos kuninkaalle kelpaisi auttaa meitä, niin pian puolisonsa herättämiseksi saisi meistä kaksi täysionnellista ihmistä. Sihen ei tarvittaisi muuta, kun että asettaisi veljeni maaherraksi syntymäkaupungissamme ja minulle, joka en pyri kunniasioihin, käskisi rahavoutinsa maksaa sata tuhatta riksiä." "Pian pitää olla anomuksenne täytetty, vastasi wiisas. Minä käyn Kuninkaan puheille ja epäilemättäki antaa hän teille mitä onnellisuudeksenne tarvitsetta. Mutta sitä ennen, sanoi hän sille vanhemmalle veljelle, pitää sinun laittaa minulle kirjallinen todistus joltain, jolla on sata eli tuhatki tuhatta riksiä ja sillä summallansa olisi täydeksi onnellinen." Ja nuoremmalle sanoi hän: "sinun pitää laittaa minulle samanlainen todistus joltain pienen eli suuren kaupungin maaherralta. Sitte olen tekevä, mitä taidan teidänki onnellisuudeksi ja meillä on kolmen kaivatun siasta neljäki täydesti onnellista ihmistä. Kuninkaan puolison heräjämisen tulee niin välttämättömästi tapahtumaan."

Weljekset mieltyivät siihen, lupasivat laittaa todistukset ja pian tulla takasin, vaan eivätpä tulleetkaan. Eivät löytäneet rikasta, joka ei pyrkinyt rikkaammaksi, eivätkä maaherraa, joka ei olisi toivonut päästäksensä vaikka Kuninkaaksi. Tainkaltaisilla mutkilla pääsi wiisas monesta muustaki onnellisuuden uneksiasta, joista yksi toivoi saada jonkun ihanan maahovin, toinen korkian kunniaviran, kolmas arvomerkin j.n.e. Monen semmoisen hurjan perästä tuli vihdoon muuan vakainen kelpomies, joka ei toivonut, mitänä. "Herra, sanoi tämä kelpomies, iloa ja huvitusta minä yksin rakastan, mutta viisaudeniloa ja huvitusta. Työ, kohtuus ja tyytyväisyys ovat ne välikappaleet, joilla viljelen iloani ja lisään nautintoani. Myös olen nuori, terve ja melko rikas. Sihen lisäksi on minulla monta ystävätä, eikä yhtään tiettyä vihamiestä. Waimoni on nuori ja kaunis, jota rakastan sydämestäni ja hän rakastaa minua. Wiisi vuotta olemma jo olleet yksissä ja saanet kaksi kaunista lasta, pojan ja tyttären. Eikö minulla siis ole syytä pitää itseäni täydesti onnellisena? Synti olisi minulla siitä, jos muuta ajattelisinkaan." "Wissisti on sinulla syytä siihen, vastasi wiisas, ja tunnustaa täytyy, kuoleman minua, jos olisin sinun siassasi, jo vähän pelottavanki." "Aivan tosi, lausui toinen, tämän elämän nautinnoilla olisi aivan huono arvo, jos ei niiden loppu toisinaan vähän huolettaisiki." "Oikein sanottu, arveli wiisas, mutta epäilen, että se onnellisuus, jota pelko toisinaan tapaa, ei ole oikein puhdas ja täydellinen." "Kuolematani, sanoi mies, minä vähemmiten kaikista muistelen." "Se sitte on toinen asia, lausui wiisas, mutta koe ystävänä saada se peräti pois ajatuksestasi ja totuta itsesi uskomaan, ettet koskaan kuole. Sitte tule jälleen ja minä kiittollisuudella otan nimesi haudalle kirjoitettavaksi. Nyt siitä ei vielä ole apua kuolleen herättämiseksi."

Se onnellinen meni ja koki poisvieroittaa kuoleman muiston. Mutta mitä ennemmin hän yritti olla ilman, ettei koskaan muistaisi kuolemata, sitä useimmin tuli se hänen muistoonsa ja mieleensä. Wiimein rupeis kuoleman pelko häntä oikein vaivaamaan. Ei hänestä siis ollutkaan takasin tuliata. Kolme kuukautta oli kulunut siitä, kun wiisas ensin alkoi täydestä onnellisia kuulustella. Ja kun ei sillä ajalla ollut ketänä semmoista tavannut, niin epäili vastakaan tapaavansa. Niin meni Kuninkaan tykö, jonka ensimurhe jo oli niin antaunut, että wiisas rohkeni tunnustaa, epäilevänsä, ei koskaan löytää täysionnellista ihmistä, jonka nimi kelpaisi haudalle. "Mihin, sanoi Kuningas, mihin kaikki se tyhjä vaivasi? Mikset heti kirjoittanut omaa ja jonkun muun kahden viisasten nimeä haudalle jos siitä olisit apua toivonut? Te viisaat kuitenkin aina keuhutta ja kerskaatta, ettei muussa, kun viisauden tutkinnossa ole täyttä onnellisuutta." "Uh, armollinen Kuningas! vastasi wiisas, ne viisaimmatki meistä ovat kuitenkin ihmisiä. Usein pettyvät omilla, usein toisten luuloilla. Mitä minuun koskee, niin olen kolmekymmentä vuotta etsinyt viisautta ja onnellisuutta, vaan en ole vielä löytänyt kumpaistakaan." "Niinmuodoin, sanoi Kuningas, ei ole yksikään ihminen täydesti onnellinen?" "Ei yksikään, vastasi wiisas, ei yksiainuakaan. Eikä taida'kaan kukaan täällä elossa tulla täydesti onnelliseksi. Sillä kaikki muuttuu ja ilomme lakastuu, kun kukkanen. Se korkia puolisosi, jota suret ja kaipaavat, uskoi ihanimman ikänsä alla tämän totuuden. Ylistäin Luojan tahtoa käytti hän tästä vajaan elämästä hyväksensä mitä hänelle oli sallittu, ja on nyt mennyt toiseen onnellisempaan, josta, joka sinne kerran tuli, ei enää toivo takasin. Niin mitä sinäki, korkia Kuningas, häntä sieltä paremmasta elämästä pahempaan toivoisit. Lakkaa suremasta ja tydy Luojan töihin, sillä ei kenkään taida niitä parantaa."

Wisusti miettien tyytyki Kuningas ja kiitti viisasta vaivoistansa ja nevoistansa. Eikä olisi enää antanutkaan puolisoansa herättää. Tavalliset lohduttajamme, aika, toimet, huvitukset ja uudet huolet lohduttivat hänenki murheessansa.

MEHILÄINEN.

W. 1839. Lokakuulta.

Kuningasten onni.

Kun muuan Bramina Patnassa aamulla läksi ulos huoneestaan, löysi hän ovensa edessä kahiloista tehdyn korin, jossa äskensyntynyt poikalapsi makasi. Hän otti lapsen, piti ja kasvatti sitä huolellisesti ja nähtyänsä sen olevan harras-oppisen ja muuten hyväluontoisen antoi sen oppia kaikkia, josta sille mieheksi tultuansa mahtaisi jotain etua olla. Lapsi kasvoi mieheksi ja ylettiin aikaavoittain korkeimpiin kunniasioihin, siksi että hän viimein tuli Kuninkaan lähimmäksi käskynhaltiaksi: Sitte Kuninkaan kuoltua ja vallanperillistä ei ollen, valittiin hän yksimielisesti Kuninkaan jälkeenseuraajaksi.

Semmoisena hänen kerta oikeutta uutten alammaistensa kanssa pitäessä näki kansan seassa vanhan ukon alinoma puoleensa katselevan. Kuningas oli havatsevanansa ilon ja lempeyden kyyneleet ukon silmissä, kun samassa oudonmuotoinen mies astui oikeushuoneeseen ja ukko yhtäkkiä karkasi sen päälle kaikella innolla. Hän veti häntä, ehkä toinen teki vastakynttä, Kuninkaan istumen eteen ja sanoi: "Herra! kosta puolestani tälle ilkiälle tähtientutkialle ja kuuntele armostasi minun elämäni laittaa, joka vähän koskee sinuunki. Minä olen isäsi, ehken tähänasti ole uskaltanut ilmoittaa itsiäni pojalle, jonka lapsuudessansa heitin ja jonka rakkautta en ole ansannut. Waan nähdessäni tämän mieron heittiön, jonka tässä vedin eteesi ja joka on syy kaikkeen rikokseeni, en voinut hillitä itseäni ja enempi salasuuttani kätkeä. Heti synnyttyä kannoin sinun tämän pettäjän luoksi ja pyysin hänen katsomaan, mitä tulevasta elämästäsi olisi tietävä. Hän oli tähtiä tutkivinsä ja piti muuta ilvettä, jost' en ymmärtänyt, kun minkä viimein sanoi, että poikani ennen neljää kymmentä vuotta olisi onnettomin ihminen koko maassa. Peljäten sitä hirmuista ennustusta katsoin paremmaksi, ettäs kuolisit lapsena, kun kasvaisit ja tulisit onnettomimmaksi kaikista, sentähden laskin sinun koriin ja heitin sen avullisen miehen ovelle. Hän ei kuitenkaan antanut sinun kuolla, vaan kasvatti. Ne neljäkymmentä vuotta ovat kuluneet ja katso! sinä olet et onnettomin, vaan onnellisin koko maassa. Sinä olet Kuningas ja rankase nyt tätä konnaa, tätä hävytöntä valhetteliata, tätä ilkiätä ennustajata ja anna isällesi anteeksi, mitä hän sinulle tosin isällisestä helleydestä nuorena teki."

Ennustajan ääneti oleminen ja hämmästys, ukon tosi kiivaus, hänen surunsa ja ilonsa, kaikki vahvistivat hänen puheensa totuutta. Eikä Kuningas siitä epäillytkään, vaan nousten istumeltansa syleili isäänsä ja sanoi: "lähimmässä siassa Jumalan ja kansani jälkeen kunnioitsen ja rakastan sinua, vaan pois se, että rankaseisin tätä tähtientutkiata. Hänen ennustuksensa, ehkä kuinka kamalalta se kuuluu, on yhtähyvin täytetty. Neljäkymmenen vanhana valittiin minä Kuninkaaksi ja sitä on hän ennustanutki. Ohoh isäni! jos tietäisit, mikä suuri raja on elämän onnen ja Kuninkaallisen istumen välillä, niin et kyllä soimaisikaan tähtientutkiata ennustuksestaan. Sen kaihilakorin, johon minun piennä laskit, ja Kuninkaanlinnani välillä ei ole niin suurta erotusta, kun onnellisuuden ja Kuningas-istumen välillä. Remusat ilot, joita seuraavat mielikarvaus ja tympeys; haikiat sydämen nuhteet, joita toiselle ei saa ilmoittaakaan; korkia virka ja inhimillinen heikkous; ei vapautta, ei lepoa missään; monta ylistäjätä, ei yhtään ystävätä; katso siinä sen onnettomuuden kuva, johon taivas on minun määrännyt. Ei kyllin siinä, että tukahutan sydämeni halut Kuninkaan velvollisusten tähden, usein täytyy myös panna vastaan kansani rakkaimmia toivotuksia, eikä katsoa sitä, jos menetän kansan rakkauden ja tulen vihattavaksi. Minun täytyy vaatia ja pakottaa heitä oma in etuinsa heittämisellä kartuttamaan yhteistä etua ja järjestystä, jot' ei he oikein tunne ja josta he, sen pahempi, ei paljo huolikaan, jos kuinka tuntisivat. Minun täytyy olla kolkon ja yksivakaisen, kuni lain; hellän ja lempeän, kuni isän; terävän kuni miekan, ja mitä minun ei täydy olla! Wähissä sanottu: minun onneni olisi suurin kumma maailmassa, jota taivas ei ole salliva. Ei, sanoi hän, kääntäin päin kansaa, ei lapseni minulla ennen ole mitään onnellisuutta odotettavana, kun näen teidät kaikki hyvinä, toimellisina ja onnellisina."

Uskonopin vaikutus.

(Muualta.)

Kun kerran Mahomettiläinen maanvaltia istui ruoalla, pudotti orja, joka ruokia kantoi, tapaturmasta kuuman vellimaljan hänen päällensä. Wihastuneena katsoi valtia orjaa ja tämä pelvosta vavisten heittäysi hänen jalkohinsa ja kertoi seuraavat sanat *Koranista* (Mahomettiläisten raamattu). Näin sanoi hän: "*Paratiisi on niiden, jotka tukahuttavat vihansa ja hillitsevät itsensä.*" "Minä en ole vihanen," lausui valtia. Orja luki seuraavan värsyn: "*ja jotka anteeksi antavat niille, kuin ovat heille väärin tehneet.*"

Waltia katsomatta hänen päällensä sanoi: "minä annan sinulle anteeksi." Vielä lisäsi orja: *"ja erinomattain rakastaa Jumala niitä, jotka pahan hyvällä maksavat."* Nyt ojensi valtia leppiästi kätensä orjalle ja lausui: "no olkoon niinki! Nouse ylös; minä lahjoitan sinulle vapauden orjuudestasi ja annan päälliseksi neljä sataa hopiarahaa." Liikutettuna halaili orja hänen jalkojansa ja sanoi: "Oh minun Herrani! sinä olet verrattava jaloimpaan omenapuuhun; sen varjossa on hyvä elää ja se antaa hedelmänsä vielä silleenki, joka sitä kivillä nakkelee."

Suuttuu kerran viisaski.

(Muualta.)

Mahomettiläinen viisas, Jumalinen mies söi koko paaston ajalla ainuasten kerran päivässä auringon laskemisen jälkeen, eikä sillonkaan enempätä kun yhden viinamarjan. Yhtäläiseen tutki hän Jumalan nimeä, töitä ja olentoa ja rukouksissaan oli hän niin kiivas ja harras, että taivaan linnut, pitäen häntä muuna kuvana, ei elävänä ihmisenä, laskeusivat hänen päällensä. Hänen yksinäinen majansa oli kalkkein onnettomain, lohdutusta kaipaavien, katuvaisten kokouspaikka. Ne, joita tehdyt syntinsä rasitti, mielenlevottomuus vaivasi ja omatunto nuhteli, harvoin tämän viisaan tyköä lohduttamattomina palasivat. Kaikillen oli hän nöyrä ja altis, kuunteli ja puhutteli kaikkia kärsivällisyydellä, eikä ollut vielä kenellenkään suuttunut eli närkeästynt.

Muutamana päivänä tuli taas mies hänen tykönsä ja sanoi: "pyhä mies! minä olen köyhä ja vaivainen. En sitä kuitenkaan niin surisi, vaan kun näen veljeni eräisessä ansatsemattomassa menestyksessä. Kaikissa hänelle onnistaa ja taivas näyttää juuri valinnee hänen, heittäneen minun huolenpidostansa. Minä elän vihattuna ja ylenkatsessa, hän yhteisessä arvossa ja rakastettuna. Kunne ikäs käännäme, täytyy kuulla häntä kiitettävän, ja sen pahempi, täytyy minun itseki toisinaan muiden kanssa ylistellä häntä. Pyhä mies! minä olen onnettomin kaikista ihmisistä. Rukoile edestäni ja lohduta minua."

Tämä valitus oli ensimmäinen, jota se viisas ilman kanssakärsivällisyydettä kuunteli. "Pois silmistäni, sinä kelvoton, pakene pois sinä kaiken hyvän vihaaja, sanoi hän. Sinä et ole onnellinen, ellet saisi Jumalata itaraksi, veljeäsi onnettomaksi eli muuten pahanelkiseksi ja vihattavaksi. Pois silmistäni! pois!"

Tarina.

(Muualta.)

Kolme akkaa soutivat kerran myllyltä kotiin. Rupesipa heitä janottamaan. Arvelivat akat, mikä meillä on pakko paljasta vettä juoa, kun meillä jauhosäkkiä veneessä on — kaaetaanpa muuan säkki järveen, niin saahan suurusjuomaa. Yksi kaato jauhoja, toinen souti venettä, kolmas hämmänti melalla jauhoja sekasin. Eipä vielä tullut hyvää juomaa. Jo kaatovat toisen säkin. Samalla tavalla ei siitäkän apua. Vieläpä kaatovat kolmannen, että joka akalta meni kaikki jauhot, eikä siitä tullut sen parempaa juomaa. Wiimein sanovat, että jauhot taisi mennä pohjaan ja menivät yksi toisen perästä jauhoja pohjasta hakemaan. Ja siellä taitavat vielä nytkin olla.

Tarina.

(Muualta.)

Kerran istu vanha mies lammin rannalla ja pesi tuohia. Siitä sattu jalopeura kulkemaan, kysy mieheltä, mitä hän teki. "Jalopeuran suolia minä tässä pesen," vastasi mies. "No mistä sinä niitä olet saanut?" sano jalopeura. "Ei minussa näihen saajaa ole, nämät ovat saamamiehen saamat." Jonka kuultua meni jalopeura pois. Samalla tuli karhu miehen luoksi ja kysyi, mitä hän teki. Karhun suolia pesevänsä, sano mies. "Mistä niitä olet saanut?" arveli karhu. "En minä niitä saa, vain se on saamamies, joka saapi", sai karhu vastaukseksi. Jonka kuultua karhukin meni pois. Sitte tuli susi, joka myös kysyi miehen työstä, jolle mies vastasi, hukan suolia pesevänsä. Hukan vielä kysyttyä niihen saamisesta, sanoi mies, kun eellimmäisillenkki, ne saamamiehen, ei itsensä saamia olevan. Kohta senjälkeen joutuvat kaikki yhteen ja alkovat haastaa, mitä kukin oli nähnyt. Jalopeura sanoi nähneensä miehen jalopeuran suolia, karhu karhun ja hukka hukan suolia pesevän, jotka kaikki saamamies oli hänelle saanut. Niin lähtivät kaikki miehen puheille ja kysyivät, minkälainen se saamamies on, jos he

saisivat sitä nähä. Mies vastais: "ette saa sitä muutoin nähä, kun ette laaji hyvää ruokaa yksinäisen tuvan pöyälle ja itte mene salapaikkaan tahtomaan, kun se tulee syömään teiän ruokaanne. Wain minä varoitin teitä pitämään varanne, jos se suuttuu syöessään ja alkaa marata. Silloin arvatkaa, että ruoka ei ole hyvä ja kahtokaa itte'kin ettettä tule kuoleman omaksi." Nyt lähtivät miehen luota ja tekivät niinkuin käsketty oli. Kaikki valmiiksi saatua, jalopeura nousi uunille, sieltä nähäkseen, minkälainen pyytömies syömään tulee. Karhu meni lattian alle, jossa oli suuria rakoja, niistä kahtoaksensa. Hukka nousi orsille päreihin päälle. Samassa tuli kissa, hyppäsi pöyälle, alko syöä ja marata. Karhu joka oli sillan alla, pilkisteli rakoloista. Sattupa korva näkymään raosta, jota kissa luuli hiireksi, hyppäsi kiini karhun korvaan. Karhu kiljasi minkä jakso, josta kissa säikähti ja ampusi uunin päälle. Jalopeura parka silloin nurinniskoin lattialle. Siinä kissa taas säikähti ja juoksi uunilta päre'orsille. Sieltä hukka parahin kanssa lattialle ja kiitti jokainen, kun pääsi ehyellä turkilla pakoon. Jalopeura suurin ja väkevin siitä seuruesta juoksi yhtä kyytiä pois koko meiän maasta ja paras olisi ollut, jos toisetkin olisivat voineet seurata häntä. Mutta uupuivat kesken karhu ja hukka ja jäivät tänne.

Tarina.

(Muualta.)

Waimo muuan piti salaukkoloita, joita oli kolme, yksi *Olli ojan takoa*, toinen *Pekka pellon pientarelta*, kolmas *Niilo niitun päästä*. Ja vaimo vihasi sentähden omaa miestänsä. Ja tuumasi kerran yhen salaukkonsa kansa, mitenkä hän saisi miehensä sokiaksi, ettei se olisi aina haittana toisten kanssa yhtä pitäissä. Salaukko sanoi: "mene ja kysy kallion haltialta, kyllä se antaa tieon." Oikia mies, joka kuuli heiän tuumansa ja tiesi vaimonsa menevän kysymään, meni eilläpäin ja nousi puuhun, joka oli tihiäoksanen. Ja vaimon paikalle jouvuttua, kysyi eriaänellä: "mitä sinulla on asiaa?" — "Läksin tietoa ottamaan, miten saisin mieheni sokiaksi." — "Kyllä sen saat, mutta ompa sinulla kolme salaukkoa, jonkatähen sinä omaa miestäsi vihaat," — "Kaikkipa vuorenhaltia tietääkin; niin on, niin on asia", sanoi vaimo. — "Noh mene nyt kotiisi ja keitä hyvin makia maitovelli, anna sitä miehesi syöä, niin hän kohta tulee sokiaksi." Waimo lähti kotiin menemään. Mies kohta alas puusta ja läksi toista tietä. Niin oli ennen kotona, kuin vaimo, eikä ollut tietävänään koko asiasta, vaan sanoi vähän ajan päästä: "kuuleppas vaimoseni, mitään minä saisin syöä puolipäiväseksi!" "Wuota minä keitän maitovelliä", sanoi vaimo, johon ukko oli hyvin tyytyväinen. Sai velli valmiiksi. Rupes ukko syömään ja alko kohta valittaa, että hänen silmänsä tuntuu kipiältä ja hieroo niitä käsillään. Waimo sanoi: "kah mikäs niillä nyt on, terveethän ne ovat tähän asti olleet." Ennen kun ukko oli päässyt syömästä, niin oli jo olevinaan upposokia, eikä nähnyt poislähtiä pöyän luota ilman saattamata. Nyt alko vaimolla hyvä elämä, kun ei ukosta ollut pelkoa. Kului vähän aikaa, kun lahtunaika joutu. Mies tuumaa vaimolleen, mistä lahtari saahaan. Waimo sanoi: "annas minä käyn Ollin ojan takoa, kyllä se osaa laahata." "No käy!" sanoi mies. Olli tulee ja härkä tuoan tupaan. Ukko haki kirvestä, jolla härkää päähän lyöä. "Anna Olli näkevä mies lyöpi!" sanoi vaimo. "Itte isken härkääni, vanhaa vaivani näköä", arveli ukko ja samassa löi Ollia ohtaan, joka nuorasta piti härkää. "Woi, voi! kun löit Ollia ja tuohon tapot miehen", huusi vaimo. "Eihän sokia mistä tieä", sanoi mies ja laittivat Ollin raaon lattian alle. "Mistäs nyt lahtari saahaan?" arveli ukko. "Minä käyn Pekan pellon pientarelta, kyllä se sen tappaa," sanoi vaimo. — "Kay, käy, eukko kulta!" — Pekka tulee, ukko taas panee Pekan härkää pitämään ja käkee iskeä vanhaa vaivan näköänsä. Akka kieltää iskemästä, vaan ei tullut apua. Ukko otti kirveen käteensä ja iski Pekkaa ohtaan. Jopa sekin kuoli. Taas akalle hätä käteen, kun Pekankin tappo. "Eihän sokia mistä tieä, sanoi mies, käypikö se ihmiseen taikka härkään." Mikäs nyt tuumaksi — ei kun Niiloa niityn päästä hakemaan, joka kohta joutu paikalle. Ei ukko vielääkän antanut Niilon härkää lyöä, vaan pani nuoraa pitämään. Waimo kyllä sanoi: "anna Niilo näkevä mies iskee, ethän sinä näe", johon ukko vaan virkko: "itte isken härkääni, vanhaa vaivani näköä," ja anto samassa Niilolle semmosen kolauksen ohtaan, ettei enää toista tarvinnut. Waimo parkasi: "noh, jopaan sinä Niilonkin tapot ja tahto ukkoansa lyöä, joka kuitenkin jäi siltään." Ei muuta taas, kun raato lattian alle ja härkä vietin pois. Kohta sattuu tulemaan mies, joka laulain käveli kylä myöten. Tällen alko ukko tuumata, jos hän ottais ja kantais miehenraaon lähellä olevaan jokeen, niin hyvän makson sais. "Miksei," sanoi laulaja. Samassa nostettiin raato ylös lattian alta, jonka laulaja otti selkäänsä ja kanto jokeen. Sillä aikaa nostivat toisen taas lattian päälle. "Noh, jokos veit raaon jokeen?" sanoi ukko. "Jo kyllä," vastasi laulaja. Ukko alko kopeloa: "täälläpäin se vielä on; miks sinä minua narraat sokiata miestä!" Kun silloin sieppasi laulaja raaon selkäänsä ja vei aikakyytiä jokeen. Jo laulajan lähettyä nostivat kolmannen. Kun sitte tuli palkkaansa kysymään, arveli ukko: "no jokos nyt toki sait sen viejyksi?" "Sinne minä sen vein, jos hän siellä pysynee", sanoi laulaja. Ukko taas alko hapuroia ja sano, "täälläpä se vieläkin on, kun toki kehtaat narrata niin kauan vanhaa näkemätöntä miestä ja tuota et vie pois, kyllä minä palkkasi maksaisin." "Sekös pahus sitä aina takasin tuopi!" sanoi laulaja ja kaappasi raaon selkäänsä. Alas taas mennä sen kanssa joelle. Ukko sanoi vaimolleen: "juokse'paan sinä kahtomaan, varsinko se niitä jokeen viekään, vai mehtään muunne heittää." Waimo kääräsi vanhan lakanan päähänsä ja juoksi nurmia myöten kahtomaan. Laulaja näki lakanapäisen

nurmia juoksevan, ajoi jälestä ja viskasi senkin jokeen, luullen taas kuolleen takasin juoksevan. Meni sitte ukon luoksi. "Noh, jokos nyt sait raaon jokeen?" "Jo sain, vastasi laulaja, mutta yritti vieläkin tulla takasin lakana korvissa. Waan juoksinpa minäkin jälestä, sain kiini ja annoin sille aika tuiskosen jokeen takasin." Samalla tuli ukkokin näkeväksi ja makso hyvän palkan laulajalle hänen suuresta vaivastansa.

Tarina.

(Muualta.)

Matti niminen joutomies piti yhtä tuumaa talon emännän kanssa, vaikka mies vielä eli. Isäntä joka tiesi heiän yhteytensä, varusti muutamana päivänä tulla kotiin juuri sillä ajalla, jolla luuli Matin olevan vaimonsa luona, kuin oli. Waimo oli paistanut piirakkaita Matille, vaan sattui pois olemaan, eikä nähnyt miestänsä kotiin tulevan. Mies tulee tupaan, täälläpä Matti pöydän päässä piirakkaita syömässä. Mies suutuksissansa otti ja löi Mattia päähän niin kovasti, että hän kuoli. Pani sitte varin piirakkaan Matille suuhun ja meni jälle ulkotöillensä. Wähän ajan perästä tuli emäntä tupaan, näki Matin kuolleeksi ja ihmetteli, kuinka hän oli niin kiivasti syönyt, että läikäytyi. Ei hänellä ollut muuta aikaa tuumata, kun kantaa Matin raato porstualoukkoon, siksikun sais paremman tilaisuuden muualle korjata. Kohta joutu isäntäkin kotiin ja arvasi, että raato mahtaa olla porstuan loukossa. Teki hän tähellisen asian, sieltä jotain hakeaksensa, mutta waimo sanoi, ettei se kalu, jota haki, ollut siellä. Waan mies ei totellut vaimon kieltoa, jonkatähen vaimon piti ilmottaa kätköpaikkansa. Hän sanoi ukollensa: "minä kannoin sinne Matin raaon, joka tuli sinun pois ollessasi meille ja jäi yksin tupaan. Oli hän varkahin syönyt piirakkaa ja läikähtynyt niihin." Mies otti Matin raaon loukosta, pani sen naapurin talon varsan selkään, joka sattui pihalla olemaan, sito vähän kiini, että se pysy selässä, alas siitä varsa laukata kotiin. Naapurin mies, joka sattui olemaan pihalla, huutaa: "Matti! Matti! elä varsan selkää katkasee!" Kun Matti ei totellut, niin varusti pitkän seipään käteensä, juoksi vastaan ja anto Matille semmoisen kolauksen, että se putos kuollunna maahan varsan selästä. Tässä kuoli Matti parka jo toisen kerran. Tästäkö hätä tappajalle. Hän otti ja kanto Matin raaon lähellä olevalle rannalle ja pani veneeseen istumaan, aivot käsiin, piipun hampaisiin, tulipakkulan piipun päälle, niin työnti ulos rannalta ja tuuli vei hänen yli selän, jossa sattui nuotanvetäjät juuri vetämään nuottansa. Matti tulee kohti, apajamiehet huutavat jo Matin etäällä tullessa: "Matti! Matti! elä tule apajan päälle!" Waan Matti ei ollut tästä milläänkään, vain tulee juuri apajan päälle ja sattui suoraan tulemaan kahen veneen väliin, jotka jo olivat yhistyneet yhteen. Tässä anto nuottamiehet Matille semmoisen pamauksen, että täytyi Matin kuolla kolmannen kerran, jossa hänen raatonsa kukaties taitettiin järveen viskata. Sihen vasta loppu Matin elämä.

Graeca sunt; non leguntur.

Kajaanista 3 Heinäkuuta 1839.

H. W. Wähällä oli viime Toukokuun alussa lähetetty kirjasi jäädä iäti vastamatta. Sillä samana Heluntaipäivänä, jona olin itseki hukkuu, katosi kirjasi lakkariin. Muuta puolluspuhetta ei siis tarvinne'kaan tämä myöhänen vastaukseni, jonka tähden alan suorastaan selvittää syitä vähän muista eritapaseen Suomen kirjotuslaatuuni, josta mainitussa kirjassasi mainitset.

Esinnä sanoit oudostelevasi, etkä tietäväsi, minkä tähden kirjotan *ottavi, menevi, katsevi* j.n.e., enkä tavallisemmalla laadulla: ottaapi, meneepi, katselepi j.n.e. — Itsekullaki Suomen kielen Lausukalla (Verbum) pidämmä olevan 8 Tapaa (Modus), niinkun siitä asiasta 1837 Mehiläisen Lokakuun osassa koimma laviammalti kertoa. Näillä Lausukkain Tavoilla on sitte jokaisella oma erityinen Wartensa (Radix), niinkun siitä on mainitun vuosikerran Marraskuullisessa osassa kerrottu. Kunki Tavan Warresta saadaan Kohdat eli Siat (Personae) samassa Tavassa, sillä että Warteeseen liitetään omituiset päätteensä, kohdallisissa Tavoissa nimittäin. Warsikohta Lausunta- ja Arvelotapain Yksikössä (3:tia Sing. Praesent. Judicat. et Conjunct.) todenmukasimmasti alkuansa sai eripäätteensä -hi (-he), niinkun Arvelotavassa vieläki usein sanotaan: ottanehe, menehe, katsellehe, sen siaan kun toisin kuuluivat: ottanee, ottanevi, ottaneevi, ottaneevi, ottaneevi, ottaneevi, ottaneevi j.n.e. Tämä päätte -hi (-he) on yhtä sanaa, kun mikä nyt sanotaan: hän, han. Mutta vaikka onki Arvelotavassa mainittu päätte vielä sillänsäki tavattava, niin sitä Lausuntatavassa ei kuitenkaan enää nähdä muuttumattomana. Lausuntatavassa on h taikka kadonnut ja i eli e yhteenjuossut edellisen äänikkeen kanssa (ottaa), taikka on h muuttunut joksi toiseksi v, p (ottavi, ottapi). Wiron kielessä on se muuttunut kerakkeeksi b. Näin näistä v, p, b arvellessamme luulemma kaiketi'ki, että h paremmin on taitanut muuttua kerakkeeksi v, kun kerakkeeksi p, b. Eikä ole sen juuri tarvianut suorastaan muuttua'kaan, vaan on tainnut ensin kadota edellisen äänikkeen ja seuraavan välillä, joita sitte kuitenkin on pantu v erottamaan, etteivät juoksis

kaksi äänikkeeksi, samate kun sanoissa *koan, oluen* j.n.e. v usein työnnetään ääniketten väliin, jotta kuuluvat *kovan, oluven* j.n.e. Samalla tavalla on h Nimukkoihin liitetyissä päätteissä monella tavalla muuttunut, jotta sanotaan esimerkiksi: *poikoahan, poikoaan, poikoanan, poikoasa, poikoansa* j.n.e. Vielä seki asia on muistettava, että Monikkoluvussa v aina on pysyvä ja yleensä tahallinen, niinkun sanotaan *ottavat, menevät, katselevat* j.n.e. ja että Tehtävän Muodon Mainintatavan Menevässä Ajassa (Praes. & Futur. Particip, Activ.) on v tavallisempi kun p, taikka *katseleva* tavallisempi kun *katselepa*. Ja koska sanotaan yhdellä äänikkeellä *ottava, katseleva*, niin pidämmä mukasempana myös yhdellä äänikkeellä sanoa *ottavi, katselevi*, jolla tavalla enimmästi kuuluvatki Wen. Karjalassa, niinkun edellä luettavaa selitystämme myöten emme tiedäkään, mistä siihen se toinen ääniki olisi tuleva, muusta kun pilauneesta kielitavasta. — Ne nyt ovat mainittavimmia syitä siihen kirjoituslaatuamme ja muita taitaisi löytyä.

Toiseksi kysyt, minkätähden tänä vuonna olen ruvennut kirjottamaan: *ele, ellös, elköön* j.n.e., koska tavallisemmasti kirjoitetaan: *älä, ällös* j.n.e. Tätä kysymystäsi sopii vastata toisella: minkätähden on sanaa *ele, ellös*, jolla tavalla sitä toisessa puolessa Suomenmaata vieläki äännetään, ruvettu kirjottamaan *älä, ällös*? Eikö se epäilemättäki ole yhtä rotua, kun Lausukkatapanen Wälikkäsana en, et, ei, emme j.n.e.? Lausukoista elän, pidän j.n.e. johdetuita ei sanota elälen, pitälen, vaikka a oli itsessä Päälausukassa, vaan sanotaan *elelen, pitelen, elele, elellä, elköön* j.n.e. Niin miksi sitte tässä johdesanassa *e* vasten yhteistä lakia muutettaisi äänikkeeksi *ä*? Niin luulemma, että sanat *älä, ällös* j.n.e. ovat alkuansa äkinäisiltä kirjottajilta kirjohin tulleet ja kirjoista Hämeessä, Uudella maalla ja osittain muuallaki kielehen ruvenneet.

Kolmanneksi arvelet parempi olevan vanhalla tavalla kirjottaa *kuin* eikä *kun* (kuni). Näistä sanoista olen jo ennen (Kesäkuun lopulla 1836) ajatukseni sanonut ja vasta nyt kokoan samassa paikassa jo edellisestäki sanasta *ele, ellös* kirjottaneeni. *Kuin* (*kuinka*) on Jaksintasia (Jatructiv.) sanasta *ku* Monikkoluvussa, Wälikkäsanan tapaan (adverbialiter) käytetty; *kun* Hallinta- (Genetiv.) eli Jaksintasia Yksikössä enimmästi Sidesanan (Conjunctio) tavalla käytettävä; *kuni* muu samasta sanasta johdettu Wälikkä. Mutta ei ainoasti kirjoissa, myös kansanki puheessa, ehk' ei kuitenkaan kaikin paikoin, käytetään sanaa *kuin* niiden toistenki siasta. Sopimattomasti sanotaan paikoin esimerk. *sen saapi sanottuansa, kuin on ilman oltuansa* (pitäis olla: *kun on i. o.*); *kuin mun tuttuni tulisi* (p.o. *kun mun t. t.*); *parempi jäämä, kuin uupuma* (p.o. *kun uup.*) —

Neljänneksi katsoisit sopivammaksi kirjottaa Wajantasian (Caritivus) yhdellä *kun*, kahdella t:llä, s.o. sopivammaksi kirjottaa *hevosesta, leivätä, tanhuata* j.n.e. *kun* *hevosetta, leivättä, tanhuatta*. — Tätä Sial ääntävät Suomalaiset paikoin yhdellä, paikoin kahdella t:ellä. Jälkimmäistä tapaa katsoma paremmaksi, ehkä kyllä onki edellinen kirjoissa tavallisempi. Kahdesta syystä on se parempi. 1:ksi, *kun* Wajantasian kaksos t:llä kirjoitetaan, niin se joka sanassa on helposti Kohdintasiasta (Infinitiv.) erotettu. 2:ksi tulee kielenoppinen johto kerakettien *k, p, t* katoamisesta eli muuttumisesta umpinaisten tavuutten edellä selvemmäksi. Sanot sen alkuperäsin kuuluneen *hevosettaka, leivättäkä* ja siitä sitte loppu-äänikkeen poisjäämällä ei tainneen tulla *kun hevosetak, leivätäk* ja kerakkeen *k* puoli h:ksi, (') muutamalla *hevoseta', leivätä'*. Taisi kyllä niinki tapahtua, mutta *kun* kuitenkin loppuäänike ja edellinen *k* olivat meneviä, niin mielestämme tekivät paremmin, jotka antovat ne suorastaan mennä, että tuli jäämään ainoastaan *hevosetta, leivättä*, Sillä voittivat vielä senki, etteivät enää tulleet niistä johdetuissa Mainikoissa (Adjectiv.) hämmennystä tekemään, semmoisissa nimittäin, *kun hevoseton, leivätön* (alk. *hevosettoma, leivättömä*).

Viidenneksi oudoksut sanoja *mikäli, kukali* j.n.e., jonkalaisia välistä sanot tavanneesi. Outoja lienevätki paitsi Karjalassa, jossa kyllä ovat tuttuja. Sanotaanpa sanalaskussaki: *Sikäli* vesa väetsen, *kukali* itse kanto kasvo. Ei haittaisi, vaan olisi ehkä voitoksi kielellemme, jos tulisivat muuallenkiki tutuiksi, koska sievemmästi ja yhdellä sanalla toimittavat, mitä muuten pitäisi kahdella eli usiammalla. Esimerkiksi edellinen sanalasku pitäis muuten sanottaa: *sitä myöten* vesa väeksen, *kuta myöten* k. k. Arvelisimma niiden ennen olleen varsinaisia Sioja (Casus), vaan jotka myöhemmin oikiasta alkuperäsestä arvostansa alenivat Wälisanain tavalla käytettäväiksi. Semmoisia ovat nykyään jo mainitut *mikäli, sikäli, kukali* ynnä monein muiden, niink. *täkäli, tuokali, toisakkali, peräkkäli, loitokkali, muuakkali, vierekkäli, metsäkkäli* j.n.e.

Kuudenneksi muistutat vieraskielisistä nimistä, semmoisista, *kun Korinθο, Heiroadoto, Aleksandro, Theisei, Atrei, Lykaaona, Atheina* j.n.e. ja tahtoisit niitä kirjoitettavaksi *_Korinθi, Herodoti, Aleksanderi, Theseys, Atreys, Lykaoni, Atheni* j.n.e. Kyllä niin miks' eivät olisi'ki somemmat silmän nähdä, liiatenkiki sen silmän, joka niitä on tottunut Ruotsin kielellä melkein samalla tavalla kirjoitettavaksi näkemään. Mutta jos Ruotsalainen kielensä luonnon mukaan useammassa vieraisissa sanoissa poisheittää viimeisen äänitteen ja sitä seuraavan kerakkeen, niin pitääkö sentähden Suomalaisenki ne poisheittää ja, koska kielen luonto ei suatse jollai kerakkeella päätyvätä sanaa, antaa sille peräti uusi äänike päätteeksi? Eikö ainaki ja epäilemättä ole parempi päättää sana sillä alkuperäsellä äänikkeellensä? Mutta tämä Ruotsin mukaileminen on nykyään niin vallassaan, ettäpä kirjoittavat *Romi*-ki, eikä *Roma* (oikeemmin: *Rooma*), jolla tavalla Latinalaiset. Paremmin luontoansa seuraava näyttää kielellemme ennen olleen, esimerk. siihen

aikaan, kuna sanat *aluna, hamina, sirkilä, herra, lato, leiona, telta, rantu, tina, lakana, saha, Simona, Salomo, Jonas* (Jonaan), *Lukas*, (-kaan), *Kaarlo, Wilppu*, ynnä moninaisten muiden, tulivat kieleen otetuksi. Nykyiset ihmiset niiden siasta olisivat tehneet *aaluni, hamni, sirkkeli, herri, laata, leioni, tältti, ranti, tenni, laakani, sooki, Siimoni, Salomoni, Jonas* (Jonaksen), *Kaarli, Wilippi* j.n.e. Waan kummatka ompi luontevammat? — Greikalaisten ja Latinalaisten nimien suomentamisessa olemma aina kokeneet erottaa varren itse päätteestä. Warren olemma miten mahdollinen sisällänsä pitäneet, vaan päätteän, joka alkukielissänsä oli Greikalainen eli Latinalainen, olemma Suomen kielessä tehneet Suomalaiseksi, kuitenkin aina niin likipitain alkukielistä päätettä, kun mahdollinen. (Lisää toiste.)

MEHILÄINEN

W. 1839. Marraskuulta.

Graeca sunt; non leguntur.

(Lisää Lokakuun osaan.)

Sillä tavalla Gr. Korinthos, -thou, -tho, -thon, Suom. Korintho, -thon, -tholle, -thoa, eikä Korinthos, -thoksen, -thokselle, -thosta eli Korinthe, -thin, -thille, -thia; Gr. Atreus, -reos, -rei, -rea, Suom. Atrei, -rein (-reen), -reille (reelle), -reita (-reeta), eikä Atreys, -ksen, -kselle, -stä: Gr. Solon, -lonos, -loni, -lona, Suom. Solouna (Solnona), -nan, -nalle, -naa (-nata), eikä Soloni, -nin, -nille, -nia; Gr. Medon, -dontos, -donti, -donta, Suom. Medonta, -tan, -talle, -taa eikä Medoni, -nin, -nille, -nia; Gr. Aias, -ntos (Ajax, acis), Suom. Aianta l. Aiaaka eikä Aiasi eli Aiaksi, (Aijasi, Aijaksi). Sama laki lienee ehkä muissaki vieraskielisissä nimissä seurattava, jonka sivussa, kun kirjoitetaan monessa kielessä sanat toisin, äännetään toisin, eikä sopisi niitä Suomeksi ääntänsä myöten kirjoittaa, vähä niiden vieraskielisestä kirjoituslaadustansa huolien. Niin ovat Wenäjän kielessä tavaksi ottaneet ja luulemma heidän siinä oikein tehneen. Niin tulisi meidänki kielessä kirjoitettavaksi: Russo, Bolo, Lafonteeni, Mopertyi, Lavosieeri, Didero, Harvei, Kuki, Dreideni j.n.e., eikä Rousseau, Boileau, Lafontaine, Maupertuis, Lavoisier, Diderot, Harvey, Cook, Dryden. Samalla tavalla: Lesteri, Darbi, Norritsa, Skarboro, Järsi, Dublina, Konnahti, Sleigo, Breitona, Mursia, Wilvao, Bordo, Niäyri, Illi, Mörthi, Kaljari, Redsio, Perudsa, Tsivita, (Zivita) j.n.e., eikä Leicester, Derby, Norwich, Scarborough, Jersey, Dublin, Connaught, Sligo, Brighton, Murcia, Bilbao, Bordeaux, Nièvre, Isle, Meurthe, Cagliari, Reggio, Perugia, Civita. Tästä asiasta kyllä voiki kahda'puolin miettiä, mutta luulemma sillä puolella, joka tahtoo niitä ääntänsä myöten kirjoitettavaksi, parempia syitä eli perustuksia löytyvän. Ainaki on kovin tarpeellinen asia, että se, joka esimerkiksi alkaa maista Suomeksi tietoja kirjoittaa, jossa paljo kohtaa vieraskielisiä nimiä, ennen ruvettuansa työhön, ajattelee ja asettaa vissit johdot eteensä, joiden jälkeen suomentaa mainituista nimiä. Passovi on Greikalaisen Sanakirjansa (4. Uudistus, Leipsigissä 1831) lopulla, alkain siv. 43, tutkistellut, kuinka Greikalaisissa sanoissa 2, 3 eli 4 keraketta taitavat yhtyä, alussa, keskellä eli lopulla sanaa; samanlainen tutkinto pitäisi Suomenkielen kanssa toimitettaman, eikä sitte vieraskielisissäkään sanoissa, kun niitä Suomeksi kirjoitetaan, usiampia kerakkeita perätysten pantaman, kun mitkä Suomalainen voi ääntää perätysten, ilman välinäistä äänikettä.

Seitsemänneksi mainitset puhetlaatu vastoin kirjoittavani Sihen, koska pitäisi kirjoittaa Siihen. Puhetlaatu tässä sanassa on epävakainen, toiset sanovat Siihen eli Siehen, toiset Sihen. Tällä jälkimmäisellä tavalla sanotaan syntymäpaikoillaniki ja muualla Uudella maalla. Näyttää, kun pitäisi sanasta se Yhdyntäsiassa (Dativ. inferior) oikuutta myöten sanottaman Sehen, josta kuitenkin puhe'tapa on muuttanut edellisen e:n i:ksi, samatekun usiammassa muussa Siassa tästä sanasta mainittu e on i:ksi (ei ii:ksi eikä ie:ksi) muuttunut. Että tässä kirjoituslaadussa olen Kielenopin, enkä niin syntymäpaikkani puhe'tapaa puoltava, arvaat sanomattaki. Jälkimmäistä en tahdo koskaan tavallisuutta vastoin puoltaa, paitsi sillon, koska sillä itsestänsä on Kielenopillinen oikuu. Enkä aina sillonkaan, vaan kirjoitan muiden mukaan esimerkiksi *parempi, kovempi, matalampi* ja niin kaikki muutki sanat verrattavassa arvossa (Comparativus), vaikka syntymäpaikoillani sanotaan oikeemmin Kielenopin mukaan *parempa kovempa, matalampa, pienempä, vähäsempä* j.n.e.

Oli niitä vielä muitaki muistutuksia sinulla kirjoituslaadustani, vaan joihin nyt en kerkiä vastaamaan, ja toiset niistä olivat semmoisia, ettei paljo sovi'kaan vastata, sillä

Causa patrocini non bona peior erit;

taikka

Pah' on paha itsestensä,
Wiel' on puoltaen pahempi.

Mtksi kutsutaan kotimaatamme Suomeksi?

Muoniosta 2 p. Tammikuuta 1838.

H. W. Tässä lähetän sinulle sen ennenluvatun arveluni *Suomen* nimestä. Minkä veroseksi näyttäne sinusta, sit' en tiedä. En sitä muuna anna'kaan, kun *arveluna*, ja semmoisena käyttää kehnompiki. Omassa tahdossasi olkoon, panna se Mehiläiseen eli antaa sillänsä olla. Wai kuinka — tuleeko Mehiläisesi tänä vuonna ollenkaan ilmi? Niin täällä elämmä, kun säkissä, mitään tietämättä, mitä muualla maailmassa tapahtuu, kosk' ei meillä ole minkäänlaisia avisoja eli sanomia. Saas nähdä jos täksikään vuodeksi saamma. Ei nämä kylälliseni tahdo suostua yhteisenkään otantaan, eikä olisi mulla yksin varaa pitää, jos ehki Suomalaiset. Postinkulkuki täällä on niin epäperänen ja monen mutkan alanen, ettei siitä ole paljo mitään. — — —

* * * * *

Olleekohan se niin tärkein tarpeellinen tietää syytä kunki maan nimitykseen, koska nimi vaan osottaa erotuksen paikkakuntien välillä toisistansa? — Jos kuitenkin nimityksestä löytäisi joku historiallinen osviitta, niin siinä se ei olisi vähästä arvosta. Kotimaamme nimestä *Suomi* on kauan, monelta ja monella tavalla arvailtu. Niin on joku muistaakseni arvailtu Suomen saaneen nimensä kalain *suomuista*, joista täällä järvet muinoseen ovat olleet rikkaat, ja niin osaillu *Suomu-maa*, josta sitte *Suomen-maa*. Toinen on muistellu sen luontoalaa, että on *soinen*, ja tavotellu sitä asukastensa suhten kutsutuksi *Suomiehemaaksi*, josta taas tuli *Suomenmaa*. Mehiläisessä luettua *Suomen syntyä* (Mehil. 1836, Tammik.) ja kuvailtua Suomen nimityksen alkua et kyllä itsekään pidä muuna kun mielitapailemana, senverosena, kun entisetki tapailemat Suomen nimestä. Kuinka kunki osaama lie oikea ja keskeä arvattu, sitä mie tok en tuominne, vaan edestuen omani, jos ei yhtä varman, kuiten monen mielestä kenties yhtä epäalasen mietteheni mainitusta nimityksestä. En siis luule'kaan kotimaatamme niistä jo arvelluista syistä nimitetyksi, vaan seuraavalla tavalla nykyisen nimensä saaneen:

Nykyjään kaikki uskovat, esi-isäimme eli Suomalaisten ei olevan Suomen alkuasukkaita, vaan tänne muualta tulleen, kuin myöski, että Lappalaiset sitä ennen asuskelivat yli koko Suomen maan, siksikun maahan tulevilta Suomalaisilta karkotettiin pohjaista kohden "Lapin laajoille saloille", kuissa nytki vielä heitä on monet kylät Ruotsin, Wenäjän, Ruidan ja Suomen hallitusten alla. Uskottavasti oli Lappalaisilla jo Suomessa asuessansa nykyinen niin hyvin kansan, kun asuntomaanki nimensä. Lappalaiset keskessänsä eivät rakasta Lapin nimeä, vaan on heillä omat nimensä *Same*, *Sabme*, Lappalainen; *Same-ednam*, Lapinmaa; *Same-ulmnits*, Lapin kansa; *Same-Olma*, Lapin mies; *Samenissun*, Lapin vaimo. Nyt on kysymyksen: eivätkö Suomalaiset s.o. Hämäläiset, Savolaiset, Karjalaiset, Kainulaiset saattaneet yhtä hyvin ottaa maan entisen nimen, kun anastivat itsen maanki? Arvattavasti kutsuivat he maata, koska se vielä oli Lappalaisten hallussa, *Saameksi eli Saamen maaksi*, sillä niin nimittivät Lappalaiset sitä. Kun sitte joku osa esi-isistämme muuttautu maahan asumaan, niin sanoivat itsensä, sekä muut sanoivat heitä Saamessa asuvan. Tämä Saamen nimitys saatto sitte jyrkemman Karjalaisen kielen tapaan pian muuttua Soameksi ja nykyjään tavalliseksi Suomeksi. Torneus [Prosten o. Kyrkoh. i Torneå, Mag. J. Tornei beskrifn. öfver Torneå och Kemi Lappmark, förf. 1672, pag. 6] sanoo Lappalaisten ottaneen Samen nimensä Suomalaisilta, mutta uskottavampi on vastahakaan tapahtuneen ja Suomalaisten Suomen nimensä Lappalaisilta ynnä maan kanssa perineen. Eli emme usko Lappalaisilta tätä nimeä saaduksi, niin on se jostain ainaki saatu. Toivatko Suomalaiset sen matkassaan, entisen asuntomaan nimensä uudelle antaa? Mutta missä olisi se maa sillä nimellä ollu?

[Ei kyllä missään. — Epäilemättä on *Suomalainen* joku myöhäsempi nimitys kansallemme. Esi-isiamme muinastiedoissa sillä nimellä ei tunneta missään. Wenäjän Karjalan asukkaat, ehkä puhuvat selvää Suomen kieltä, eivät kuitenkaan sano, puhuvansa Suomen, vaan Karjalan kieltä, eivätkä nimitä itsiänsä *Suomalaisiksi* vaan *Karjalaisiksi*. Myös Suomen maan sisässä en paikkoja, joita erittäin nimitetään *Suomen-niemeksi*, *Suomelaksi* j.n.e., ja jotka näyttävät todistavan, että niinä aikoina, joina semmoiset nimet saivat alkunsa, *Suomen* nimitys ei vielä ollut ylehinen koko maalle. Ehkä näitä paikkoja ennemmin, kun uusi Lapin nimi syntyi, juuri nimitettiin Lappalaisten varsinaisesta nimestä

Same, josta samasta vielä ehki ei *Saiman* järvi saanut nimensä. (Mehil. toimittaja.)]

Niin on ajatukseni Suomen nimityksestä, että luulen uskottavimmasti sen olevan jättöperintöä entiseltä maasta paenneelta Same-suvulta s.o. Lappalaisilta.

Jos nyt joku kysyy miksi Same-kansaa nykyään kutsutaan *Lappalaisiksi*, niin täytyy vastata, että en tiedä, eli että esi-isämme, kun ottivat heiltä entisen vanhan nimensä, antoivat tämän uuden sen siaan, koska olisivat ilman nimettömäksi jääneet. Torneus luulee Ruotsin sanasta "lappa" s.o. *paikasta*, Lapin nimen tulevan, niinkun olis Lapin-kansa muista kokoon paikattu ja arvelee heidän kielensäki olevan muista kielistä yhteenkerätyn. Mutta Suomalaisille olivat luullaksemme Lappalaiset ennen tutut, kun Ruotsalaisille, ja he kutsuvat heitä vissin tällä nimellä, josta samasta Suomalaisesta nimityksestä Ruotsalaisetki lienevät saaneet sanansa *Lappe*, *Lappman*, *Lappland*, *Lappmarken*. Wiimeiseksi saan sanoa ajatukseni, että näyttää, kun olisi nimi *Same*, *Same-ednam* yhtä sukua *Samojedalaisten* nimen kanssa. [Katso: Beskrifn. öfver de till Sverges Krono hörande Lappmarker af Mag. Pehr Högström pag. 56.]

[Lapin nimen luulisimma, jos on arvelulle siansa, tulleen Suomalaisesta sanasta *loppu*, josta *o* sitte jollain tavalla lie a:ksi muuttunut, kun ovatki vähä sukua toinen toisellensa äänikkeet *o* ja *a*. Wenäläiset sanovat *o*:lla *Loparj*. Kun pakeniki paras osa kansasta ulos maasta, niin taittiin niitä, jotka ainaki jäivät jälille, nimittää *loppu*-kansaksi. Muutenki asuskelivat erämaasa eli *loppu*-äärissä niitä paikkoja, jotka Suomalaisilla olivat asuttavina. (Mehil. toimittaja.)]

Ihmissusista.

Niin Suomalaiset, kun moni muuki kansa maailmassa ovat uskoneet — ja osittain uskovat vieläki — että ihmisiä taitaan noidilta eli loihtioilta muuttaa susiksi ja muiksi metsän eläviksi. Mistä tämä taika, joka jo oli ennen Kristuksen syntymä-aikoja voimassa, lienee alkunsa saanut, sitä emme voi oikein arvata. Mahtaa kuitenkin ihmisten taipumus, helposti uskoa kaikenlaisia vastaluontosia asioita, olla jona kuna syynä, ja toisena kavalien petturien kehumiset ja jaaritukset mahdistansa. Sillä kun kehuivat taitavansa kenen tahansa sudeksi panna ja toisinaan uhkasivatki, ellei heitä mieltänsä myöten hyvitelty, niin siitä vähitellen kyllä saatti mainittu usko alkunsa saada. Vielä taisi seki eistää tämän taion eli luulon levenemistä, että löytyy ja on kaikkina maailman aikoina löytynyt niin monta ihmistä, jotka mielen-laatussa ja muun elämänsä suhten ovat pikemmin sutten ja karhujen, kun ihmisen luontosia. Majuri Lagervalli Ruotsinkielisen runotarunsa, "Brudskaran", esipuheessa lausuu nähneensä monta semmoista ihmistä, vaikk' ei yhtään, joka koko muodollansa olisi sudeksi muutettu. Mutta sanoo monen muun todistaneen, semmoisiaki nähneensä, joiden myös ruumiillinen muoto olisi tullut muutetuksi ja olleen heillä muistimia näistä muutokas-susista, niinkun solkia, nypliä eli knoppeja ja muita kapineita, joita näillä muuttumis-ajallansa olisi päällä ollut ja sitte susinaki ollen säilynyt. Semmoisia muutokas susista saatuja muistimia sanoo pidettävän monikertasessa arvossa koska luullaan niiden avulla voitavan ihme'töitä tehdä.

Itse lassa ollen kuulin syntymäpaikoillaniki Etelä-Suomessa monasti susiksi muutetuista ihmisistä kerrottavan ja olin silloin kyllä miks'en minäki samassa uskossa, että niin voidaan ihmisiä muuttaa. Vielä muistan, kuinka kerran syksyllä susi oli muutaman talon lammasnavettaan mennyt ja olis sieltä voitu tappaa, jota ei kuitenkaan hennottu tehdä, koska luultiin ihmissudeksi ja vieläpä kutsuttiin nimelläki Jaakoksi. Joku Jaakko niminen mies oli toisesta kylästä sitä ennen tietämättömiin tullut ja hoettiin näin nyt sudeksi muuttuneena kylissä käyvän. — Tuoppajärven seuduilla Wenäjän Karjalassa kuulin taasen talvella 1836 mainittavan eräästä ukosta, joka omin voimin oli talvenajaksi itsensä karhuksi muutellut ja metsässä kevääsen asti ruoatta maannut. Sitäki asiata mainittiin, kun muuta epäilemätöntä totta. Mutta ukko itse oli jo monta vuotta sitte maannut sekä talvet että kesätki maan povessa, etten saanut tavata ja itseltänsä kysyä. —

Että kaikki semmoiset luulot ihmisen ruumiillisesta muuttumisesta joksiki muuksi eläväksi ovat aivan tyhjiä, perättömiä taikoja, sitä ei kyllä tarvinne'kaan älyllisille ihmisille muistuttaa. Ovatki jo ajat ja tiedot siksi valistuneet, että niitä ynnä monen muun tuhannen kanssa enimmästi pidetään lasten ja vanhain akkain jaarituksina.

MEHILÄINEN.

W. 1839. Joulukuulta.

Alkuluomisesta.

Pian kullaki kansalla maailmassa ovat tarinansa alkuluomisesta, nimittäin *maan ja maailman* luomisesta, *ihmisten* ja muiden sekä *hengellisten* että *hengettömien olentojen* ilmaumisesta j.n.e. Kaikki pitävät yhtä siinä asiassa, että ennen maan luomista ei ollut muuta, kun joku muodoton tyhjä eli ainetten seko, joka kaikkenaan oli yhdennäöstä, eikä toinen paikka toisestaan erotettu. Indialaiset Aasiassa tarinoivat pyhinä pidetyissä kirjoissaan, että tämä alkuolento ensin rupesi itsestään ajattelemaan, kuvautui siitä munaksi ja munasta sikesi maailman luoja, Jumala Brahma, joka asetti päällyspuolen munasta taivaaksi, alapuolen maaksi ja teki sisuksesta ilman ja meren: Meren keskelle kohosi manner ja ympärille nousi rautaseinät. Mantereesta tuli aineita kaikenlaisiin olentohin, joilla ei kuitenkaan ollut henkeä, ennenkun luoja lähetti senki. Ahneus ja murhanhimo alenti ihmisen alkuarvostaan ja lyhenti elämäniän. Henki kuollessa lähtee yhdestä ruumiista toiseen, joko ihmisruumiiseen, muun elävän, puun, ruohon eli kiven j.n.e. sitä myöten, kun entisessä ruumiillisessa yhdisteessä tekeytyy otolliseksi parempaan eli pahempaan uuteen yhdisteesen. — Persialaiset uskoivat löytyvän kaksi luomatonta alkuolentoa, joista toinen, *Ormusda* nimeltä, oli hyvä, toinen *Ahrimani* paha (k. Mehil. 1836, Histor. s. 96), Näiden alkuolentojen mukaan ovat kaikki luodutki hyviä eli pahoja. — Wanhain Egyptiläisten tarinoita myöten loi itse luomatonta alkujumala maailman *Sanallansa*. Sitä ennen oli maailma yhtenä jäänä ja peitetty pimeydeltä. Mutta Sanan henki muuttui *ääneksi*, ääni *tuleksi*, joka sekä lämmitti että valasi. Tuli sulatti jään ja kuivasi osan siitä mantereeksi, vaan enin osa jäi kuivamatta mereksi. Ihmiset olivat alkuansa puhtaat, ruumiittomat henget, eronneet Luojaan hengestä s.t.s. luojan uloshengittämästä kuvauneet. Mutta heidän ylpeytensä ja himonsa, tutkia Jumalan henkiä, joka oli kielty heille, rangaistiin sillä, että he suljettiin ruumiisiin, yhdestä toiseen, niinkun Indialaistenki uskossa. Ja sama rangaistus uhattiin niille, jotka vielä elivät henkinä alkupuhtaudessaan, jos heki lankeaisivat. — Greikalaisilla ja Ruomalaisilla oli usiampilaatuisia tarinoita alkuluomisesta, vaan ne nyt sivumenemmä, ikäskun Ruotsalaisten ja muidenki Germanilaisten kansain tarinat. Shippowais-Indiaanin Pohjois-Amerikassa sanovat maan ennen luomistansa olleen merenä, eikä sillon muuta elävätä löytyneen, kun yhen hirviän suuren linnun, jolla oli silmänsä tulesta, katsunta kun ukonleimaus ja siipiensä suhina lentäissä, kun Pitkäsen jyrinä. Kun tämä lintu laskihen alas ja tuli merta koskemaan, niin nousi ja kohosi kuiva maa ylös vedestä ja seisattui vetten päällä. Saman linnun toimesta tuli sitte maalle kaikki, mitä siinä löytyy elävätä, kasvavata eli muuta ainetta. — Muinais-Suomalaisten uskosta näissä asioissa olemma, ehkä kyllä lyhyeltä jo maininneet (k. Mehil. s.v. Hist. s. 10). Niitä lisäyksiä ja parannuksia myöten, joita jälestäpäin on koottu, tulisi Kalevalan I Runo, v. 247-315, jossa alkuluomisesta kerrotaan, kuulumaan seuraavalla tavalla:

Waka vanba Wäinämöinen
Siitä kulki kuusi vuotta,
Seuro seitsemän kесеä,
Karehti kaheksan vuotta,
Selvällä meren selällä,
Ulapalla aukiällä,
Eessähän vesi vetelä,
Taivas sininen takana.

Siinä mies meret lukevi,
Uros aallot arvelevi;
Kussa päätänsä kohotti,
Sihen saaria saneli;
Kussa kättä käännällytti,
Sihen niemiä nimesi;
Kussa jalka pohjautu,
Sihen hauat hankkieli;
Kun kävi lähitse maata,
Siinä rantoja rakenti;
Päin pääty maata vasten,
Sihen lehti laittelihen;
Kylin maahan kääntelihen,
Sihen sai siliä ranta;
Jaloin maahan kääntelihen,

Sihen loi lohiapajan.
Niin ulomma uiteleksen,
Seisottu meren selällä,
Luopi luotoja selälle,
Kasvatti salakaria,
Joihin laivat lasketahan.
Päät menevi kauppamiesten.

Lenti kokko koilta ilman,
Havukkainen halki taivon,
Ei oo kokko suurimmia,
Eikä aivan pienimmiä:
Siipi taivoa sively,
Toinen vettä viepraeli.
Sillä silmät tulta iski,
Suu valeli valkiata.

Lentelevi, liitelevi,
Katsilevi, kääntelevi
Lenti iät, lenti lännet,
Lenti kaikki ilman tuulet,
Lenti luotehen loputen,
Peritellen pohjasilman,
Etsien pesänsioa,
Asunmaata arvaellen.

Sillon vanha Wäinämöinen
Keskellä meren seloista,
Kun näki kokon tulevan,
Linnun liian liitelevän,
Luuli päivän paistavaksi,
Hempehen helottavaksi.

Niin nosti merestä polven,
Sen pisti kokon pesäksi,
Heinäseksi mättähäksi,
Kuloseksi turpeheksi.

Tuopa kokko kurja lintu
Näki mättähän merellä:
"Oisi tuossa tuores turve,
Jos tuohon pesäni laain."

Lentelevi, liitelevi,
Päähän polven laskeuvi,
Hiero heinästä pesänsä,
Kulon päästä kutkutteli;
Niin muni munia kuusi,
Kultamunan seitsemännen.

Hierelevi, hautelevi,
Päätä polven lämmittävi;
Siitä vanha Wäinämöinen
Tunsi polvensa palavan,
Jäsenensä lämpiävän.
Wavahutti polviansa,
Järkäytti jäseniänsä,
Munat vierähti vetehen,
Meren aaltohon ajaksen.

Sano vanha Wäinämöinen:
"Kokko rukka, kurja lintu!
Jo munat vetehen vieri.
Karskahti meren karihin."

Katsilevi, kääntelevi,
Jo oli muuttunna munaset:

Munasen alanen puoli
Alaseksi Maaemäksi;
Munasen ylänen puoli
Yläseksi taivoseksi;
Mi munassa ruskiata,
Se päiväksi paistamahan;
Mi munassa valkiata,
Se kuuksi kumottamahan;
Mi muita munan muruja,
Ne tähiksi taivahalle.

Siitä meille päivä synty,
Siitä uusi kuu kumotti,
Sitä taisi taivas tulla.
Sekä mahto maa sietä,
Kokon kuuesta munasta,
Seitsemästä saalahasta.

Tällä runolla maailman alkuluomisesta on kyllä sekä jo prantätyitä, että vielä pranttäämättömiä toisintoja. Niin on toisilla *kokon* siasena *hanhi, sotka eli haapana* ja lauletaan kokon eli jonkun näistä muista munineen vaan kaksi eli kolme munaa. Taikka kertovat kokon Turjasta eli Lapista tulleen ja kullasta eli vaskesta pesänsä tehneen. Ja kun munat vierähtivät veteen ja särkyivät, sanotaan muutamissa toisunnoissa ne sitte joko Wäinämöisen eli itse munivan linnun sanalla, s.o. käskyllä, muuttuneen, kuni muuttuivat. Mikä näistä toisunnoista olisi toistansa parempi, sitä emme nyt rupia'kaan tutkimaan, vaan ilman kehotamma muita miettimään, jos eikö tällä tarinalla alkuluomisesta saattaisi olla jotain yhteyttä edellä mainitun Indialaisten luomistarinan kanssa. Tässä olisi se luomaton alkuolento erounnut *vedeksi ja Wäinämöiseksi* [Ehkä koko tässä luomistarinassa alkuansa ei lienekään *Wäinämöisestä*, vaan *Wein emosesta* (veden emosta) puhut ollut. *Emoksi, emäksi, emoseksi* nimitetään yhteisesti sitä, mistä kullaki aineella on ylläpitonsa, lujutensa, vahvuutensa j.n.e. Ei *Weinemosella* siis tarvinne'kaan jotain erityistä *naisjumalata* vedestä ymmärtää, vaan yhteisesti *veden ylläpitäjää, veden omituista voimaa eli juurta*. Sana on selvää Suomea ja selvällä merkityksellä, vaan näyttää kun olisi likipitävän äänensä vuoksi tullut *Wäinämöisen* nimen kanssa sekaumaan.], ja ajatusta kuvaeltaisi *kokolla*. Samalla tavalla tulee sitte heidän, kun meidänki tarinassa munan yläpuolesta taivas, alapuolesta maa ja sisällyksestä, heillä ilma ja meri, meillä kuu ja aurinko. Mutta ehkä vielä suurempi ja merkillisempi yhteys on tällä meidän tarinalla Shippowaisten tarinan kanssa alkuluomisesta, jossa, niikun siitäki jo edellä mainimma, myös muistellaan, suuresta linnusta, jolla oli silmät tulesta j.n.e. Ikäskun kokko meidän tarinassa, tuli heidänki tavaton lintunsa merta koskemaan, josta sitte maa erosi vedestä. Jos tahtoisimma pitkittää näitä arveluita, niin kyllä saattaisimma muistuttaa siitäki, että kuudella kokon munalla meidän tarinassa miksei kuvailtu kuutta päivää, jona Jumala maan loi, ja seitsemännellä kultamunalla niitä seuraavata lepopäivää. Waan olkoon loppu kerrassaan arveluillemme.

* * * * *

Entisellä tavallansa toimitetaan MEHILÄISTÄ tulevanaki vuonna saatavaksi 3 ruplaan 45 kopeikkaan paperirahassa itsekustaki postikontuorista Suomessa. Joka toiseen arkkiin kirjoitetaan Wenäjän maan ja vallan historiata, jonka, samate kun tänä vuonna Suomen historian, toivomma saada yhteen vuosikertaan mahtumaan.

Helsingistä 3 päivä Joulukuuta 1839.

Elias Lönnrot.
Läänin Lääkäri.

HELSINGISSÄ, 1839.
Prantätty G. O. Waseniuksen tykönä.

Imprimatur. H. Widenius

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MEHILÄINEN 1839 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set

forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and

the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation

requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.